

Τι φέρνει το 1995

Η χρονιά που φεύγει ήταν γεμάτη από δραματικά γεγονότα που μας συγκλόνισαν, είτε έρχονταν από μακρινές γωνιές του πλανήτη είτε ξέσπαγαν δίπλα μας, μέσα στην Ελλάδα.

Και μόνο μια ματιά προς τα πίσω φέρνει αμέσως στο νου εικόνες που υπογράμμισαν με τον πιο έντονο τρόπο πόσο βαθειά έχει φτάσει η κρίση του καπιταλισμού. Πόσο η δεκαετία του '90 φτάνει στη μέση της μοιάζει με την δεκαετία του '30, τότε που ξανά το σύστημα αυτό έσπερνε μαζικά τις καταστροφές του πολέμου, της πείνας, της ανεργίας, του φασισμού.

Ταυτόχρονα, όμως, το 1994 ήταν χρονιά με πολλά μηνύματα ότι αυτό το γερασμένο σύστημα μπορούμε να το παλέψουμε, ότι οι εργάτες μπορούν να φέρουν τις πιο συγκλονιστικές αλλαγές.

Η Αφρική ήταν η ήπειρος που έδωσε τα πιο μεγάλα παραδείγματα και της φρίκης του καπιταλισμού και της ελπίδας από την εργατική πάλη. Στη Ρουάντα είδαμε τη βαρβαρότητα του ιμπεριαλισμού να φέρνει την πιο μαζική γενοκτονία λίγο πριν δύσει ο εικοστός αιώνας. Αλλά, ταυτόχρονα, το 1994 η μαύρη εργατική τάξη της Νότιας Αφρικής έδωσε τη χαρακτηριστική βολή στο απάνθρωπο και ρατσιστικό καθεστώς του Απαρτχάιντ. Το πιο γερό αντίδοτο για τις καταθλιπτικές εικόνες χιλιάδων ανθρώπων εγκαταλελειμένων σε στρατόπεδα προσφύγων, βορά στην πείνα και στις αρ-

ρώστιες, ήταν οι σκηνές με τους μαύρους απεργούς της Μποφουτατσουάνα να τσακίζουν την απόπειρα πραξικοπήματος των λευκών φασιστών, οι σκηνές του ξέφρενου πανηγυριού των μαύρων διαδηλωτών του Γιοχάνεσμπουργκ όταν είχαν επιβάλει τις πρώτες εκλογές και τις είχαν κερδίσει.

Αυτός ο συνδυασμός δεν ήταν αποκλειστικότητα της μαύρης ηπείρου. Δεν ξεχνάμε ότι το 1994 είχε ξεκινήσει με την εξέγερση των Ζαπατίστας στα βόθρα του Μεξικού, την εξέγερση των φτωχών αγροτών ενάντια στο ξεκλήρισμά τους από τις "δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς". Ακόμα και να ήθελαν κάποιοι να ξεχάσουν, φρόντισαν οι ίδιοι να το θυμίσουν ξανά αυτές τις μέρες.

Παντού όπου απλώνει το καταστροφικό έργο του το σύστημα της "ελεύθερης αγοράς" είδαμε τον ίδιο συνδυασμό - όχι μόνο στον τρίτο κόσμο αλλά και στην Ευρώπη. Το έδειξε χειροπιαστά η Ιταλία. Ήταν η χώρα όπου είδαμε την περασμένη άνοιξη τους φασίστες να επιστρέφουν στο προσκήνιο στη Ρώμη, εκεί από όπου είχε ξεκινήσει η φρικαλέα πορεία του φασισμού στο Μεσοπόλεμο. Οι νεοφασίστες Υπουργοί στην κυβέρνηση Μπερλουσκόνι έφεραν τη χειρότερη υπενθύμιση ότι ο καπιταλισμός στην κρίση του ξαναγεννάει αυτό το τέρας.

Αλλά και πάλι στην Ιταλία αρπάξαμε μια ματιά της δύναμης

Η Πανεργατική διαδήλωση στις 14 Δεκέμβρη

που μπορεί να ταρακουνήσει το σύστημα και να ξαποστείλει τους πραιτωριανούς του. Ενάμιση εκατομμύριο διαδηλωτές στη Ρώμη στις 12 Νοέμβρη, η μεγαλύτερη εργατική διαδήλωση, έστειλαν το μήνυμα ότι ο Μπερλουσκόνι και οι φασίστες σύμμαχοι του πρέπει να φύγουν πριν καν κλείσουν ένα χρόνο στην εξουσία, ίσως πριν κλείσει η χρονιά.

Αυτή είναι η δυναμική που παίρνει σαν κληρονομιά το 1995: οι προκλήσεις του γερασμένου καπιταλισμού βγάζουν τους εργάτες στους δρόμους, και εκεί βρίσκεται η δύναμη για την αλλαγή της κοινωνίας. Όχι σε κάποιους αγκυλωμένους "μεταρρυθμιστές" που δεν τολμάνε πια να αγγίξουν ούτε μια κεραία από αυτό το σύστημα.

Το 1994 σαν πρώτη χρονιά της επιστροφής του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση επιβεβαίωσε τραγικά αυτή την αλήθεια. Και στην

Ελλάδα η διαχείριση της οικονομίας σύμφωνα με όλους τους κανόνες της "ελεύθερης αγοράς" δεν είχε τίποτα να δώσει πέρα από την αύξηση της ανεργίας, νέα συμπίεση των μισθών, καινούργιο γύρο καταστροφικών περικοπών στα σχολεία και στα νοσοκομεία. Οι ανελέητες πιέσεις της καπιταλιστικής κρίσης μεταμορφώνουν πολιτικούς που υπόσχονται ειρήνη, σε υπουργούς που κλείνουν σύνορα, αυξάνουν τη θητεία, οργανώνουν μαζικές απελάσεις μεταναστών. Χαμογελαστούς μεταρρυθμιστές που υπόσχονταν δικαιοσύνη και ανθρωπιά για τους πολλούς και αμείλικτη τιμωρία για τους ενόχους των σκανδάλων, σε αμήχανους χειροκροτητές της πιο ξεδιάντροπης δικαστικής εξουσίας. Επιστήμονες της ιατρικής που υπόσχονταν να βάλουν τις γνώσεις τους στην υπηρεσία της Υγείας, σε συγγονούς μάντζερ της θεραπείας "με το κομάτι".

Όμως και στην Ελλάδα τα μηνύματα που αφήνει το 1994 στο 1995 δεν είναι μόνο εικόνες προκλητικής διάψευσης των ελπίδων για τους απλούς εργαζόμενους, για τους άνεργους, για τη νεολαία. Και στην Ελλάδα η πρόκληση δεν περνάει αναπάντητη. Μήνα με το μήνα οι καταπατημένες προσδοκίες γίνονται θυμός και ο θυμός ξεσπάει σε δράση. Μπαινομε στο 1995 έχοντας πίσω μας τις καταλήψεις του Νεώριου και του Γαβριήλ, τις μάχες του ΟΤΕ και της Ολυμπιακής, τις κινητοποιήσεις στα σχολεία και στις σχολές. Όλο και πιο πολύ η πικρή εμπειρία του τι σημαίνει το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση δεν μετατρέπεται σε απογοήτευση αλλά σε θυμωμένη δράση και διεκδίκηση.

Αυτή τη δυναμική έχουμε μπροστά μας στη νέα χρονιά και πρέπει να την οργανώσουμε για να γίνει αποτελεσματική και νικηφόρα. Να της δώσουμε την εικόνα πως δεν είναι αποσπασματική και απομονωμένη, αλλά κομμάτι μιας τάξης μεγάλης και δυνατής που παλεύει σε όλο τον κόσμο. Που χάνει μια κατάληψη

στη Σύρο αλλά κερδίζει μια απεργία στην Αθήνα, που ματώνει στην Αγκυρα αλλά ταρακουνάει τη Ρώμη, που πεινάει στη Μόσχα αλλά απειλεί να φάει τους κυβερνήτες της στο Λονδίνο.

Να της δώσουμε την προοπτική ότι υπάρχει εναλλακτική λύση - αυτή η ίδια η τάξη μας είναι η λύση, αν βάλει σαν στόχο να ξηλώσει τα προνόμια των ισχυρών του καπιταλισμού και να πάρει τον έλεγχο του πλούτου στα χέρια αυτών που τον παράγουν.

Γι' αυτό το μέλλον παλεύουμε, για την εργατική επανάσταση και τον σοσιαλισμό, και γι' αυτό η αυγή του 1995 μας βρίσκει αισιόδοξους. Σ' αυτή την πάλη βρίσκεται η θέση κάθε εργάτη, για να κάνουμε την καινούργια χρονιά ένα βήμα πιο κοντά στην απαλλαγή του πλανήτη από το σύστημα που κάνει τη ζωή μαρτύριο για εκατομμύρια ανθρώπους.

ΠΑΣΟΚ

Στριμωγμένο

πάνω-κάτω

Πολλές ομαδοποιήσεις, άγριες συγκρούσεις αλλά μηδέν προοπτική για τους εργατές μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Ο Πάνος Γκαργκάνας αναλύει τις αιτίες που κατατρίβουν το κόμμα του κοινωνικού συμβόλαιου.

Σχεδόν κάθε βδομάδα που περνάει φέρνει μαζί της και μια νέα έκρηξη στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ.

Μετά το περιβόητο "δείπνο των 4" υποτίθεται ότι ο Παπανδρέου ξαναπήρε τον έλεγχο της κατάστασης με τη δήλωσή του στη Σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής ότι δεν σκοπεύει να διεκδικήσει την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Κι όμως, η "ηρεμία" κράτησε πολύ λίγο. Ακολούθησε η παραίτηση Πεπονή και μια νέα μετωπική σύγκρουση Βενιζέλου - Παγκαλου στη Θεσσαλονίκη, που ανάγκασε ακόμα και τον Παπανδρέου να μιλήσει στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για κίνδυνο διάσπασης παρόλο που χαρακτήρισε την κρίση "τεχνητή".

Η κρίση στο ΠΑΣΟΚ απέχει πολύ απ' το

να είναι τεχνητή. Αντίθετα είναι πια δύσκολο να συγκαλυφτεί.

Οι περισσότεροι σχολιαστές στις εφημερίδες και στην τηλεόραση προσπαθούν να εξηγήσουν αυτή την κατάσταση σαν μάχη για διαδοχή που εκτραχύνεται σε πόλεμο δελφίνων. Γι' αυτό, άλλωστε, οι πιο πολλοί περίμεναν ότι από τη στιγμή που ο Παπανδρέου δήλωσε ότι δεν πάει για την Προεδρία της Δημοκρατίας και

παραμένει στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, οι συγκρούσεις θα κοπάσουν. Οι εξελίξεις διαψεύδουν αυτή τη θεωρία. Είναι φανερό ότι τα προβλήματα του ΠΑΣΟΚ πάνε πιο βαθιά.

Αυτό που μπαίνει σε κρίση είναι ο ίδιος ο ρόλος του ΠΑΣΟΚ σαν κόμμα - μεσολαβητής του "κοινωνικού συμβολαίου". Ένας χρόνος στην κυβέρνηση μέσα στις σημερινές συνθήκες ήταν

αρκετός για να φέρει στην επιφάνεια αυτή την πραγματικότητα. Το ΠΑΣΟΚ, ακριβώς επειδή είναι το κόμμα - γέφυρα ανάμεσα στις δύο βασικές τάξεις της κοινωνίας αντιμετωπίζει συνδυασμένες πιέσεις από τα πάνω και από τα κάτω. Τα διλήμματα που το διχάζουν είναι αποτέλεσμα της πόλωσης ανάμεσα σε μια άρχουσα τάξη προκλητική στην αρπακτικότητα της και μια εργατική τάξη εξαγριω-

μένη ύστερα από τόσα χρόνια σκληρής λιτότητας. Οι συμβιβαστικές "λύσεις" - παρόλο που η κυβέρνηση δεν κρατάει καθόλου ίσες αποστάσεις ανάμεσα στις απαιτήσεις των καπιταλιστών και στις διεκδικήσεις των εργατών - δεν αφήνουν κανένα να ικανοποιημένο.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ίσως η αποτυχία της μετοχοποίησης του ΟΤΕ.

Η υπόσχεση ότι ο ΟΤΕ δεν πρόκειται να ιδιωτικοποιηθεί ήταν η πιο νωπή από όλες τις προεκλογικές δηλώσεις του ΠΑΣΟΚ, καθώς είχε δοθεί μόλις τον Σεπτέμβρη του '93 κάτω από την πίεση των απεργών του ΟΤΕ και των δημοσκοπήσεων που έδειχναν σαρωτικά ποσοστά αντίθετα με την πολιτική Μάνου - Μητσοτάκη. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έκανε στροφή 180 μοιρών στο θέμα του ΟΤΕ ήδη από τους πρώτους μήνες της.

Ο Παπαντωνίου εμφανίστηκε τόσο πρόθυμος να ικανοποιήσει τις προσδοκίες του Χρηματιστηρίου, των πολυεθνικών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε δεν δίστασε να ανανεώσει την συνεργασία με τους ίδιους τραπεζίτες - "χρηματοοικονομικούς συμβούλους" που είχε ξεκινήσει ο Μάνος ("για να μην χαθεί πολύτιμος χρόνος" ήταν η δικαιολογία). Δεν δίστασε, επίσης, να χρησιμοποιήσει την ίδια ακριβώς τακτι-

κή για να κάνει τη μετοχή του ΟΤΕ "ελκυστική": νομοθετική ρύθμιση για τα τιμολόγια που υποσχόταν στους μετόχους τεράστιες αυξήσεις. Με δύο λόγια η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ποδοπάτησε επιδεικτικά τις υποσχέσεις της, αφήνοντας χιλιάδες εργαζομένους (όχι μόνο του ΟΤΕ) με την πικρή γεύση της προδοσίας.

Ποιό ήταν, όμως, το αποτέλεσμα; Στο τέλος ούτε οι καπιταλιστές έμειναν ικανοποιημένοι. Οι υποψήφιοι αγοραστής του ΟΤΕ είδαν τους εργαζόμενους να απεργούν τον Σεπτέμβρη του '94 όπως τον Σεπτέμβρη του '93. Οι απόπειρες του Παπαντωνίου να ηρεμήσει τους απεργούς με παραχωρήσεις προς την ΟΜΕ-ΟΤΕ στα θέματα του Κανονισμού, έμοιαζαν να υπόσχονται ένα νέο γύρο απεργιακών συγκρούσεων στο μέλλον, αν η εργοδοσία προχωρούσε σε μείωση προσωπικού. Η αβέβαιη συγκυρία στα διεθνή χρηματιστήρια πίεζε την κυβέρνηση να πουλήσει τις μετοχές του ΟΤΕ σε τιμές προκλητικά χαμηλές για να ξεπεράσει τις ανησυχίες των "επενδυτών". Στριμωγμένος ο Παπαντωνίου αναγκάστηκε να κάνει πίσω αφήνοντας τους πάντες δυσαρεστημένους - και τους εργάτες που είχε προδώσει και την άρχουσα τάξη που είδε την κορυφαία ιδιωτικοποίηση του ελληνικού καπιταλισμού να αποτυγχάνει για δεύτερη φορά.

Αυτό το πρόβλημα υπάρχει σε σχέση με το σύνολο της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Ενώ προσφέρει προκλητικές διαψεύσεις για τις προσδοκίες της εργατικής τάξης, δεν εξασφαλίζει ούτε τα αποτελέσματα που περιμένουν οι καπιταλιστές. Αυτό φαίνεται ανάγλυφα στην πορεία του προϋπολογισμού.

Ποτέ άλλοτε οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών δεν ήταν τόσο αιματηρές. Οι δαπάνες του προϋπολογισμού για όλους τους τομείς (εκτός από τους τόκους του δημόσιου χρέους) αυξήθηκαν το '94 κάτω από 10%, δηλαδή σε πραγματικές τιμές μειώθηκαν. Ιδιαίτερα σε τομείς όπως τα νοσοκομεία, τα σχολεία, τα αντιπλημμυρικά έργα, οι προσδοκίες για ανακούφιση από τα καταστροφικά χτυπήματα των προηγούμενων χρόνων της ΝΔ σφραγίστηκαν.

Επιβάλλοντας αυτές τις νέες θυσίες πάνω στην εργατική τάξη, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ πέτυχε να κλείσει τον προϋπολογισμό του '94 χωρίς δραματικές αποκλίσεις που θα απαιτούσαν έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση μιας νέας "μαύρης τρύπας". Αλλά οι καπιταλιστές δεν φαίνονται πρόθυμοι να πανηγυρίσουν αυτή την "επιτυχία". Οι δαπάνες για τόκους είχαν προϋπολογιστεί να αυξηθούν

“μόνο” 19% αλλά τελικά αυξήθηκαν 39%. Η πολυπόθητη πώση των επιτοκίων έχει καθυστερήσει σαν αποτέλεσμα της κρίσης της δραχμής την περασμένη άνοιξη. Τα μεγάλα έργα που είχαν τόσο διαφημιστεί σαν κινητήρας της αναθέρμανσης της οικονομίας, πάνε από αναβολή σε αναβολή. Στην πραγματικότητα η άρχουσα τάξη ανησυχεί ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ εξαντλεί ραγδαία τα αποθέματα ανοχής της από τη μεριά των εργατών, πριν να δημιουργηθούν οποιαδήποτε περιθώρια πραγματικής ανάκαμψης της οικονομίας. Οι καπιταλιστές βλέπουν να έρχεται ένας γύρος εργατικών πιέσεων και για αυτό εκφράζουν ανησυχίες για το “νέο 1987”.

Παρά τις διαρκείς “εξετάσεις” που έχει δώσει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όλο τον περασμένο χρόνο, παρά το γεγονός ότι έχει απαρνηθεί τις όποιες φιλεργατικές υποσχέσεις της και έχει προχωρήσει σε τόσο σκληρές περικοπές, η άρχουσα τάξη δεν χαλαρώνει καθόλου τις πιέσεις της και τις απαιτήσεις της, δεν παύει ούτε στιγμή να επισείει τον “κίνδυνο” ότι το ΠΑΣΟΚ θα αποδειχθεί “ενδοτικό” απεναντι στην εργατική τάξη.

Η απαίτηση ότι οποιαδήποτε βελτίωση στους οικονομικούς δείκτες δεν πρέπει να σημάνει καμία χαλάρωση της λιτότητας διατυπώθηκε ανοικτά από τον ΣΕΒ. Ο πρόεδρος των βιομηχάνων Ι. Στράτος σε συνέντευξη στα Νέα (3/12) δήλωνε: “*Η σταθεροποίηση από μόνη της ασφαλώς δεν αρκεί. Θα πρέπει παράλληλα να εξασφαλιστεί η επιτάχυνση της ανάπτυξης με την ενίσχυση των μη πληθωριστικών πλευρών της ζήτησης, δηλαδή των επενδύσεων και των εξαγωγών. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υποκύψουμε στον πειρασμό να εγκαταλείψουμε την σταθεροποίηση επιδιώκοντας την ελλειμματική χρηματοδότηση της ζήτησης. Και το λέω αυτό γιατί έχει συμβεί συχνά στο παρελθόν.*”

Το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται ουσιαστικά μπροστά σ’ ένα τελεσίγραφο του ΣΕΒ ότι ακόμα και αν η κυβέρνηση πετύχει να μειώσει τα ελλείματα του προϋπολογισμού, αυτό δεν θα της ανοίξει κανένα περιθώριο για αυξήσεις στα μεροκάματα και στις κοινωνικές παροχές. Υστερα από ένα χρόνο προδοσίες και υπαναχωρήσεις που κόστισαν στο ΠΑΣΟΚ δύο μαζικές ανταρσίες ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές και στις Δημοτικές Εκλογές, ξεσπάσματα καταλήψεων από τα Ναυπηγεία μέχρι τα σχολεία, απεργία 10 ημερών στον ΟΤΕ και κήρυξη απεργίας ακόμα και από την ΑΔΕΔΥ του Κουτσούκου και την ΓΣΕΕ

του Πρωτόπαπα, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει με δέος την προοπτική ότι οι από πάνω αντιδρούν σε οποιαδήποτε χαλάρωση της λιτότητας. Οι μιλόπετρες αυτής της καπιταλιστικής αδιαλλαξίας από πάνω και της εκρηκτικής εργατικής αγανάκτησης από τα κάτω είναι που απειλούν να αλέσουν την συνοχή του ΠΑΣΟΚ.

Πώς απαντάνε οι διάφορες πτέρυγες που έχουν διαμορφωθεί στο ΠΑΣΟΚ;

Η κυρίαρχη ομάδα γύρω από τον Παπανδρέου και τον Τσοχατζόπουλο προσπαθεί να εμφανιστεί σαν ο εγγυητής της συνέχειας, σαν η μεσαία πτέρυγα που θα διατηρήσει το ρόλο του ΠΑΣΟΚ σαν κόμματος του κοινωνικού συμβολαίου. Η πιο γλαφυρή διατύπωση της θέσης της δόθηκε ίσως από τον Υπουργό Οικονομικών Παπαδόπουλο όταν δήλωνε (Καθημερινή 23/11):

“Από τη μια μεριά μας απειλούν τα σύννεφα του ποπουλισμού. Οι σταυροφόροι του άλλοτε υψώνουν το λάβαρο του περιβόητου πολιτικού κόστους και άλλοτε το λάβαρο της κοινωνικής ευαισθησίας. Από την άλλη μεριά μας απειλεί ο οδοστρωτήρας του εκσυγχρονισμού, που ισοπεδώνει κάθε έννοια κοινωνικής δικαιοσύνης, ενός εκσυγχρονισμού που αφαιρεί το ουμανιστικό περιεχόμενο της πολιτικής.”

Ούτε άκαρδοι εκσυγχρονιστές, ούτε απερίσκεπτοι λαϊκιστές είναι η φόρμουλα των “ίσων αποστάσεων” για να περάσει το ΠΑΣΟΚ από τις συμπληγάδες αυτής της πώλωσης, λέει λοιπόν το “κέντρο” του ΠΑΣΟΚ. Μόνο που η κυβερνητική πρακτική του δείχνει ότι οι διακηρύξεις για ίσες αποστάσεις είναι καθαρή υποκρισία. Στα λόγια υπάρχει το “ούτε - ούτε” και στα έργα υπάρχει η πιο χυδαία δεξιά πολιτική.

Πόσο διαφέρει από τον οδοστρωτήρα του εκσυγχρονισμού ένας Πεπονής που έκλεισε τις πόρτες του δημοσίου για τους απολυμένους και τους άνεργους, ένας Ροκόφυλλος που ξεπουλάει Νεώριο, Πειραική Πατραϊκή και Γαβριήλ ή ένας Παπαθεμελής που ξεπερνάει Εβερτ και Σαμαρά σε αντιαλβανικά πογκρόμ; Οι ίσες αποστάσεις είναι ένα παραμύθι: όποιος δεν θέλει να συγκρουστεί με τους καπιταλιστές καταλήγει να ρίχνει τα βάρη στους εργατές.

Αυτή η κραυγαλέα υποκρισία της κυρίαρχης ομάδας είναι που δίνει τα περιθώρια στη δεξιά πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ να δημαγωγεί και να αυτοπροβάλλεται σαν λύση απέναντι στο σημερινό ΠΑΣΟΚ που “δεν πάει άλλο”. Ο Σημίτης ουσιαστικά υπόσχεται να βελτιώσει την αξιοπιστία του ΠΑΣΟΚ προσαρμόζοντας ακόμα περισσότερο τις διακηρύξεις του στη δεξιά πρακτική του. “Όλοι δεχόμαστε ότι όλο και περισσότεροι αποστρέφονται την τους πολιτικούς και την πολιτική” δήλωσε σε συνέντευξή του στο Βήμα (11/12) όπου παρουσίαζε την “Κίνηση των 4” σαν προσπάθεια να ξεπεραστεί αυτή η κρίση εμπιστοσύνης. Το φάρμακο; Η ανοιχτή ομολογία της δεξιάς πολιτικής:

“Έχουμε επανειλημμένα δηλώσει ότι η σταθεροποιητική πολιτική είναι προϋπόθεση για να επιτύχουμε την ανάπτυξη. Αισθανόμαστε, όμως, ενοχές, ψάχνουμε για αντισταθμίματα... Όταν το κόμμα κάνει φανερό προς όλους ότι δεν θέλει να χρεωθεί μια πολιτική, είναι φανερό ότι και τα στελέχη του κόμματος αμφιβάλουν για την ορθότητά της.”

Σταθεροποίηση χωρίς ενοχές, αυτό είναι το σύνθημα των “ανανεωτών” του ΠΑΣΟΚ. Και για να μην υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία μέχρι πού φτάνει

η προσαρμογή στις απαιτήσεις του ΣΕΒ ο Σημίτης δηλώνει:

“Η αναθέρμανση της οικονομίας από μόνη της δεν είναι ανάπτυξη. Η αναθέρμανση μπορεί να οδηγήσει σε αυξήσεις εισοδημάτων και κάποια τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το κεντρικό ερώτημα, όμως, είναι κατά πόσο αυτές οι βελτιώσεις είναι μόνιμες και διατηρήσιμες”.

Ενώ, όμως, οι ομάδες που είτε πιο ανοιχτά, είτε πιο συγκαλυμένα υιοθετούν την ευθυγράμμιση του ΠΑΣΟΚ με τις πιέσεις της άρχουσας τάξης κινούνται συγχροτημένα, αυτό που εξόφθαλμα λείπει είναι μια συγχροτημένη αριστερή πτέρυγα. Ο μόνος από τα ηγετικά στελέχη που έχει προβάλει ανοιχτή διαφωνία με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ είναι ο Τσοβόλας. Ο Αρσένης και η ομάδα του - παρόλο που συμπεριλαμβάνει πρώην συνδικαλιστές από τους διαφωνούντες το 1985 όπως ο Πιπεργιάς και ο Κοκκινοβασιλής - έχουν τηρήσει σιγή για την οικονομική πολιτική. Αλλά και οι αντιρρήσεις του Τσοβόλα περιορίζονται σε συνεντεύξεις, χωρίς ούτε μια πρωτοβουλία ή έστω χειρονομία σε κρίσιμες

στιγμές π.χ στη διάρκεια της απεργίας του ΟΤΕ.

Αυτό δεν είναι τυχαίο, αφού ο Τσοβόλας προσδιορίζει το πολιτικό του στίγμα σαν “αριστερό βενιζελισμό” και δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην προβολή “εθνοκεντρικής πολιτικής”. Το πόσο κόστος έχει για την εργατική τάξη η προβολή “βενιζελικών” φιλοδοξιών και διεκδικήσεων στα σημερινά Βαλκάνια, το δείχνει χειροπιαστά ο Αρσένης που αύξησε τη θητεία στον στρατό.

Με τέτοια αριστερή πτέρυγα δεν είναι καθόλου παράξενο που ο Σημίτης και η κίνηση των 4 βρίσκουν διαρκώς το δρόμο ανοιχτό και κερδίζουν συνεχώς έδαφος στις εσωκομματικές συγκρούσεις στο ΠΑΣΟΚ.

Οι Νομαρχιακές εκλογές έδειξαν ότι πολύς κόσμος βλέπει τον Συνασπισμό σαν “αριστερό αντίβαρο” στη δεξιά πορεία του ΠΑΣΟΚ, σαν μια αριστερή πτέρυγα από τα έξω που θα μπορούσε να επηρεάσει τις εξελίξεις μέσα από μια συνεργασία ΠΑΣΟΚ - ΣΥΝ.

Πρόκειται για καθαρή αυταπάτη. Μέχρι στιγμής η προθυμία του ΣΥΝ να ανταποκριθεί σ’ αυτό το ρόλο δεν έχει κανένα ο-

ρατό αποτέλεσμα μετατόπισης του ΠΑΣΟΚ προς τα αριστερά. Αντί να τραβήξει κόσμο από το ΠΑΣΟΚ σε πρωτοβουλίες σύγκρουσης με τη δεξιά πολιτική της κυβέρνησης, ο Συνασπισμός αναζητάει “προγραμματικές συγκλίσεις” με την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Αυτό αντί να συγκροτεί αριστερή αντιπολίτευση, έχει μετατρέψει τον ΣΥΝ σε παθητικό θεατή της κρίσης του ΠΑΣΟΚ, που περιμένει την έκβαση των συγκρούσεων για να δει μέχρι πού θα φτάσουν οι συνεργασίες του.

Είναι, όμως, τόσο αισθητό το κενό που υπάρχει από την έλλειψη αριστερού στήριγματος για την εργατική αγανάκτηση απέναντι στις προδοσίες του ΠΑΣΟΚ, ώστε είναι αναπόφευκτο να γίνονται πολλές και διάφορες απόπειρες για την κάλυψή του. Ακόμα και το ΚΚΕ που μια προηγούμενη περίοδο θεωρούσε ότι το ΠΑΣΟΚ θα καπακώσει σαν ταφόπλακα κάθε εργατική αντίσταση, τώρα εμφανίζεται να αλλάζει θέση και να διαπιστώνει κι αυτό ότι υπάρχουν νέες δυνατότητες για την αριστερά.

Πολλά σχόλια γράφτηκαν για την τελευταία απόφαση της Ολομέλειας της Κ.Ε του ΚΚΕ στις αρχές Δεκεμβρη. Από πολλούς εμφανίστηκε σαν αριστερή

στροφή, σαν προθυμία του ΚΚΕ να βάλει τον εαυτό του σε μια ευρύτερη προσπάθεια συγκρότησης αριστερής αντιπολίτευσης.

Πέρα από τους σχολιαστές, το ίδιο το ΚΚΕ κάνει έντονη προσπάθεια να εμφανιστεί σαν η δύναμη που στηρίζει τους αγώνες από τα κάτω, και προς αυτή την κατεύθυνση ζητάει συμμαχίες με "νέες πολιτικές δυνάμεις, αντιιμπεριαλιστικές, αριστερές" που όπως τόνισε και η Παπαρήγα στη συγκέντρωση του ΚΚΕ στο Φάληρο στις 8/12 "είναι πιθανό, φυσικό θα λέγαμε, να σχηματιστούν στη διαδρομή των λαϊκών αγώνων και της ταξικής πάλης".

Στην πράξη, όμως, τα μόνα χειροπα-

στά ανοίγματα που βλέπουμε από το ΚΚΕ αυτή την περίοδο δεν είναι καθόλου αριστερά: συνεργασία με τον Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος ξαφνικά θέλει να μας κάνει να ξεχάσουμε ότι ήταν υπουργός της Νέας Δημοκρατίας. Δισέλιδες συνεντεύξεις στο Ριζοσπάστη με τον πρόεδρο του ΤΕΕ Λιάσκα, ο οποίος διεκδικούσε το χρίσμα του υποψήφιου Δημάρχου της Αθήνας από τη ΝΔ στις τελευταίες εκλογές!

Αν αυτές είναι οι "νέες δυνάμεις" που σκέφτεται το ΚΚΕ, καμία ρητορική δεν μπορεί να τους βαφτίσει "αντιιμπεριαλιστικές - αριστερές".

Οι πολιτικές εξελίξεις αναδεικνύουν με γοργούς ρυθμούς το κενό που υπάρχει στ' αριστερά. Σπάνια έχει τεθεί με τέτοια ένταση αυτό το ζήτημα στην ημερήσια διάταξη. Τώρα είναι η στιγμή για να χτίσουμε μια μαζική εργατική οργάνωση που να προβάλλει τη μόνη πραγματική διέξοδο από τα αδιέξοδα του "κοινωνικού συμβολαίου" - την πάλη για το σοσιαλισμό.

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Ζαλισμένη απ' τις στροφές

Ένα χρόνο μετά την αλλαγή ηγεσίας στη Νέα Δημοκρατία, η κρίση της μοιάζει να έχει γίνει μόνιμη. Νέα συγκρούση Εβερι - Μπιστοτάκη από αφορμή τη διαγραφή Δημητροκάλη, πιο πριν αποχώρηση Ανδριανόπουλου, αποχώρηση - διαγραφή Παπακωνσταντίνου κλπ κλπ. Ο Εβερι μπορεί να δηλώνει πλέον ότι η ΝΔ είναι "κυβέρνηση σε αναμονή" και ότι ξανακερδίζει τα στελέχη που έχασε με τη διάσπαση Σαμαρά, αλλά ένας - ένας οι κορυφαίοι της ΝΔ αμφισβητούν αυτή την προοπτική ανοικτά.

Όπως συνήθως, οι εφημερίδες περιορίζονται στην εξήγηση του φαινομένου σαν αποτέλεσμα "προσωπικών φιλοδοξιών" ή γενικά σαν δείγμα της "κρίσης αξιοπιστίας του πολιτικού κόσμου". Αυτό που κάνουν από τα μάτια τους είναι το πόσο έξω είχε πέσει η ΝΔ σε όλες τις βασικές επιλογές της και άρα πόσο προβληματική είναι η λειτουργία ενός κόμματος που συνεχώς αναγκάζεται να κοικουλώνει στροφές και κωλοτούμπες.

Παράδειγμα πρώτο: η εξωτερική πολιτική. Πριν τρία ακριβώς χρόνια, τον Δεκέμβριο του 1991 ο Μπιστοτάκης είχε δώσει το πράσινο φως στον Σαμαρά για να ξεκινήσει την εθνικιστική εκστρατεία ενάντια στη Δημοκρατία της Μακεδονίας. Το πόσο είχε επενδύσει η Νέα Δημοκρατία στο χαρτί του εθνικισμού σαν εργαλείο όχι μόνο για τη διπλωματία της αλλά και για να φτιάξει "λαϊκό ρεύμα" είναι ανυπολόγιστο. Τι έχει απομείνει σήμερα από όλα αυτά; Ο Παπακωνσταντίνου εξομολογείται ανοικτά με το βιβλίο του τα αδιέξοδα της εθνικιστικής εκστρατείας ενάντια στα Σκόπια και ο Εβερι χρησιμοποιεί τις αντιλαβανικές κραυγές σαν υποκατάστατο για να συντηρεί όπως - όπως το χαρτί του εθνικισμού στο οπλοστάσιο της ΝΔ.

Παράδειγμα δεύτερο: οι ιδιωτικοποιήσεις. Ο Ανδριανόπουλος μπορεί να καταγγέλει τους "κρατικοδίαιτους εργολάβους που ελέγχουν τα κόμματα", αλλά τα λάβαρα της "ελεύθερης αγοράς" αποδεικνύονται άλλη μια αποτυχημένη επιλογή της ΝΔ του παρελθόντος. Ο Μπιστοτάκης μπορεί να "δικαιώνεται"

από τις μανούβρες του ΠΑΣΟΚ για αναστολή της δίκης για το σκάνδαλο της ΑΓΕΤ, αλλά στα μάτια του κόσμου οι ιδιωτικοποιήσεις παραμένουν συνώνυμο των σκανδάλων. Ετσι, η Νέα Δημοκρατία του Εβερι προπιάει να καταγγέλει τις ιδιωτικοποιήσεις του ΠΑΣΟΚ π.χ στην Πειραική - Παιραική σαν σκάνδαλο αντί να τις χειροκροτεί σαν διακαίωση της δίκης της πολιτικής.

Παράδειγμα τρίτο: η μειοπικη ρήξη με τα συνδικάτα. Η Νέα Δημοκρατία σαν κυβέρνηση προσπάθησε να ποδοπατήσει τους "Σταρουλοκολάδες". Οχι μόνο με την ακαλίνωτη προπαγάνδα πίσους ενάντια στους "προνομιούχους των συντεχνιών" αλλά και με αλλεπάλληλες επιθέσεις: ποτέ άλλοτε κυβέρνηση δεν είχε προκαλέσει μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα τόσες αναμετρήσεις. Στο τέλος όμως εκείνος που βγήκε στρατιωτικοποιημένος από την τακτική της μειοπικής σύγκρουσης ήταν η ίδια η Νέα Δημοκρατία του Μπιστοτάκη, αφήνοντας στον Εβερι σαν κληρονομιά, την ανάγκη να κάνει στροφή και σε αυτό το ζήτημα.

Με τόσες στροφές και γυρίσματα δεν είναι παράξενο που η Νέα Δημοκρατία δείχνει την εικόνα ενός κόμματος στα πρόθυρα της σχιζοφρένειας. Μπροστά στη ραγδαία κρίση του ΠΑΣΟΚ μέσα στον πρώτο κιόλας χρόνο της κυβέρνησής του, υπάρχει απουσία από τα στελέχη της ΝΔ μήπως η ηγεσία Εβερι αποδεικνύεται "λαπάς". Αυτό προσπαθεί να εκφράσει ο Μπιστοτάκης με τις κορώνες του. Αλλά όσο κι αν φωνάζει δεν μπορεί να αποτινάξει από πάνω του το στοιχείο που επιβεβαιώνουν οι δημοσκοπήσεις: το μεγαλύτερο εμπόδιο στην αξιοπιστία της ΝΔ είναι το κυβερνητικό έργο της την περασμένη τετραετία.

Αυτά τα προβλήματα της ΝΔ σημαίνουν ότι δυσκολεύεται να διαμαρτυρηθεί για να τραβήξει στο μέρος της την εργατική δυσαρέσκεια από το ΠΑΣΟΚ. Είναι μια ευκαιρία για την αριστερά να δώσει σοσιαλιστική προοπτική στην εργατική αγανάκτηση. Αλλά αυτό απαιτεί οργανωμένη πάλη από μια αριστερά ξεκάθαρη και πρόθυμη να αρπάξει τις ευκαιρίες.

Η άρχουσα τάξη σε κρίση Οι εργάτες απεργούν

Όταν δημοσιεύτηκε το πρώτο τεύχος του περιοδικού "Sosyalist İsci" ("Σοσιαλιστής Εργάτης") το Νοέμβριο του 1992 το εξώφυλλο έδειχνε μια εικόνα του τότε πρωθυπουργού Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ να διαλύεται με τον τίτλο "Η άρχουσα τάξη δεν έχει διέξοδο". Λίγες μέρες μετά την εκδόσή του σε μια δημόσια συζήτηση με εκπροσώπους από άλλες σοσιαλιστικές ομάδες, ο ηγέτης μιας από αυτές κρατώντας το περιοδικό μας είπε: "Τέτοια πράγματα δεν βοηθάνε να προχωρήσει η τουρκική αριστερά."

Τα τελευταία δύο χρόνια οι αποδείξεις ότι είχαμε δίκιο ήρθαν η μία μετά την άλλη.

Η αστάθεια της τουρκικής κοινωνίας έχει δείξει και κάτι άλλο πολύ σημαντικό: ότι η κρίση του καπιταλισμού δεν είναι απλώς κάτι που αφορά μόνο την οικονομία. Κάθε πτυχή της τουρκικής πολιτικής ζωής βρίσκεται σε κρίση. Τα αστικά κόμματα είναι σε κρίση, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα είναι σε κρίση, οι συνδικαλιστικές ηγεσίες είναι σε κρίση.

Οικονομική κρίση

Το 1994 σήμανε το τέλος μιας παρατεταμένης περιόδου ανάπτυξης της τουρκικής οικονομίας. Μιας καπιταλιστικής ανάπτυξης που στηρίχθηκε στην βαριά εκμετάλλευση και στην καταστολή της εργατικής τάξης. Η Τουρκία, από το χαϊδεμένο παιδί, έγινε ο πονοκέφαλος του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και οι τραπεζίτες άρχισαν ν'αμφιβάλλουν για τη δυνατότητά της να συνεχίσει τις πληρωμές του γιγάντιου χρέους της.

Κάτω από τις πιέσεις η τουρκική λίρα έπεσε στο μισό της προηγούμενης αξίας της έναντι του δολαρίου μέσα σε μερικές βδομάδες. Τρεις μεσαίου μεγέθους τουρκικές τράπεζες κατέρρευσαν (Marmara, TYT, İmprebank). Όλα αυτά συνέβαιναν στο μέσο της προεκλογικής εκστρατείας για τις δημοτικές εκλογές.

Στις 5 Απρίλη του 1994 η κυβέρνηση παρουσίασε ένα σταθεροποιητικό πρόγραμμα με γνωστή συνταγή: να πληρώσουν οι εργάτες. Το πακέτο μέτρων σήμαινε ψηλά επιτόκια, πάγωμα των μισθών και άμεσες αυξήσεις ως και 100% στις τιμές των βασικών καταναλωτικών αγαθών. Εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες απολύθηκαν μέσα σε λίγους μήνες. Σε πολλές μεγάλες βιομηχανίες αυτοκινήτων και ηλεκτρονικών, η παραγωγή σταμάτησε εντελώς για πάνω από 2 μήνες.

Το πακέτο φαινόταν στην αρχή ότι δούλευε. Όμως, σύντομα βρέθηκε αντιμέτωπο με τις αντιστάσεις των εργατών. Οι πρόσφατες απεργίες έδειξαν ότι η φτώχεια είναι πια τόσο μεγάλη που η μόνη επιλογή για τους εργαζόμενους είναι ή να παλέψουν ή να πεθάνουν της πείνας.

Ο πόλεμος στο Κουρδιστάν

Κάθε χρόνο στις 30 Αυγούστου γίνονται οι διορισμοί των αξιωματικών στον τουρκικό στρατό. Κάθε χρόνο, ο νέος αρχηγός του επιτελείου υπόσχεται ότι "αυτό το χειμώνα" ο στρατός θα νικήσει τους Κούρδους αντάρτες. Κάθε άνοιξη φαίνεται ότι ο στόχος δεν έχει επιτευχθεί. Όταν η Τανσού Τσιλέρ έγινε πρωθυπουργός δήλωσε ότι η ήττα του PKK ήταν η πρώτη της προτεραιότητα και ότι όλα τα άλλα θα έπρεπε να περιμένουν.

Όμως, ο πόλεμος συνεχίζεται και ο στρατός χρησιμοποιεί ολοένα και πιο βάρβαρες τακτικές με μεγάλο οικονομικό κόστος για να στερήσει το PKK από την πλατιά υποστήριξη του πληθυσμού στο Κουρδιστάν.

Ο πόλεμος λειτουργεί σαν καρκίνωμα πάνω σε όλη την τουρκική κοινωνία. Στο Κουρδιστάν βρίσκονται τώρα 300.000 στρατιώτες και αστυνομικοί συν 70.000 σε τοπικές φρουρές που σπλιζονται και πληρώνονται από το τουρκικό κράτος. Το ένα τρίτο του προϋπολογισμού ξοδεύεται επίσημα στις πολεμικές επιχειρήσεις. Στην πραγματικότητα το ποσοστό είναι μεγαλύτερο.

Η συνέχιση του πολέμου δίνει στην κυβέρνηση την αφορμή για την καταπάτηση των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εκατοντάδες δημοσιογράφοι και συγγραφείς βρίσκονται στη φυλακή, σχεδόν όλοι τους επειδή έγραψαν για το Κουρδιστάν και αντιτάχθηκαν στον πόλεμο.

Λόγω της οικονομικής αιμοραγίας το μεγάλο κεφάλαιο θα ήθελε να φτάσει σε μια ειρηνική λύση του "Κουρδικού προβλήματος". Όμως, οι τούρκοι καπιταλιστές με κανένα τρόπο δεν θέλουν να δώσουν ανεξαρτησία στο Κουρδιστάν. Κάτι τέτοιο θα μείωνε τη στρατηγική σημασία της Τουρκίας.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο έλεγχος του υδάτινου δυναμικού της περιοχής. Μια από τις στρατηγικές του Τουρκοκώτ Οζάλ στη δεκαετία του '80 ήταν η χρησιμοποίηση των υερών των βουνών του Κουρδιστάν σαν στρατηγικό μέσο πίεσης

Πρόσφατο εξώφυλλο του περιοδικού "Σοσιαλιστής Εργάτης"

στις γύρω χώρες. Κατασκεύασε μια σειρά από μεγάλα φράγματα με τα οποία ελέγχει τις πηγές των ποταμών Τίγρη και Εφράτη. Τα φράγματα δίνουν στην τουρκική άρχουσα τάξη τη δυνατότητα να κλείσει τη στρόφιγγα και για το Ιράκ και για την Συρία.

Αλλά και μέσα στον κρατικό μηχανισμό υπάρχει σημαντική αντίδραση σε οποιοδήποτε παραχωρήσεις που θα οδηγούσαν στην αυτονομία ή στα πολιτιστικά δικαιώματα για τους Κούρδους. Οι στρατοκράτες δεν βλέπουν με καλό μάτι ένα ενδεχόμενο τέλος του πολέμου, αφού έτσι θα χάσουν πολλά από τα προνόμια, αλλά και από τα χρήματα με τα οποία επιχορηγούνται.

Στην πραγματικότητα, η όποια τάση μέσα στην Τουρκική άρχουσα τάξη επιδιώξει μια πολιτική λύση στο Κουρδιστάν, αρχικά θα πρέπει να υπερνικήσει τις αντιδράσεις που προέρχονται μέσα από τον ίδιο τον μηχανισμό της.

Αν σε όλα αυτά τα προβλήματα προσθέσει κανείς και τα σκάνδαλα, έχει μια εικόνα της βαθείας κρίσης του συστήματος στην Τουρκία. Οι "αποκαλύψεις" ακολουθούν η μια την άλλη. Υπάρχουν καταγγελίες για διαφθορά για τον άνδρα της Τανσού Τσιλέρ, Οζέ Τσιλέρ, αλλά και για την οικογένεια του Τουργούτ Οζάλ. Ένας από τους γιούς του έχει χρεωκοπήσει, ενώ η χήρα του κατηγορείται ότι είναι αναμειγμένη στην πρόσληψη ενός επαγγελματία δολοφόνου για να δολοφονήσει ένα διευθυντικό στέλεχος της κρατικής τράπεζας Emlak: ο εν λόγω διευθυντής δωροδοκήθηκε με πέντε εκατομμύρια δολάρια για να εγκρίνει δάνεια, τα οποία τελικά δεν έδωσε.

Σοσιαλδημοκρατία

Απέναντι στην κρίση της άρχουσας τάξης και των κομμάτων της, η σοσιαλδημοκρατία βρίσκεται σε κατάσταση που είναι πολύ κοντά στη διάλυση. Η εκλογική καθίζηση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SHP) ήλθε σαν αποτέλεσμα της ίδιας της συμμετοχής του σε μια κυβέρνηση που κτύπησε την εργατική βάση του SHP τόσο βίαια, ενώ δεν εκπλήρωσε καμιά από τις υποσχέσεις του SHP για βελτίωση της ζωής των εργαζόμενων και πολιτικές ελευθερίες.

Είναι πολύ πιθανό ότι σε μια γενική εκλογική αναμέτρηση κανένα από τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δεν θα καταφέρει να πάρει το 10% που χρειάζεται για να εκλέξει βουλευτές. Υπάρχει τρομερή δυσάρεσκεια στη βάση, που εκφράζεται με την άσκηση πίεσης στην ηγεσία του SHP για να αποσυρθεί από την κυβέρνηση συνασπισμού με την Τσιλέρ. Η ίδια πίεση σπρώχνει και στην ένοπιση των δυο σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, του CHP και του SHP, προκειμένου ν' αποφύγουν μια συντριπτική εκλογική ήττα.

Οι Ισλαμιστές

Οι μεγάλοι νικητές των εκλογών των τελευταίων δύο χρόνων είναι οι ισλαμιστές. Το κόμμα Ευημερίας (RP) υπό την ηγεσία του Νετομετίν Ερμπακάν στις δημοτικές εκλογές κατέβηκε αυτόνομα και πήρε 19% των ψήφων. Το πιο σημαντικό όμως, είναι ότι τα ψηλότερα ποσοστά τα πήρε στις μεγάλες πόλεις και κέρδισε τους Δήμους στην Ισταμπούλ και την Αγκυρα.

Οι Ισλαμιστές πήραν τις περισσότερες ψήφους τους από τις φτωχές συνοικίες των μεγάλων πόλεων. Στην Ισταμπούλ είχαν επιτυχία στις παραγκουπόλεις - τις "gecekondu" - όπου είναι συγκεντρωμένοι οι εκατοντάδες χιλιάδες εσωτερικοί μετανάστες που έρχονται κάθε χρόνο από τα χωριά. Πολλοί από αυτούς είναι εργάτες στις βιομηχανίες, ενώ οι αναλύσεις των εκλογικών αποτελεσμάτων έδειξαν ότι τουλάχιστον ένα μέρος των ψήφων των Ισλαμιστών προέρχεται από πρώην ψηφοφόρους του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος.

Το "Ρεφά" - το κόμμα των Ισλαμιστών - ισχυρίζεται πως έχει ένα εκατομμύριο ενεργά μέλη. Αυτό είναι υπερβολή, αλλά έχει σίγουρα μια ισχυρή οργάνωση βάσης. Η πολιτική του "Ρεφά" περιέχει τρομερές αντιφάσεις. Από τη μια μοιράζει φυλλάδια που δείχνουν τις μεγάλες διαφορές εισοδήματος ανάμεσα σε φτωχούς και πλούσιους και καταδικάζουν το "σύστημα των τόκων" και το ξένο κεφάλαιο. Ζητούν μια δίκαια κοινωνία που θα έλθει μέσα "από την δίκαια τάξη του Ισλάμ".

Από την άλλη, ο ίδιος ο αρχηγός του κόμματος, ο Ερμπακάν, είναι από τους πλουσιότερους Τούρκους, όπως άλλωστε και αρκετοί από αυτούς που τον υποστηρίζουν. Το "Ρεφά" έχει αποκτήσει επιρροή στους μικροεπιχειρηματίες προωθώντας συνεργατικές επιχειρήσεις, που τις στηρίζει. Ταυτόχρονα, μμιείται μια παλιά τακτική των Σοσιαλδημοκρατών: στους δήμους που ελέγχει μοιράζει ψωμί στους φτωχούς. Χαρακτηριστικό της αντιφατικής πολιτικής των Ισλαμιστών είναι το ότι, ενώ σε πολλά εργοστάσια έχουν καταγγείλει τις ιδιωτικοποιήσεις, στους δήμους που οι ίδιοι ελέγχουν ιδιωτικοποιούν υπηρεσίες με αποτέλεσμα να έχουν γίνει πολλές απεργίες.

Απεργίες

Η τελευταία βδομάδα του Νοέμβρη βρήκε δεκάδες χιλιάδες εργάτες να διαδηλώνουν και να απεργούν ενάντια στην κυβέρνηση της Τσιλέρ: 70.000 στην Αγκυρα έκαναν πορεία μέσα στο χιόνι. Στις 25 Νοέμβρη, 5.000 απεργοί διαδήλωσαν στην Ισταμπούλ. Την προηγούμενη μέρα απεργούσαν οι υπάλληλοι της Επιχείρησης Ηλεκτρισμού και οι ταχυδρομικοί, που έδωσαν σκληρές μάχες με την αστυνομία.

Στις 23 Νοέμβρη, η πόλη Ζογκουλντάκ, γνωστή από την ηρωική απεργία των ανθρακωρύχων, σείστηκε από τις διαδηλώσεις όπου συμμετείχαν ακόμα και μικρά παιδιά. Μια παρόμοια κινητοποίηση στο Καραμπούκ, ανάγκασε την κυβέρνηση ν' αναστείλει την ιδιωτικοποίηση ενός μεγάλου χαλυβουργείου.

Στις 20 Δεκέμβρη έχει οργανωθεί μεγάλη απεργία στο δημόσιο. Όμως, ο κόσμος σε όλους τους χώρους δουλειάς δηλώνει ότι μπόυχτισε με τις 24ωρες απεργίες. Τον Νοέμβρη, μόνο οι ταχυδρομικοί είχαν απεργήσει πάνω από μια μέρα. Όμως, έστειλαν το μήνυμα. Για πρώτη φορά, οι γραφειοκράτες στην ηγεσία των συνδικάτων νιώθουν έντονα την πίεση της βάσης. Κανείς δεν μπορεί να πεί αν η πίεση θα είναι τόσο μεγάλη ώστε να κλιμακωθούν οι απεργίες. Στα ταχυδρομεία, για πρώτη φορά απέργησαν μαζί οι υπάλληλοι και οι υπόλοιποι εργάτες, που στο παρελθόν η ηγεσία του συνδικάτου τους επηρεαζόταν από τους φασίστες. Αυτή η πίεση για ενότητα από τα κάτω έχει αναγκάσει ακόμα και τα ανώτερα στρώματα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας να δημιουργήσουν την "Δημοκρατική Πλατφόρμα", κάτι σαν μέτωπο όλων των συνμοσπονδιών ανεξάρτητα από πολιτικούς προσανατολισμούς.

Το γεγονός ότι και τα τρία συνδικάτα των μεταλλεργατών στον ιδιωτικό τομέα ετοιμάζονται για απεργία, δείχνει ότι η νέα χρονιά θα είναι πολύ δύσκολη για τους καπιταλιστές και την κυβέρνησή τους στην Τουρκία.

Αν ένα μαχητικό εργατικό κίνημα ενωθεί και πολεμήσει τα μέτρα λιτότητας και τις ιδιωτικοποιήσεις, αυτό δε θα χτυπήσει μόνο την τουρκική άρχουσα τάξη. Θα μειώσει την έλξη και των ισλαμιστών. Οι ισλαμιστές θα υποχρεωθούν να πάρουν θέση στον αγώνα, αλλά επειδή πατούν πάνω και στις δυο πλευρές του ταξικού ρήγματος θα βρουν τα πράγματα πολύ δύσκολα.

Η δουλειά των σοσιαλιστών στην Τουρκία είναι να αποδείξουν ότι μπορούν να είναι εναλλακτική πρόταση που δίνει νικηφόρο διέξοδο στους αγώνες και τις απαιτήσεις της εργατικής τάξης.

Σοσιαλιστές και Συνδικάτα

Όλο και περισσότεροι εργάτες θέλουν να ξεπεράσουν τα ξεπουλήματα της συνδικαλιστικής τους ηγεσίας. Η Μαρία Στύλλου εξηγεί τον ρόλο των σοσιαλιστών σ' αυτή την πάλη.

Η ΓΣΕΕ αναγκάστηκε να οργανώσει μια 24ωρη Πανεργατική απεργία στις 14 Δεκέμβρη. Η ΑΔΕΔΥ με τη δικαιολογία ότι είχε κάνει τη δικιά της 24ωρη στις 24/11, περιορίστηκε μόνο σε μια τετράωρη στάση. Η κοινή συγκέντρωση στην πλατεία Κάνιγγος παρόλο που ήταν μεγάλη και ζωντανή, δεν συγκέντρωσε την πλειοψηφία αυτών που απεργούσαν.

Η απεργία και η διαδήλωση θα μπορούσαν να είχαν μεγαλύτερη επιτυχία εάν τόσο η ΓΣΕΕ όσο και η ΑΔΕΔΥ είχαν φροντίσει να τις οργανώσουν. Στους πε-

ρισσότερους χώρους οι αντιδράσεις ήταν από το "τί μπορούμε να πετύχουμε μόνο με μια 24ωρη" μέχρι του "τι σχέση έχει ο κλάδος με την απεργία".

Ενδεικτική είναι η προκήρυξη της ΟΤΟΕ. Από τη μια καλούσε τους εργαζόμενους στις τράπεζες να πάρουν μέρος στην 24ωρη και από την άλλη υποστήριζε ότι η διετής σύμβαση που έχουν υπογράψει διασφαλίζει το εισόδημά τους και δεν χρειάζεται να παλεύουν γι' αυτό. Καθόλου περίεργο που μετά από αυτό πολλές τράπεζες δουλέψαν την μέρα της απε-

ργίας.

Παρόμοιο παράδειγμα υπήρχε και με την ΟΛΜΕ όπου με διάφορες μανούβρες η ηγεσία της ανέστειλε την 48ωρη. Πόσο μετά απ' αυτό μπορούσε να πείσει τους καθηγητές να πάρουν μέρος στην 4ωρη στάση της ΑΔΕΔΥ και στην διαδήλωση στην Κάνιγγος;

Οι εμπειρίες από την στάση των συνδικάτων τα τελευταία χρόνια έχουν γεννήσει συζητήσεις, σχόλια και αντιδράσεις μέσα στους εργατικούς χώρους. Από άμεσες αντιδράσεις "είναι πουλημένοι" "τα

παίρνουν" μέχρι ερωτηματικά για το πώς μπορεί να αλλάξει η κατάσταση.

Ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο, μετά την εκλογή του ΠΑΣΟΚ, οι αντιδράσεις έχουν απλωθεί και στην οργανωμένη βάση του ίδιου του ΠΑΣΟΚ.

Ιδέες πάνε και έρχονται, το ίδιο και απαντήσεις. Το ΚΚΕ και ο ΣΥΝ, που συμμετέχουν με την ΠΑΣΚΕ σε κοινά προεδρεία στην ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ, και στις περισσότερες Ομοσπονδίες, ξαφνικά αρχίζουν να κατηγορούν την ΠΑΣΚΕ σαν τη μόνη υπεύθυνη για την γραφειοκρατικοποίηση των συνδικάτων. Ταυτόχρονα αρχίζουν να "ανακαλύπτουν" ότι η οργάνωση από τα κάτω είναι η μόνη "σωστή αντίδραση" απέναντι σ' αυτή την κατάσταση. Ετσι αυτοί που είναι συνυπεύθυνοι για όλα τα μέχρι τώρα ξεπουλήματα των εργατικών αγώνων, ξαφνικά προσπαθούν να αποσεισουν τις ευθύνες από πάνω τους.

Πολλές φορές μάλιστα κάποιοι συνδικαλιστές μέσα και έξω από το ΚΚΕ, φλερτάρουν με την ιδέα των "κόκκινων συνδικάτων", πηδάνε δηλαδή από το ένα άκρο -συνεργασία στα ξεπουλήματα- στο άλλο -αποχή από τα "πουλημένα" συνδικάτα.

Συνδικαλιστική γραφειοκρατία

Η εικόνα που παρουσιάζει την εργατική τάξη στην Ελλάδα ανοργάνωτη και μακριά από τα συνδικάτα δεν είναι αληθινή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ του 1992, από τους 2.625.400 εργαζόμενους στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα οι 720.000 είναι μέλη συνδικάτων που ανήκουν στην ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ. Δηλαδή γύρω στο 27,5% των εργατών είναι συνδικαλισμένοι σε περίπου 4.500 πρωτοβάθμια σωματεία. Απ' αυτά τα 3.000 ανήκουν στην ΓΣΕΕ και τα 1.500 ανήκουν στην ΑΔΕΔΥ.

Αυτό το ποσοστό δεν είναι μικρό αν το συγκρίνει κανείς με τους συνδικαλισμένους σε άλλες χώρες, όπου το ποσοστό είναι πολύ μικρότερο. Επίσης το 27,5% είναι ο μέσος όρος, με συνδικάτα που οργανώνουν πάνω από το 50% του κλάδου και άλλα γύρω στο 10%.

Η ΑΔΕΔΥ υποστηρίζει ότι περίπου το 90% των δημοσίων υπαλλήλων είναι συνδικαλισμένοι. Αυτό επιβεβαιώνεται από το πόσοι ψηφίζουν στις εκλογές για τις Ομοσπονδίες. Το 1992 τα νούμερα ήταν 220.000 ψηφίσαντες σε 320.000 δημίσιους υπαλλήλους. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται και 80.000 αστυνομικοί και παπάδες που δεν ανήκουν σε σωματεία.

Στην ΓΣΕΕ υπάρχει μεγαλύτερη διαφο-

ροποίηση. Από τη μια οι εργαζόμενοι στις ΔΕΚΟ που το ποσοστό των συνδικαλισμένων είναι πάνω από 50% -σε μερικές φτάνει το 60%, ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν τα καινούργια εργατικά κομμάτια που δεν έχει κάνει κανέναν την προσπάθεια να τα οργανώσει. Ετσι στο σωματείο των εμποροϋπάλληλων της Αθήνας ψηφίζουν γύρω στους 400, ενώ αυτοί που δουλεύουν στο κλάδο είναι γύρω στις 40.000. Η ίδια εικόνα ισχύει και για τους βιβλιοπλάηλους, και για την Ομοσπονδία "Επισιτισμού και Τουριστικών επαγγελματιών" και διάφορα άλλα που καλύπτουν τον χώρο του εμπορίου και της διαφήμισης.

Στην πραγματικότητα, οι περισσότεροι εργαζόμενοι στον τομέα των υπηρεσιών, που γνώρισε ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια (απασχολούνται πάνω από 100.000 νέοι εργαζόμενοι), δεν ανήκουν σε κανένα σωματείο.

Όμως αν αυτές οι εκατόσιες χιλιάδες εργάτες είναι η βάση του συνδικαλιστικού κινήματος, στην πραγματικότητα ο έλεγχος δεν ανήκει σ' αυτούς αλλά στα 3.000 συνδικαλιστικά στελέχη που συμμετέχουν στα Διοικητικά Συμβούλια των Ομοσπονδιών, των Εργατικών Κέντρων, της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ.

Αυτές οι 3.000 αποτελούν την συνδικαλιστική γραφειοκρατία των συνδικάτων, που το κοινό χαρακτηριστικό δεν είναι η διαφορετική πολιτική προέλευση των μελών της, όσο ο κοινός ρόλος που διαδραματίζουν σαν διαμεσολαβητές ανάμεσα στους εργάτες και τους εργοδότες.

Στα συνδικάτα υπάρχει μια κατανομή εργασίας ανάμεσα στην μεγάλη μάζα των εργατών και σ' αυτούς που δίνουν όλο το χρόνο τους στις διαπραγματεύσεις με

τους εργοδότες. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα γραφειοκρατικό στρώμα που έχει πάψει χρόνια να δουλεύει και να υπόκειται στον κίνδυνο της ανεργίας και τις σκληρές συνθήκες μέσα στους χώρους δουλειάς. Συνεχώς βρίσκεται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και βλέπει την συνεργασία ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία σαν το μόνο τρόπο να λυθούν οι διαφορές.

Αυτός ο ρόλος τους δίνει ξεχωριστά προνόμια που φτάνουν σε προκλητική απόσταση από τους εργαζόμενους. Να, για παράδειγμα, πως καταγγέλει την ομάδα Μπάκουλη η ίδια η ΠΑΣΚΕ της ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ: "Ανθρωποι "αποσπασμένοι" με εξοργιστικούς μισθούς και "υπερωρίες" διαδίδουν βίο πολυτελή ενώ μεθοδεύουν από τα παρασκήνια ακυβερνησία στην ΓΕΝΟΠ για να περνάνε εύκολα τα "εκουχρονιστικά" νομοσχέδια που και αυτοί συμβάλαν στη διαμόρφωσή τους".

Ανεξάρτητα από την πολιτική τους τοποθέτηση, οι διοικήσεις των δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνδικάτων, είναι μια ξεχωριστή συντηρητική δύναμη που συνεχώς δέχεται πιέσεις από πάνω και από κάτω. Από την μια από τους εργοδότες και το κράτος, και από την άλλη από τους εργάτες.

Ακόμα και τα πιο μαχητικά στελέχη όταν έχουν βρεθεί στις ηγεσίες Ομοσπονδιών και Εργατικών Κέντρων έχουν μετατραπεί σε γραφειοκράτες. Στην Ελλάδα υπάρχουν πρόσφατα τέτοια παραδείγματα, ιδιαίτερα μετά το 1974. Υπάρχουν σήμερα στην ηγεσία της ΓΣΕΕ συνδικαλιστές που στο παρελθόν ήταν στελέχη του εργοστασιακού συνδικαλισμού, το 74-76, και που τώρα δεν βλέπουν άλλη προοπτική από το "ρεαλισμό" του Πρωτόπαπα.

Στροφή στο "ρεαλισμό"

Ανάμεσα στους γραφειοκράτες και τους εργάτες υπάρχουν οι συνδικαλιστές των πρωτοβάθμιων σωματείων, που σύμφωνα με ένα πρώτο υπολογισμό είναι περίπου 30.000 και αντιστοιχούν ένας σε κάθε 25 συνδικαλισμένους εργάτες. Είναι πολύ πιο κοντά στους εργαζόμενους και δέχονται πολύ πιο άμεσα τις πιέσεις των ιδίων των χώρων και των δημοκρατικών διαδικασιών εκεί που πραγματικά υπάρχουν.

Οι περισσότεροι δουλεύουν όπως και οι υπόλοιποι εργαζόμενοι και δεν έχουν το προνόμιο της συνδικαλιστικής άδειας παρά μόνο για μερικές ώρες την εβδομάδα. Οι περισσότεροι απ' αυτούς μολονότι δεν

είναι γραφειοκράτες, στην πράξη επηρεάζονται από το τι συμβαίνει στα ανώτερα στρώματα, δέχονται πιέσεις από την γραφειοκρατία που ελέγχει τα ανώτερα όργανα.

Όμως οι συνδικαλιστές των πρωτοβάθμιων σωμάτων μπορούν κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, να είναι μια ριζοσπαστική δύναμη, σ' αντίθεση με τους γραφειοκράτες που δεν είναι ποτέ. Τέτοια παραδείγματα ήταν οι συνδικαλιστές στα εργοστασιακά σώματα το '74-'76, που είχαν δημιουργήσει ένα οριζόντιο όργανο διασύνδεσης μεταξύ τους, προσπαθώντας να συντονιστούν γιατί δεν είχαν εμπιστοσύνη στη ΓΣΕΕ.

Το εντυπωσιακό είναι ότι η ΕΣΑΚ ήταν τότε αντίθετη στα εργοστασιακά σώματα και τον συντονισμό τους και τα κατηγορούσε σαν διασπαστικά. Αντίθετα η ίδια προσπαθούσε να στήσει τα κλαδικά και να μεταφέρει την διαπραγματευτική δύναμη από το εργοστάσιο στον κλάδο.

Ο νόμος 330 που πέρασε η Ν.Δ. το 1976, ήταν μια κατά μέτωπο επίθεση στον εργοστασιακό συνδικαλισμό, γιατί έβγαζε παράνομες τις απεργίες που δεν είχαν την κάλυψη του κλαδικού ή της Ομοσπονδίας.

Με αυτό τον τρόπο η πρωτοβάθμια οργάνωση των εργατών στους χώρους δουλειάς, αδυνάτισε ή μετατράπηκε σε διακοσμητικό όργανο. Παρόλες τις δια-

φωνίες της ΠΑΣΚΕ, της ΕΣΑΚ και του ΑΕΜ με τον ν. 330, στην πραγματικότητα έβλεπαν θετικά το πέρασμα του ελέγχου από τα πρωτοβάθμια στις Ομοσπονδίες και την ΓΣΕΕ.

Το ΠΑΣΟΚ το 1982 κατήργησε τον νόμο 330 με τον 1264, που ξαναέδωσε στα πρωτοβάθμια την δικαιοδοσία διαπραγματεύσεων και απεργιών, όμως αυτό από μόνο του δεν έφθανε πια για να τα απαλλάξει από τον έλεγχο της γραφειοκρατίας.

Σ' αυτό επιπρέασαν και οι πολιτικές εξελίξεις μέσα στην ίδια την συνδικαλιστική γραφειοκρατία.

Το 1985 το ΠΑΣΟΚ αποφάσισε να ρίξει το γάντι στην εργατική τάξη, με ένα σταθεροποιητικό πακέτο λιτότητας, το πακέτο Σημίτη. Οι αντιδράσεις μέσα στους εργατικούς χώρους ήταν τέτοιες που η ηγεσία της ΓΣΕΕ διασπάσθηκε. Είκοσι έξι μέλη της Διοίκησης -17 ΕΣΑΚ, 7 ΠΑΣΚΕ, 2 ΑΕΜ- καλούσαν σε απεργίες για την ανατροπή του πακέτου, ενώ η "επίσημη" ΠΑΣΚΕ στην ΓΣΕΕ υποστήριζε την κυβέρνηση.

Αυτή ήταν η πιο δραματική διάσπαση της ΓΣΕΕ. Για δυο χρόνια η σφραγίδα της ΓΣΕΕ βρισκόταν στα χέρια της ΠΑΣΚΕ, αλλά η δύναμη βρισκόταν στους "26" που λειτουργούσαν χωριστά.

Το πραγματικό όμως ζήτημα δεν ήταν οργανωτικό αλλά πολιτικό. Μια αριστερή

γραφειοκρατία δεν είναι πάντοτε πιο αποτελεσματική από μια δεξιά. Τα μέτρα Σημίτη εφαρμόστηκαν για δυο χρόνια καθώς οι "26" περιορίστηκαν μόνο σε 24ωρες απεργίες διαμαρτυρίας. Σιγά-σιγά συμφιλώθηκαν με την επίσημη ΓΣΕΕ και ξαναγύρισαν πίσω.

Αυτό που έσπασε τη λιτότητα το 1988-90 και ανάγκασε τις κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ, Τζανετάκη και Οικουμενική να δώσουν αυξήσεις ήταν ένα κύμα αγώνων απ' τα κάτω -σκληρές απεργίες διάρκειας στην ΔΕΗ, στους καθηγητές, στους Δήμους.

Η ήττα του ΠΑΣΟΚ το '89, η κρίση του ΚΚΕ, και η κυβέρνηση της Ν.Δ. σηματοδότησε την προσαρμογή στον "ρεαλισμό" της ενωμένης πια γραφειοκρατίας στις συνδικαλιστικές ηγεσίες της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ.

Οι απόψεις που κυριάρχησαν ήταν αυτές που υποστήριζαν ότι ο "μαχητικός συνδικαλισμός τελείωσε" και ότι σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης, δεν υπάρχουν για τους εργαζόμενους τα περιθώρια για κατακτήσεις που υπήρχαν παλιότερα.

Μ' αυτή τη στρατηγική αντίληψη κινούνται από τότε τα ανώτατα συνδικαλιστικά όργανα, κάτω από τις ηγεσίες του Κανελλόπουλου, του Πρωτόπαπα και από το ΚΚΕ του Δ. Κωστόπουλου και του Θεωνά.

Και όμως παρόλη αυτή την στροφή

προς το "ρεαλισμό" από τότε έχουν αναγκαστεί πολλές φορές να αναθεωρήσουν τις απόψεις τους και να μπουνε μπροστά σε απεργίες για να μην απομονωθούν από τη μαχητική διάθεση της βάσης, όπως το φθινόπωρο του '90 και του '92.

Ελπίζαν ότι αυτές οι πιέσεις θα εκτονώνονταν με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όμως και φέτος διαψεύστηκαν οικτρά.

"Κέντρα αντίστασης"

Ο Μάρξ χαρακτηρίζει τα συνδικάτα σαν "τα κέντρα της αντίστασης απέναντι στις επιθέσεις του κεφαλαίου", ενώ ο Τρότσκι προχωρεί και περιγράφει την αντιφατική φύση των συνδικάτων με πολύ γλαφυρό τρόπο: "Τα συνδικάτα οργανώνουν πλατιές μάζες των εργατών σε διαφορετικά επίπεδα. Όσο πλατύτερες είναι αυτές οι μάζες, τόσο πιο κοντά βρίσκεται η δυνατότητα του συνδικάτου να παίζει τον ρόλο του. Αλλά αυτό που το συνδικάτο το κερδίζει σε πλάτος, αναπόφευκτα το χάνει σε βάθος. Καιροσκόποι, εθνικιστές, θρησκευτικές τάσεις μέσα στα συνδικάτα και την ηγεσία τους είναι απόδειξη ότι τα συνδικάτα δεν εκφράζουν μόνο την πρωτοπορία του εργατικού κόσμου, αλλά και τα πιο καθυστερημένα κομμάτια. Έτσι η πιο αδύνατη πλευρά των συνδικάτων προέρχεται από αυτό που είναι η δύναμή τους".

Αυτό σημαίνει ότι η εργατική τάξη δεν είναι ομοιογενής, και μόνο σε επαναστατικές περιόδους μπορούν οι εργάτες να αποκτήσουν έναν κοινό σκοπό, αρχίζοντας να αποκτούν μια κοινή επαναστατική συνείδηση.

Εάν οι σοσιαλιστές σταματούσαν σε αυτή την διαπίστωση, τότε θα τους έμεναν δυο δρόμοι που τους βλέπουμε να εκφράζονται και σήμερα.

Ο ένας υποστηρίζει, με διάφορους τρόπους, την αποχή μέχρι να διαμορφωθεί αυτή η συνείδηση. Είτε να μετατραπούμε σε απλούς προπαγανδιστές των "κομμουνιστικών ιδεών" άρα μακριά από τα συνδικάτα, είτε την επιστροφή στην περίοδο των "κόκκινων συνδικάτων", τότε που τα Κ.Κ. κάτω από σταλινικές ηγεσίες δημιούργησαν δικές τους "κόκκινες ΓΣΕΕ".

Αυτές οι διασπάσεις έγιναν κύρια στην λεγόμενη Τρίτη Περίοδο της Διεθνούς, τότε που επικρατούσε η γραμμή της καταγγελίας των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων σαν σοσιαλφασίστες. Τώρα έχουν αναβιώσει αυτές οι αναμνήσεις σε απομεινάρια σταλινικών οργανώσεων μιας προηγούμενης περιόδου.

Η δεύτερη αντίδραση είναι αυτή της προσαρμογής, που από τα μεγαλύτερα ρεφορμιστικά κόμματα -ΚΚΕ, ΣΥΝ, διαφωνούντες ΠΑΣΟΚ, επικεντρώνεται στο πώς θα κερδίσουν περισσότερες καρέκλες στην γραφειοκρατία, ενώ από μικρότερες κινήσεις εκφράζεται σαν το φετίχ του προγράμματος: "πρόγραμμα" για τα αιτήματα, "πρόγραμμα" για τη δημοκρατία στα συνδικάτα, "πρόγραμμα" για το τι θα κάνουν οι εργάτες από τώρα "μέχρι την επανάσταση".

Και οι δυο αυτές τακτικές κρύβουν αυταπάτες ότι η γραφειοκρατία μπορεί να αλλάξει αν εκλεγούν σε ανώτερα πόστα άνθρωποι με αριστερή ιδεολογία ή πρόγραμμα. Η λύση όμως δεν βρίσκεται στην "αλλαγή συσχετισμών" στην κορυφή, αλλά στην οργάνωση και δράση της βάσης.

Οργάνωση από τα κάτω

Ο ρεαλισμός σπάει με τη δράση των ίδιων των εργατών. Οι εργάτες μαθαίνουν μέσα από την δράση τους, αποκτώνε αυτοπεποίθηση και ξεπερνάνε καθυστερημένες ιδέες που μέχρι τότε κουβαλούσαν.

Αυτό γίνεται από τις μεγάλες απεργίες, μέχρι τις μικρές αντιστάσεις. Οι εργάτες που έκαναν κατάληψη στο Νεώριο και στου Γαβριήλ, δεν οργάνωσαν μόνο μια φανταστική μάχη, αλλά έμαθαν και ότι δεν είναι μόνοι τους. Η συμπάρταση από τους άλλους χώρους τους έδωσε να καταλάβουν ότι δεν είναι χώρια, αλλά ένα με τους υπόλοιπους εργάτες. Έτσι μπόρεσαν να ξεκαθαρίσουν καλύτερα και προκαταλήψεις που μέχρι τότε είχαν για τους ξένους εργάτες, για τους επαναστάτες, για τις γυναίκες.

Όταν οι εργάτες βρίσκονται σε κίνηση, μπορούν να διαμορφώνουν και τις μορφές οργάνωσης που συσπειρώνουν αυτούς που παλεύουν, σε αντιπαράθεση με τους γραφειοκράτες που συνεχώς βάζουν τρικλοποδιές.

Μια ματιά στο εργατικό κίνημα στην Ευρώπη το '68 είναι μια επιβεβαίωση γι' αυτό. Οι "οργανώσεις απ' τα κάτω" δεν είναι εγκεφαλικές κατασκευές των σοσιαλιστών, ούτε μπορεί να γίνουν με αντιγραφές από την ιστορία.

Στην Ιταλία στο θερμό φθινόπωρο του '69, η σύγκρουση των εργατών με τους γραφειοκράτες πήρε και οργανωτικές μορφές. Σε πολλά εργοστάσια φτιάχτηκαν "Ενωτικές Επιτροπές Βάσης" που συσπειρώναν τους πιο μαχητικούς εργάτες, με πρωτοβουλία οργανώσεων της Επαναστατικής Αριστεράς. Ταυτόχρονα

δημιουργήθηκαν σε όλα τα εργοστάσια με πρωτοβουλία του ΙΚΚ τα "Εργοστασιακά Συμβούλια", που αντικατέστησαν τις παλιές "επιτροπές" των σωματείων. Η διαφορά τους με τις παλιές σωματειακές επιτροπές, ήταν ότι αυτά εκπροσωπούσαν πολύ πιο άμεσα τα συμφέροντα των εργατών. Ήταν τελικά συνδικαλιστικές μορφές της ίδιας της εργατικής βάσης.

Παρόμοιο παράδειγμα ήταν και οι "Επιτροπές Βάσης" που ξεπήδησαν στην Βρετανία από το '68 μέχρι το '74. Αυτές ήταν οργανώσεις που τις αποτελούσαν συνδικαλιστικοί αντιπρόσωποι μέσα από τους χώρους, εκλέγονταν άμεσα απ' τους ίδιους τους εργάτες και ήταν άμεσα ανακλητοί από αυτούς που αντιπροσώπευαν.

Η συγκρότησή τους μέσα στους χώ-

Στις συνελεύσεις ψηφίζουμε
ΑΠΕΡΓΙΑ
ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ

Στις εκλογές ψηφίζουμε
ΕΡΓΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Εργατική αλληλεγγύη Αντιένοχο 1ΑΑ Ουρόλοφ
Τηλ. 5241001

ρους δουλειάς και ο άμεσος έλεγχος από τους ίδιους τους εργάτες, ήταν η πραγματική διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις μορφές οργάνωσης και την επίσημη δομή των συνδικάτων. Τα περισσότερα συνδικάτα, ακόμα και αν είναι πρωτοβάθμια οργανώνονται σε γεωγραφική βάση (π.χ. οι ΕΛΜΕ, το Συνδικάτο Κλωστούφαντουργών) και όχι με κέντρο τους ίδιους τους χώρους δουλειάς.

Στο να στηθούν και να γενικευτούν για μια ολόκληρη περίοδο αυτές οι "οργανώσεις απ' τα κάτω" στην Αγγλία, σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι σύντροφοι του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος.

Αυτενέργεια των εργατών

Αυτό που μετράει στην παρέμβαση μιας σοσιαλιστικής οργάνωσης, είναι όχι οι οργανωτικές φόρμουλες αλλά η πολιτική. Το πόσο βάζει στο κέντρο την ενίσχυση της

αυτενέργειας, της δράσης, και της πάλης των εργατών και όχι απόψεις που κυνηγάνε οργανωτικά μοντέλα.

Αυτό βέβαια για να το κάνει μια σοσιαλιστική οργάνωση εξαρτάται και από την εικόνα που έχει για τον έξω κόσμο. Εικόνα ματαιότητας, χαμένης προσπάθειας και αναπόφευκτης ήττας λόγω Μάαστριχτ ή ΠΑΣΟΚ, ή θυμός, αγανάκτηση και διάθεση για αγώνα με οποιαδήποτε ευκαιρία προκύπτει.

Εμείς ξεκινάμε από την αρχή ότι οι εργάτες είναι πιο δυνατοί όχι μόνο απέναντι στα αφεντικά, αλλά και απέναντι στους γραφειοκράτες, όταν είναι μαζικά οργανωμένοι στο συνδικάτο παρά ανοργανωτοί. Απόδειξη γι' αυτό είναι το γεγονός ότι τα πιο άμαζα είναι και τα πιο γραφειοκρατικά συνδικάτα.

Το συνδικάτο "Επισιτισμού και Τουριστικών επαγγελμάτων" έχει καταλήξει σφραγίδα, ενώ υπάρχουν χιλιάδες νέοι εργαζόμενοι σε φαστ-φουντ και σε ξενοδοχεία που θα μπορούσαν να ήταν μέλη του. Και όμως αυτό το σωματείο που ήταν πολύ μαζικό μετά την δικτατορία, αρνήθηκε να απλωθεί στον καινούργιο κόσμο της δεκαετίας του '80.

Η άρνηση των γραφειοκρατών είναι ο λόγος που πολλά συνδικάτα είναι απομαζικοποιημένα, και όχι οι θεωρίες για την κοινωνία των 2/3 που είναι της μόδας τελευταία. Λες και τα γκαρσόνια των παλιών εστιατορίων που ήταν οργανωμένα στο σωματείο "Επισιτισμού", ήταν πιο προνομιούχα απ' αυτούς που δουλεύουν στα φαστ-φουντ.

Γι' αυτό οι σοσιαλιστές όχι μόνο πρέπει οι ίδιοι να συμμετέχουν στα σωματεία, αλλά και να πρωτοστατούν στο να γράφουν νέα μέλη. Ο σύλλογος των βιβλιο-υπαλλήλων αντί να χαιρετά την μοναξιά του, θα μπορούσε να μαζικοποιηθεί πολύ γρήγορα μετά την επιτυχία της απεργίας στην Πρωτοπορία, αν έκανε μαζικές επαφές νέων μελών στο σωματείο.

Το δυνάμωμα του συνδικαλισμού δεν περιορίζεται μόνο σε νέα μέλη αλλά απαιτεί και ενίσχυση των συνδικαλιστικών μορφών οργάνωσης μέσα στους χώρους δουλειάς. Το να ξαναζωντανεύει το σωματείο του χώρου ή οι "επιτροπές βάσης" ή οι αντιπρόσωποι στο κλαδικό ή το τοπικό, όλα αυτά δίνουν κάποιες δυνατότητες να ενεργοποιήσουμε όχι αφηρημένα σχήματα, αλλά τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Σχολείο για τους εργάτες είναι οι μεγάλες και οι μικρές μάχες, φτάνει να είναι εκεί οι σοσιαλιστές και να τις οργανώ-

νουν. Το πότε και πώς η ποσότητα μετατρέπεται σε ποιότητα δεν μπορούμε να ξέρουμε εκ των προτέρων, εκτός και αν βρισκόμαστε εκεί.

Όχι στον κατακερματισμό

Το βασικό στοιχείο της παρέμβασης των σοσιαλιστών στα καθημερινά και στις μικρές αντιστάσεις είναι να πείθουν τους εργάτες ότι δεν είναι μόνοι τους. Απέναντι στις απειλές της απομόνωσης, των διαφοροποιήσεων και του κατατεμαχισμού, που είναι οι βασικές επιδιώξεις της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, ο ρόλος των σοσιαλιστών είναι η γενίκευση, όχι με λόγια, αλλά με έργα.

Το ότι οι παρεμβάσεις μας το τελευταίο διάστημα είναι περισσότερο πάνω σε ζητήματα συμπαράστασης, παίζει ακριβώς αυτό τον ρόλο. Η εικόνα ότι κανένας χώρος -όσο μικρός και αν είναι δεν είναι μόνος του.

Αυτό είναι η αρχή των κοινών στόχων, των κοινών αναφορών μέσα στην εργατική τάξη. Είναι τα πρώτα βήματα, στο να αρχίσουν να κερδίζουν, μέσα στο πιο μαχητικό κομμάτι, οι ιδέες της ταξικής ενότητας και όχι της απομονωμένης διεκδίκησης.

Η συμμετοχή των σοσιαλιστών στις εκλογές των σωματείων, δεν αποβλέπει στο να κερδίσουν πόντους μέσα στην συνδικαλιστική γραφειοκρατία, αλλά στο να βοηθήν και να ενισχύουν την δραστηριότητα της βάσης. Δεν πολεμάνε για "κόκκινες" καρτέλες ελπίζοντας ότι αυτό θα αλλάξει τους συσχετισμούς μέσα στην

γραφειοκρατία. Τουναντίον προσπαθούν να εξασφαλίσουν περισσότερη δημοκρατία για τη βάση, γενικές συνελεύσεις, ενήμερώσεις των εργαζομένων στο χώρο, ενίσχυση άμεσων αντιπροσωπευτικών θεσμών.

Παρεμβαίνουμε σαν σοσιαλιστές και όχι σαν συνδικαλιστές. Αυτό σημαίνει ότι δεν κρύβουμε τις ιδέες μας, αλλά τουναντίον πουλάμε ανοιχτά την "Εργατική Αλληλεγγύη". Μ' αυτό τον τρόπο όχι μόνο κερδίζουμε περισσότερους αγωνιστές στην οργάνωσή μας ώστε να δυναμώνει το δίκτυο των σοσιαλιστών, αλλά και επικοινωνούμε με μαχητικούς εργάτες, με συνδικαλιστές που μπορεί να μην συμφωνούν με τις ιδέες μας, αλλά θέλουν πάντοτε να πληροφορούνται για το τι λένε οι σοσιαλιστές.

Στην Βρετανία όταν οι σύντροφοι του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος αποφάσισαν το 1970 να χτίσουν "Επιτροπές Βάσης" στα πιο δυνατά εργοστάσια και κλάδους, δεν στηρίχθηκαν μόνο στις ευνοϊκές αντικειμενικές συνθήκες, αλλά και στη δική τους ανάπτυξη. Είχαν καταφέρει να κτίσουν, μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, 40 εργοστασιακούς πυρήνες με πολλά άτομα σε όλους τους χώρους που μέτραγαν.

Μέσα από την σημερινή δουλειά χτισίματος μιας γερής παρουσίας στους χώρους δουλειάς ετοιμάζουμε το δυνάμωμα της βάσης απέναντι στους γραφειοκράτες και όχι ψάχνοντας μονοπάτια που τάχα "κόβουν δρόμο" αλλά στην πράξη οδηγούν σε αδιέξοδα.

Κυκλοφορεί κάθε Τετάρτη

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Βδομαδιατική Σοσιαλιστική Εργατική Εφημερίδα

ΓΡΑΦΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

Θέλω να γίνω συνδρομητής της βδομαδιατικής **Εργατικής Αλληλεγγύης** για 1 χρόνο / 6 μήνες

Όνομα

Διεύθυνση

Συνδρομές Εσωτερικού	Συνδρομές	Συνδρομές Σωματείων,
Κανονική Ενίσχυση	Εξωτερικού	Συλλόγων, Βιβλιοθηκών
Εξάμηνη 4.000	Ετήσια 12.000	κλπ
Ετήσια 7.500	Ετήσια 10.000	Ετήσια 15.000

Γράψτε μας στη διεύθυνση:

Εργατική Αλληλεγγύη, Τ.Θ. 8161, Ορόνεια, 10010 Αθήνα

Δεκέμβρης '44

Πενήντα χρόνια μετά τον Κόκκινο Δεκέμβρη του 1944, στις συζητήσεις και τα αφιερώματα οι αστοί υποστηρίζουν ότι ο Δεκέμβρης ήταν "εθνική τραγωδία". Ο Λέανδρος Μπόλαρης στο άρθρο του δείχνει τι σήμαινε στην πραγματικότητα ο Δεκέμβρης για το εργατικό κίνημα.

Από αφορμή τα 50 χρόνια από τον Δεκέμβρη του '44 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Άμμος λεύκωμα φωτογραφιών, που είχε τραβήξει ο Ουκρανός δημοσιογράφος Ντιμίτρι Κέσερ εκείνες τις μέρες στην Αθήνα. Ο Ν. Κέσερ ήταν ανταποκριτής του περιοδικού Λάιφ. Οι φωτογραφίες μιλάνε από μόνες τους. Οι εικόνες της κατεστραμμένης από τον πόλεμο Ελλάδας, οι αντάρτες, οι πολιτικοί πρωταγωνιστές της περιόδου, η σφαγή των άοπλων διαδηλωτών στις 3 Δεκέμβρη στην πλατεία Συντάγματος, τα οδοφράγματα, τα ερειπωμένα από τις ββίδες και τα τανκς του αγγλικού στρατού σπίτια, οι τεράστιες διαδηλώσεις, ζωντανεύουν με μοναδικό τρόπο.

Τα υπόλοιπα αφιερώματα, παρουσιάζουν τον Δεκέμβρη σαν μια "εθνική τραγωδία" που δεν πρέπει να επαναληφθεί. Μάλιστα, ο ακαδημαϊκός Α. Αγγελόπουλος δήλωσε ότι "αμαυρώσαμε την Εθνική Αντίσταση με τα Δεκεμβριανά".¹

Τι ήταν τελικά ο Δεκέμβρης; Ένας τυχοδιωκτισμός της Αριστεράς, ή μια σφαγή του εργατικού κινήματος από τους Αγγλους ιμπεριαλιστές και τους Έλληνες αστούς;

Η δύναμη

Η εξουσία μετά την αποχώρηση των Γερμανών στα μέσα Οκτώβρη απ' την Ελλάδα βρίσκεται ήδη στα χέρια της Αντίστασης, του ΕΑΜ και του ΚΚΕ. Η δύναμή τους σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη πολιτική οργάνωση, ήταν πολλές φορές μεγαλύτερη.

Το ΕΑΜ είχε πάνω από 1 εκατομμύριο μέλη. Η ΕΠΟΝ, η οργάνωση νεολαίας 600.000. Ο ΕΛΑΣ ήταν η κυρίαρχη στρατιωτική δύναμη στις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας. Είχε απελευθερώσει πόλεις όπως το Σουφλί και το Διδυμότειχο απ' τον Σεπτέμβρη του 1944, πολύ πριν έρθουν οι "απελευθερωτές" Αγγλοι σύμμαχοι. Διέθετε εξήντα χιλιάδες μόνιμους αντάρτες στο βουνό. Επίσης υπήρχαν δεκάδες χιλιάδες μαχητές του εφεδρικού ΕΛΑΣ και της Πολιτοφυλακής στην ύπαιθρο, και στην Αθήνα το "Α' Σώμα Στρατού" είχε 21.000 μαχητές, απ' τους οποίους όμως μόνο 6.500 ήταν ένοπλοι όταν άρχισαν οι μάχες.

Το ίδιο το ΚΚΕ γνώρισε μια εντυπωσιακή ανάπτυξη. Από 600 μέλη το τέλος του 1941, έφτασε να έχει πάνω από 400.000 μέλη στην απελευθέρωση. Η οργάνωση Αθήνας του ΚΚΕ με 35.000 μέλη, ήταν αναλογικά η ισχυρότερη οργάνωση Κομμουνιστικού Κόμματος σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Στις περιοχές που είχε απελευθερώσει ο ΕΛΑΣ -ήδη προτού φύγουν οι Γερμανοί- λειτουργούσαν μορφές οργάνωσης του πληθυσμού, λαϊκή αυτοδιοίκηση και δικαιοσύνη, διαφορετικές από αυτές του αστικού κράτους. Μάλιστα τον Μάρτη του 1944 συνήλθε στις Κορυσχάδες στην Ελεύθερη Ελλάδα, το Εθνικό Συμβούλιο που εξέλεξε την Κυβέρνηση του Βουνού, την ΠΕΕΑ. Σ' αυτές τις εκλογές συμμετείχαν για πρώτη φορά και οι γυναίκες.²

Όμως, η πραγματική ραχοκοκαλιά της Αντίστασης, ήταν το εργατικό κίνημα, που είχε δώσει ηρωικούς αγώνες στην Κατοχή, για την επιβίωση, ενάντια στην πολιτική επιστράτευση, ενάντια

Μονάδα του ΕΛΑΣ που απαρτιζόταν κύρια από νέες γυναίκες

στην πείνα και τη φασιστική βία.

Η πρώτη απεργία στην κατεχόμενη Ευρώπη, ήταν των δημοσίων υπαλλήλων τον Απρίλη του 1942. Στις αρχές του 1943 ξεσπάρει μαζικές κινητοποιήσεις ενάντια στα σχέδια για πολιτική επιστράτευση. Απεργίες, διαδηλώσεις εκατοντάδων χιλιάδων, συγκρούσεις στους δρόμους με δεκάδες νεκρούς. Το υπουργείο Εργασίας καταλαμβάνεται από τους διαδηλωτές και καίγεται. Τον Αυγουστο του 1944 μια ακόμα γενική απεργία οργανώνεται, αυτή τη φορά ενάντια στη φασιστική τρομοκρατία.

Η ηγετική θέση της εργατικής τάξης στην Αντίσταση, σήμαινε ότι δεν πάλευε μόνο για να φύγουν οι Ναζί, αλλά ταυτόχρονα για τα δικά της συμφέροντα ενάντια στους αστούς που πλούτιζαν από τη δυστυχία του κόσμου.

Οι Αγγλοι

Για τον αγγλικό ιμπεριαλισμό, ο έλεγχος της κατάστασης στην Ελλάδα είχε καίρια σημασία. Ήταν αποφασισμένοι με κάθε τρόπο να εμποδίσουν το ΕΑΜ να πάρει την εξουσία. Σε αυτούς στήριξε όλες τις ελπίδες της η αστική τάξη και τα κόμματά της, που η επιρροή και η δύναμή τους ήταν μηδαμινές.

Ετσι από το 1943, όταν το κίνημα της Αντίστασης αρχίζει να φουντώνει, εφάρμοσαν μια πολιτική συνεχών πιέσεων και προκλήσεων, με σκοπό να αδυνατίσουν στρατιωτικά και πολιτικά το

κίνημα της Αντίστασης.

Η πολιτική των Αγγλων έφτανε και σε ενέργειες που υπονόμειαν την πολεμική τους προσπάθεια. Διέλυσαν τον Απρίλη του '44, τον Ελληνικό στρατό στην Μ. Ανατολή (30.000 ετοιμοπόλεμοι άνδρες) γιατί είχαν ταχθεί στο πλευρό της ΠΕΕΑ και του ΕΑΜ. Όπως αποκαλύπτει ο δημοσιογράφος Β. Μαθιόπουλος στο βιβλίο του για τον Δεκέμβρη του '44, οι Αγγλοι είχαν έρθει σε συμφωνία με τους Γερμανούς, για ανεμπόδιστη αποχώρηση των 9 μεραρχιών της Βέρμαχτ από την Ελλάδα, με αντάλλαγμα φυσικά την διευκόλυνση των αγγλικών δυνάμεων να καταλάβουν σημεία-κλειδιά.³

Αυτό το στόχο είχαν και οι συμφωνίες με τον Στάλιν για τις σφαίρες επιρροής στα Βαλκάνια. Σήμερα επιβεβαιώνονται και επίσημα από τα διπλωματικά αρχεία της Αγγλίας και της Ρωσίας, οι συμφωνίες και τα "χαρτάκια" πάνω στα οποία ο Στάλιν και ο Τσώρτσιλ μοίρασαν τον Οκτώβρη του 1944 τα Βαλκάνια. Αυτά επιβεβαιώνονται και από την στάση της Ρωσίας, πριν και μετά τον Δεκέμβρη. Δεν

βοήθησε ούτε με μια σφαίρα την Αντίσταση, ενώ είχε σχέσεις με την κυβέρνηση του Καίρου και όχι με την κυβέρνηση του Βουνού. Στην διάρκεια του Δεκέμβρη ο ρώσικος τύπος δεν έγραψε μια γραμμή συμπάρστασης.

Ουσιαστικά ο Τσώρτσιλ είχε τα χέρια του λυμένα και συγκέντρωσε την προσοχή του στην εξουδετέρωση του κινήματος της Αντίστασης. Αυτή η προσπάθεια ξεκίνησε πολύ νωρίς. Οι "Σύμμαχοι" στρατιωτικά προσπαθούσαν να υπονομεύσουν τον ΕΛΑΣ. Ενίσχυαν δεξιές οργανώσεις που πολλές μάλιστα συνεργάζονταν και με τους Γερμανούς. Στον ίδιο τον ΕΛΑΣ έδωσαν ελάχιστη βοήθεια.

Πολιτικά πίεζαν το ΕΑΜ και το ΚΚΕ για συνεχείς υποχωρήσεις, για συμμετοχή στην κυβέρνηση του Καίρου, για αποδοχή συμφωνιών όπως του Λιβάνου και της Καζέρτας, που έδεναν χειροπόδαρα το κίνημα.

Ηγεσία

Το ΚΚΕ δέχθηκε από την αρχή αυτούς τους συμβιβασμούς. Υποχωρούσε σε κάθε βήμα στις πιέσεις των Αγγλων και των συμμάχων τους. Τόνιζε απ' την αρχή ότι ο αγώνας ήταν "πανεθνικός" και δεν είχε στόχο την κοινωνική ανατροπή. Αυτή η στρατηγική είχε σαν συνέπεια μια σειρά από απαράδεκτους συμβιβασμούς.

Ενταξε τον ΕΛΑΣ στο Συμμαχικό Στρατηγείο της Μ. Ανατολής, αντί να συνεργαστεί με τα υπόλοιπα κινήματα αντίστασης των Βαλκανίων. Υπέγραψε την συμφωνία του Λιβάνου τον Μάη του 1944, όπου δέχθηκε να καταγγείλει το κίνημα της Μ. Ανατολής, και μπήκε στην κυβέρνηση της "Εθνικής Ενότητας", με τέσσερις υπουργούς σε θέσεις κλειδιά, όπως τα υπουργεία Εργασίας και Οικονομικών και αργότερα το υφυπουργείο Στρατιωτικών. Με την συμφωνία της Γκαζέρτας τον Σεπτέμβρη του ίδιου χρόνου δέχθηκε τον Βρετανό Στρατηγό Ρ. Σκόμπι σαν "αρχιστράτηγο" των αντάρτικων δυνάμεων, και δέχθηκε να κρατήσει μετά την απελευθέρωση τις μονάδες του ΕΛΑΣ 80 χιλιόμετρα έξω από τις μεγάλες πόλεις. Παζάρευε ακόμα και τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, και μερίδιο στην συγκρότηση "εθνικού στρατού".

Δεν ήταν μόνο στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο που το ΚΚΕ έκανε συμβιβασμούς. Σαν κεντρικό στόχο μετά την απελευθέρωση έβαζε την ανασυγκρότηση της (καπιταλιστικής) οικονομίας, όχι τον αγώνα για την ικανοποίηση των εργατικών αιτημάτων. Ετσι ο ΕΑΜικός υπουργός Οικονομικών Γ. Σβώλος, προσπάθησε να σταθεροποιήσει την δραχμή στα μέσα του Νοέμβρη, κόβοντας την αξία της κατά 50%. Οι πενιχροί μισθοί των εργαζόμενων δέχθηκαν σκληρό πλήγμα. Δυναμικές απεργίες και διαδηλώσεις, που κράτησαν πολλές μέρες και που ξέφυγαν από τον έλεγχο της ηγεσίας του κόμματος, ήταν η απάντηση των εργατών και των δημοσίων υπαλλήλων.

Όταν η ηγεσία έδωσε γραμμή στις οργανώσεις στην Αθήνα να μετατρέψουν τις μονάδες του ΕΛΑΣ σε "λέσχες βετεράνων" και να κρύψουν τα όπλα, πολλές οργανώσεις στις γειτονιές αρνήθηκαν.⁴

Η ταξική πόλωση είχε φτάσει στον ανώτατο βαθμό. Από τη μια μεριά το οπλισμένο και γεμάτο αυτοπεποίθηση εργατικό κίνημα της Αντίστασης και από την άλλη οι αστοί που ήθελαν να το συντρίψουν. Για την ηγεσία του ΚΚΕ, παρόλο που το επεδίωκε, ο δρόμος του συμβιβασμού βρέθηκε κλειστός.

Ο Κόκκινος Δεκέμβρης

Ο Δεκέμβρης δεν ήρθε ξαφνικά. Ήταν υπολογισμένη πρόκληση από την μεριά των Εγγλέζων και του Γ. Παπανδρέου. Βλέποντας τις υποχωρήσεις του ΕΑΜ αποφάσισαν να κάνουν την τελική κίνηση και να το συντρίψουν με μετωπική επίθεση.

Για να πετύχει τους στόχους της η αστική τάξη έπρεπε να ξεπεράσει ένα πρώτο και αποφασιστικό εμπόδιο. Να αφοπλίσει το κίνημα της Αντίστασης, δηλαδή τον ΕΛΑΣ, και να ανασυγκροτήσει ταυτόχρονα της ένοπλη δύναμη του αστικού κρατικού μηχανισμού που είχε σχεδόν διαλυθεί στην διάρκεια της κατοχής.

Ο Παπανδρέου και οι Εγγλέζοι πρότειναν σχέδια ανασυγκρότησης ενός "εθνικού" στρατού, που ευνοούσαν με σκανδαλώδη τρόπο την δεξιά και τις ένοπλες οργανώσεις της όπως ο ΕΔΕΣ, τα Τάγματα Ασφαλείας την Χωροφυλακή και τους αξιωματικούς. Το ΕΑΜ και οι υπουργοί του στην κυβέρνηση προσπαθούν να παζαρέψουν μια καλύτερη συμφωνία. Όμως οι αστοί είναι ανένδοτοι. Στις 2 Δεκέμβρη οι ΕΑΜικοί υπουργοί παραιτούνται, και καλείται παλαιό σλλαλητήριο για τις 3 Δεκέμβρη στη πλατεία Συντάγματος. Η κυβέρνηση απαγορεύει το σλλαλητήριο, και το ΕΑΜ προσπαθεί να το ανακαλέσει. Είναι όμως πολύ αργά.

Το πρωί, εκατοντάδες χιλιάδες λαού από τις εργατικές συνοικίες πλημμυρίζουν το κέντρο της Αθήνας. Η αστυνομία και οι δεξιές συμμορίες που είναι οχυρωμένες σε κτίρια στο κέντρο κτυπούν. Επικεφαλής τους, ο Α. Εβερτ αρχηγός της Αστυνομίας Πόλεων, πατέρας του σημερινού αρχηγού της Ν.Δ. Αποτέλεσμα 38 νεκροί και πάνω από 140 τραυματίες. Στις 4 Δεκέμβρη γίνεται η κηδεία των θυμάτων και κηρύσσεται γενική απεργία. Πάλι εκα-

τοντάδες χιλιάδες πλημμυρίζουν τους δρόμους, και πάλι η αστυνομία πυροβολεί το πλήθος. Οι μονάδες του ΕΛΑΣ της Αθήνας που περιφρουρούσαν τη διαδήλωση απαντούν. Το βράδυ αρχίζουν επιθέσεις στα αστυνομικά τμήματα, και στις φωλιές των ακροδεξιών συμμοριών όπως στο Θησείο που ήταν οχυρωμένοι οι Χίτες του Γρίβα. Ο Κόκκινος Δεκέμβρης είχε αρχίσει. Από τις 5 Δεκέμβρη, μια μάχη ξετυλίγεται σε όλες τις γειτονιές της Αθήνας και του Πειραιά, ανάμεσα στον ΕΛΑΣ και στον αγγλικό στρατό και τα ένοπλα σώματα της δεξιάς.

Στις πρώτες μέρες των μαχών, ο ΕΛΑΣ κυριαρχούσε σχεδόν σε ολόκληρη την Αθήνα. Η κυβέρνηση του Παπανδρέου και ο Σκόμπι, ήταν ουσιαστικά αποκλεισμένοι στην Μ. Βρετανία, ελέγχοντας μια περιοχή γύρω από το Σύνταγμα και την Ομόνοια, καθώς και τους στρατώνες στο Γουδί.

Η γενική απεργία συνεχιζόταν, τίποτα δεν κινούνταν. Δεκάδες

Μαχητές του ΕΛΑΣ στην Αθήνα

χιλιάδες εργατών έφτιαχναν οδοφράγματα, πύκνωναν τις γραμμές του ΕΛΑΣ, αντικαθιστώντας τους νεκρούς και τους πληγωμένους από τις συνεχείς μάχες. Γράφει ο Π. Νεφελούδης γραμματέας τότε της 4ης Αχτίδας της ΚΟΑ (Δυτικές συνοικίες): "Χαρακτηριστικό της συμμετοχής του λαού στην αναμέτρηση του Δεκέμβρη είναι και αυτό μεταξύ πολλών άλλων: Πέντε χιλιάδες και πάνω Περιστεριώτες, που έμαθαν ότι το τάγμα τους πολεμάει, για την κατάληψη του 8ου αστυνομικού τμήματος, συγκεντρώθηκαν στις 5/12 στους γύρω από τις επιχειρήσεις δρόμους, και με τραγούδια ενθάρρυναν τους μαχητές του ΕΛΑΣ. Το απόγευμα της 5ης Δεκέμβρη κατελήφθη το τμήμα".⁵

Το πρώτο τανκ που έριξε την πύλη του Πολυτεχνείου, ήταν το 1944 τον Δεκέμβρη. Ο Φ. Τσέκερης μαχητής του Λόχου Σπουδαστών του ΕΛΑΣ "Λόρδος Μπάιρον" ζωντανεύει εκείνες τις στιγμές: "Είχα σαρθεί ως την αυλή του Πολυτεχνείου. Ήμουν τραυματισμένος στα δυο πόδια και την κοιλιά. Ετσι όπως ήμουν πεσμένος είδα το αγγλικό τανκ να ανοίγει την πόρτα. Ακολούθησε ένας μικρός διάλογος και μετά μια σύντομη μάχη. Στους διαδρόμους του κτιρίου δεκάδες τραυματίες...Πολεμούσαμε με τους χωροφύλακες από απόσταση 20 μέτρων. Όλοι οι δρόμοι είχαν πάρει φω-

Ο Τσώρτσιλ φτάνει στην Αθήνα

τιά. Ήρθαν οι Αγγλοι. Αρχισαν να μας κτυπούν από παντού. Τα όπλα μας ήταν παλιά. Απ' την στιγμή που οι Αγγλοι μπήκαν στο Πολυτεχνείο σκοτώθηκαν πολλά παιδιά".⁶

Πραγματικά η μάχη ήταν άνιση. Ο Τσώρτσιλ έστειλε 60.000 στρατιώτες στην Αθήνα. Για μέρες ολόκληρες ο στόλος, η αεροπορία, βομβάρδιζε τις εργατογειτονιές που ήταν κάστρα του ΕΛΑΣ. Όμως η μάχη του Δεκέμβρη δεν χάθηκε μόνο από την συντριπτική στρατιωτική υπεροχή των Αγγλων. Η ίδια η ηγεσία του ΕΑΜ και του ΚΚΕ, πίστευε μέχρι την τελευταία στιγμή ότι θα μπορούσε να αποφύγει την σύγκρουση. Γι' αυτό και δεν οργάνωσε την μάχη. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι τις 10 Δεκέμβρη, είχε δοθεί διαταγή στις μονάδες του ΕΛΑΣ να μην συγκρούονται με τους Αγγλους!

Ενώ στις 11 Δεκέμβρη ο στρατηγός Αλεξάντερ τηλεγραφεί στον Τσώρτσιλ: "Τα βρετανικά στρατεύματα βρίσκονται στην πραγματικότητα πολιορκημένα στο κέντρο της πόλεως",⁷ η ηγεσία του ΚΚΕ στέλνει τις επίλεκτες μεραρχίες του ΕΛΑΣ του βουνού με επικεφαλής τον Βελουχιώτη και τον Σαράφη να κινηθήσουν τον ήδη διαλυμένο ΕΔΕΣ του Ζέρβα στην Ηπειρο. Ετσι μετά από 33 μέρες ηρωικών μαχών ο ΕΛΑΣ αποχωρεί από την

Αθήνα. Μετά από ένα μήνα, τον Φλεβάρη, υπογράφεται η συμφωνία της Βάρκιζας, με την οποία ο ΕΛΑΣ αποπλιζεται μονομερώς, την στιγμή που εξακολουθούσε να κυριαρχεί στρατιωτικά σε όλη την Ελλάδα.

Ήταν αναπόφευκτη η ήττα;

Σήμερα με τα καινούργια στοιχεία από τα ρωσικά και αγγλικά αρχεία που βλέπουν το φως της δημοσιότητας, και που αποδεικνύουν τις συμφωνίες Τσώρτσιλ - Στάλιν για το μίσρασμα των Βαλκανίων σε "σφαίρες επιρροής", χύνεται πολύ μελάνι για να πεισθούμε ότι η μοίρα της Ελλάδας ήταν προκαθορισμένη από τους "Μεγάλους", και ότι τα Δεκεμβριανά, ήταν μια λάθος κίνηση από την ηγεσία της Αριστεράς, που έπρεπε να είχε συμβιβαστεί ακόμα πιο γρήγορα!

Αυτή η θεωρητικοποίηση της ήττας είναι ψεύτικη πέρα για πέρα. Οι εργάτες μπορούσαν να έχουν νικήσει τον Δεκέμβρη. Η κατάληψη της εξουσίας στην Αθήνα θα ήταν πραγματικός περίπατος, αν υπήρχε διαφορετική στρατηγική. Συγκεκριμένα η πολιτική του Π. Πουλιόπουλου και της αριστερής τροτσκιστικής αντιπολίτευσης, που από το 1934, διακήρυτε ότι οι συμμαχίες με τους αστούς, και ο περιορισμός των στόχων του εργατικού κινήματος θα το οδηγούσαν σε ήττες. Όμως ο Πουλιόπουλος εκτελέστηκε από τους φασίστες και η φωνή των τροτσκιστών στην κατοχή και αργότερα ήταν πολύ αδύνατη.

Αν οι εργάτες έπαιρναν την εξουσία δεν θα έμεναν απομονωμένοι απέναντι στις πιέσεις των ιμπεριαλιστών. Ολόκληρη η Ευρώπη συγκλονίζονταν από μαζικά εργατικά κινήματα και αντάρτικα, που θα ήταν φυσικοί σύμμαχοι του κινήματος στην Ελλάδα. Στο Βέλγιο τον Νοέμβρη του 1944, οι Αγγλοι ήρθαν στα πρόθυρα της ένοπλης σύγκρουσης με το κίνημα της αντίστασης. Και εκεί κτύπησαν μια τεράστια διαδήλωση που ζητούσε την παραίτηση της δεξιάς κυβέρνησης, και εκεί ξέσπασε γενική απεργία που είχε ξεφύγει από τον έλεγχο της ηγεσίας.⁸ Στην Ιταλία και την Γαλλία, το κίνημα της Αντίστασης ήταν επίσης πολύ δυνατό.

Το ΚΚΕ προτίμησε να παραδώσει την εξουσία. Επέλεξε την συνεργασία με αστικές δυνάμεις, την προσπάθεια να συμμετάσχει σαν "ισότιμος συνεταιρός" στο πολιτικό παιχνίδι. Αυτό ίσχυε και μετά τον αποπλισμό του ΕΛΑΣ με την συμφωνία της Βάρκιζας, και το κύμα τρομοκρατίας που είχε εξαπολύσει η δεξιά. Για παράδειγμα η απόφαση του Πολιτικού Γραφείου στις 2 Σεπτέμβρη 1945, με την παρουσία του Ζαχαριάδη, είχε σαν κεντρικό μήνυμα: "...Η ανώτατη και πιο επιτακτική ανάγκη της χώρας σήμερα είναι: Ηουχία, ενότητα, ομόνοια, δουλειά, ανόρθωση".⁹

Αυτή τη στρατηγική των συμβιβασμών και των υποχωρήσεων πλήρωσε τα επόμενα χρόνια το εργατικό κίνημα με την ήττα φυλακές εξορίες, εκτελέσεις εκατοντάδων χιλιάδων αγωνιστών.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τα ΝΕΑ 6 Δεκέμβρη 1994
2. Για περισσότερες πληροφορίες: Χ. Τυροβούζι "Αυτοδιοίκηση και "Λαϊκή" Δικαιοσύνη στην Ελεύθερη Ελλάδα 1942-45" εκδ. ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ
3. Τα ΝΕΑ 30-11-94
4. Π. Νεφελούδη "Στις πηγές της κακοδιαμονίας" σελ. 225, εκδ. Γκούντεμπεργκ
5. Νεφελούδης ο.π. σελ 228
6. Τα ΝΕΑ 2 Δεκέμβρη 1994
7. D. Eudes "Οι Καπετάνιοι" σελ. 144 εκδ. Εξάντας
8. G. Kolko "The Politics of War" σελ. 96-98 εκδ. Pantheon
9. Βασίλη Γ. Μπαρτζιώτα "Ο Αγώνας του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας" σελ. 21 εκδ. Σ.Ε. 1981

ΒΟΣΝΙΑ

Ο πόλεμος

δεν τελειώνει

Μπορούν τα διπλωματικά παζάρια των Μεγάλων Δυνάμεων με τον Μιλόσεβιτς και τον Κάρατζιτς να δώσουν τέλος στην κρίση της Βοσνίας; Στο άρθρο που ακολουθεί ο Κώστας Πίττας αναλύει τη νέα φάση της κρίσης στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Μετά την επέλαση του στρατού του Κάρατζιτς στο Μπίχατς, τη διπλωματική περιόδεα του Κάρτερ και την προσέγγιση των Δυτικών με τον Μιλόσεβιτς, οι εφημερίδες και τα κανάλια "προέβλεψαν" ότι πλησιάζει το τέλος του πολέμου. "Μοιάζει παράδοξο", έγραφε ο Στέλιος Κούλογλου στο ΒΗΜΑ (4/12), "αλλά η πρόσφατη αιματοχυσία στο Μπίχατς μπορεί να διευκολύνει την ειρήνευση στην πρώην Γιουγκοσλαβία".

Ο Μιλόσεβιτς, έχει γίνει ξαφνικά το χαϊδεμένο παιδί των Μεγάλων Δυνάμεων και των γειτονικών κυβερνήσεων. Ο Καραμανλής δήλωσε στις 3/12 ότι "μόνο ο Μιλόσεβιτς μπορεί να φέρει την ειρήνη" και δυο βδομάδες αργότερα ο Σέρβος ηγέτης έφτανε στην Αθήνα για συνομιλίες με τον Παπανδρέου.

Η εικόνα ότι βρισκόμαστε κοντά στο τέλος του πολέμου και ότι ο Μιλόσεβιτς είναι αυτός που κρατά στα χέρια του την ειρήνη, είναι εντελώς ψεύτικη. Μπορεί να εξυπηρετεί τη διπλωματία των ελληνικών κυβερνήσεων που στηρίχτηκαν όλα τα προηγούμενα χρόνια στη συμμαχία μαζί του, όμως δεν έχει να κάνει σε τίποτα με

την προοπτική μια μόνιμης και δίκαιας ειρήνης για τους λαούς των Βαλκανίων. Το πορτραίτο του Μιλόσεβιτς - "ειρηνοποιού" είναι το ίδιο παραπλανητικό με αυτό του Μιλόσεβιτς - "αντιιμπεριαλιστή" που καλλιεργούσαν τα ΜΜΕ στην προηγούμενη φάση της κρίσης στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Υπεύθυνοι

Ο πόλεμος στη Βοσνία από την αρχή ήταν μια σύγκρουση των τοπικών κυρίαρχων τάξεων με στόχο τις γεωγραφικές τους διεκδικήσεις. Στηρίχθηκε στη φρίκη των εθνικών εκκαθαρίσεων, στον ξεριζωμό δεκάδων χιλιάδων οικογενειών, στις σφαγές και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Σήμερα, ο στρατός του Κάρατζιτς έχει καταλάβει, πνίγοντας στο αίμα, το 70% της Βοσνίας. Το Μπίχατς - μια πόλη με καθαρά μουσουλμανικό πληθυσμό - είναι το τελευταίο οχυρό για να ενωθούν τα στρατεύματα των Σερβοβόσνιων με αυτά των Σέρβων της Κράινα. Ο πόλεμος στο Μπίχατς είναι ένα ακόμα κεφάλαιο στην πορεία διαμελισμού της Βοσνίας.

Ο Μιλόσεβιτς ήταν αυτός που τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '80, για να στρέψει αλλού την οργή των εργατών που απεργούσαν ενάντια στη λιτότητα και απαιτούσαν μεγαλύτερες ελευθερίες, ξεκίνησε την εθνικιστική εκστρατεία: αρχικά ενάντια στους Αλβανούς του Κοσσυφοπέδιου και αργότερα ενάντια στους άλλους λαούς της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Μαζί με τον Τούτζμαν επέβαλαν την πιο στυγνή καταστολή στις μειονότητες σε Σερβία και Κροατία, ενώ ταυτόχρονα όπλιζαν ο καθένας τους "δικούς του" εθνικιστές οπλαρχηγούς, παίζοντας το χαρτί της "προστασίας από τη μητέρα πατρίδα".

Στροφή

Η στροφή του Μιλόσεβιτς τον περασμένο Αύγουστο και το εμπάργκο που επέβαλλε στον Κάρατζιτς, δεν έχει να κάνει με το ότι παραιτήθηκε από τις διεκδικήσεις του στην περιοχή. Στην πραγματικότητα, ψάχνει για άλλους δρόμους για να συνεχίσει την ίδια πολιτική, επιχειρώντας να νομιμοποιήσει τις κατακτήσεις του μέσα από τη συμμαχία με τους Δυτικούς.

Η επίβουση των ανοιγμάτων του Βελιγρადίου στη Δύση επιβλήθηκε και από τις ίδιες τις εσωτερικές δυσκολίες της άρχουσας τάξης στην Σερβία. Στη διάρκεια του εμπόργου του ΟΗΕ η οικονομία της Σερβίας έφτασε στην κατάρρευση, ενώ το βάρος των πολεμικών εξορμήσεων και της οικονομικής κρίσης έπεσε πάνω στις πλάτες των απλών εργαζόμενων. Η αυτοκινητοβιομηχανία Ζάσταβα λειτουργεί με το μισό προσωπικό και στο μεγάλο εργοστάσιο κινητήρων IMR έχουν απομείνει 1500 από τους τέσσερις χιλιάδες εργάτες που πληρώνονται μόνο 10.000 δραχμές το μήνα!

πολιορκία του Μπίχατς οδήγησαν τελικά στην αναζωπύρωση του πόλεμου.

Ιμπεριαλιστές

Από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΝΑΤΟ, του ΟΗΕ, των ΗΠΑ, υποστήριζαν ότι μόνο αυτοί μπορούν να επιβάλουν την ειρήνη. Στην πραγματικότητα, προσπαθούν με συμφωνίες "κάτω από το τραπέζι" να κερδίσουν επιρροή, υποστηρίζοντας η κάθε Μεγάλη Δύναμη τον "δικό της" προστατευόμενο. Ετσι διαιωνίζουν τον πόλεμο.

τα τοπικά του στηρίγματα στην Κροατία του Τούτζμαν, ο Κλίντον στον Ιζετμπίκοβιτς, ο Γέλτσιν στη Σερβία κλπ.

Όλα τα ειρηνευτικά σχέδια για τη Βοσνία, από την αρχική πρόταση του Λόρδου Κάρικγκτον της ΕΟΚ για δημιουργία τριών εθνικά ξεχωριστών κοινοτήτων, μέχρι το σχέδιο Βανς - Ουεν που ανέβασε τα κατόνια σε δέκα και το σημερινό σχέδιο της "Ομάδας Επαφής" των 5 Μεγάλων Δυνάμεων που δίνει τη μισή Βοσνία στην Ομοσπονδία Κροατών Μουσουλμάνων και την άλλη μισή στον Κάρατζιτς, είχαν πάντοτε ένα κοινό παρανομαστή: ότι οι ντόπιοι πληθυσμοί δεν μπορούν να ζήσουν μαζί, ότι η λύση είναι να μοιράσουν τα εδάφη μεταξύ τους "δίκαια" και ότι ο πιο δίκαιος διαιτητής είναι οι ισχυροί του πλανήτη: ΗΠΑ, Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία, Βρετανία.

Αυτή η συνταγή αποδείχτηκε καταστροφική.

Κάθε "ειρηνευτικό σχέδιο" και κάθε στροφή στην πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων, ήταν και το "πρόσινο φως" για να ξαναρχίζει ο πόλεμος και οι εθνικές εκκαθαρίσεις: οι ντόπιοι πολέμαρχοι έτρεχαν να "εκκαθαρίσουν" ολόκληρες περιοχές για να εξασφαλίσουν περισσότερα εδαφικά ερείσματα και να τα χρησιμοποιήσουν σαν διαπραγματευτικά ατού στην επόμενη "ειρηνευτική σύνοδο".

Οι Δυτικοί πόνταραν στην απομόνωση του Κάρατζιτς, στις απειλές για άρση του εμπόργου όπλων στο στρατό του Ιζετμπίκοβιτς και στους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ. Όμως, η επέλαση του Κάρατζιτς στο Μπίχατς όξυνε ακόμα περισσότερο τους δικούς τους ιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς, οδηγώντας για μια ακόμα φορά αυτά τα "ειρηνευτικά" σενάρια στην κατάρρευση. Ετσι, σήμερα, οι Δυτικοί φτάνουν να δεχθούν και επίσημα τη νίκη των Σερβοβόσνιων. Οι αντιπρόσωποι της Ομάδας Επαφής πηγαίνουν στο Βελιγράδι για να αναζητήσουν στηρίγματα ξανά στον Μιλόσεβιτς, ενώ ο Κάρτερ φτάνει να παζαρέψει με τον Κάρατζιτς τα κομμάτια από την πίτα της Βοσνίας.

Όλα αυτά τα "πήγαινε έλα" δεν σημαίνουν απομάκρυνση του κίνδυνου των πολεμικών επεμβάσεων από τη Δύση. Ταυτόχρονα με τη διπλωματική "κινητικότητα", οι ΗΠΑ και η Γαλλία υπόσχονται δυναμικότερη στρατιωτική παρουσία στη Βοσνία και οι αρχηγοί των επιτελείων των χωρών του ΝΑΤΟ μαζεύονται στη Χάγη στα τέλη Δεκέμβρη για να συζητήσουν τη μορφή της επέμβασης.

Όμως, ούτε από τη νέα φάση των ιμπεριαλιστικών μεθοδεύσεων λείπουν οι α-

Χάρτης που δείχνει τις περιοχές που έχει καταλάβει ο Κάρατζιτς και αντιστοιχούν στο 70% της Βοσνίας

Η δυσανασχέτηση της άρχουσας τάξης και οι έντονες εργατικές αντιδράσεις, ήταν ο κύριος λόγος που ο Μιλόσεβιτς επέβαλε εμπόργκο στους Σερβοβόσνιους. Το αντίλλαγμα, να εξασφαλίσει την χαλάρωση του εμπόργκου της Δύσης προς την Σερβία.

Όμως, στην πράξη αποδείχτηκε ότι η κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία είναι πολύ ισχυρότερη από τις "στροφές" του Μιλόσεβιτς. Ο Μιλόσεβιτς βρέθηκε αντιμετώπος με αυτούς που έθρεψε με την ίδια την εθνικιστική πολιτική του. Τα "καπετανάτα" των ντόπιων σφαγών αποδεικνύονται, μετά από τρία χρόνια πολέμου, πολύ δυνατά για να ελεγχθούν από το Βελιγράδι. Η προέλαση του Κάρατζιτς, που άρχισε ν'αγοράζει πετρέλαιο από τους ...Κροάτες για να συνεχίσει τις επιθέσεις του στους μουσουλμάνους, και η

Το πόσο αυταπάτη είναι να πιστεύει κανείς ότι η λύση μπορεί να έλθει από τον ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ ή την ΕΕ, έχει φανεί από τις κυνικές μανούβρες και συμμαχίες που έχουν κάνει από το 1991 μέχρι σήμερα.

Στην αρχή οι Δυτικές κυβερνήσεις έδιναν την πλήρη υποστήριξη τους στον Μιλόσεβιτς που τον θεωρούσαν σαν τον "ισχυρό ηγέτη" που είχε τη δύναμη να διατηρήσει τη σταθερότητα στην περιοχή. Μόνο όταν ο Μιλόσεβιτς απέτυχε να σταματήσει την απόσχιση της Σλοβενίας και ο στρατός του "κόλλησε" στα μέτωπα της Κροατίας, μόνο τότε οι Μεγάλες Δυνάμεις αναγκάστηκαν να αποδεχτούν το Δεκέμβρη του '91 την ανεξαρτησία της Σλοβενίας και της Κροατίας και τον Μάρτη του '92 της Βοσνίας. Ετσι, οι ανταγωνισμοί των ιμπεριαλιστών μεταφέρθηκαν στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ο Κολ έψαξε

νταγωνισμοί και οι αντιθέσεις: ο Κλίντον προτείνει τη μαζική επέμβαση του ΝΑΤΟ, με πρόσχημα την κάλυψη της αποχώρησης των δυνάμεων του ΟΗΕ. Η Γαλλία προωθεί σχέδιο "αναδιάταξης" των κυανόκρανων γύρω από το Σεράγεβο, αναγνωρίζοντας πρακτικά τις μέχρι τώρα κατακτήσεις του στρατού των Σερβοβόσνιων. Από την άλλη μεριά, η ενεργοποίηση του ΝΑΤΟ θα σημαίνει την αποστολή πάνω από 45.000 στρατιωτών, σύμφωνα με τις πιο μετριοπαθείς εκτιμήσεις. Το αρχικό κόστος της υπολογίζεται σε 800 εκατομμύρια δολάρια - που ισοδυναμεί με τον ετήσιο προϋπολογισμό της ιμπεριαλιστικής συμμαχίας, συν 270 εκατ. δολάρια για κάθε μήνα που θα διαρκέσει η επιχείρηση.

Οι ανταγωνισμοί μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων - κόντρες για τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ προς την Ανατολή, κόντρες ανάμεσα σε Γερμανία και τους υπόλοιπους για την ηγεμονική θέση στην Ευρώπη, κόντρες με τη Ρωσία που ανησυχεί από την αύξηση της επιρροής των ΗΠΑ στα Βαλκάνια - παίζονται με τον πιο κυνικό τρόπο στις πλάτες των λαών της Βοσνίας, που διαμελίζεται χωρίς κανείς πια να τολμά να υποστηρίξει ότι πρόκειται για μια "δικαία λύση".

Ο ρόλος της Ελλάδας

Απέναντι σ'αυτή την τραγωδία η διπλωματία των ελληνικών κυβερνήσεων δεν βάδισε ποτέ με προοπτική την ειρήνη στην περιοχή. Από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία, οι έλληνες καπιταλιστές προσπάθησαν να εκμεταλλευθούν κάθε ευκαιρία για να ενισχύσουν τις εξορμήσεις τους στα Βαλκάνια.

Ο ισχυρός και ετοιμοπόλεμος στρατός και η συμμετοχή της Ελλάδας σε ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς όπως το ΝΑΤΟ και η ΔΕΕ, ήταν τα επιχειρήματα των ελληνικών κυβερνήσεων για να πείσουν ότι μπορούν να είναι εγγυητές της καπιταλιστικής σταθερότητας στην περιοχή. Η ενεργή τους παρέμβαση στην κρίση της Γιουγκοσλαβίας εκφράστηκε με την υποστήριξη του Μιλόσεβιτς και του Κάρατζιτς, ποντάροντας στο ρόλο του μεσολαβητή ανάμεσα σ'αυτούς και τις Μεγάλες Δυνάμεις.

Σήμερα, με την προσέγγιση Μεγάλων Δυνάμεων και Μιλόσεβιτς, η ελληνική άρχουσα τάξη αφήνει και τα προσχήματα περί "μη εμπλοκής στην κρίση της πρώην Γιουγκοσλαβίας". Σε πλήρη αντίθεση με τα συνθήματα χιλιάδων διαδηλωτών που απαιτούσαν από τον Μητσότακη να μην

Από την πρόσφατη επίσκεψη -19 Δεκέμβρη- του Μιλόσεβιτς στην Αθήνα

πάει "κανένας φαντάρος στη Γιούγκοσλαβία", ο Παπανδρέου και ο Αρσένης δηλώνουν ανοιχτά ότι θα στείλουν ελληνικό στρατό στη Βοσνία στα πλαίσια πιθανής ΝΑΤΟικής επιχείρησης.

Αυτή η διπλωματία των ελληνικών κυβερνήσεων σήμαινε υποστήριξη των εθνικών εκκαθαρίσεων και της καταστολής των Αλβανών από τον Μιλόσεβιτς στο Κοσσυφοπέδιο. Σήμαινε εκβιασμούς απέναντι στο λαό της γειτονικής χώρας για το "όνομα", μέχρι και μυστικές συζητήσεις Μητσότακη - Μιλόσεβιτς για μοίρασμα της Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Σήμερα φτάνει στην ανοιχτή συμμετοχή στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις.

Κανείς δεν μπόρεσε, και κανείς δεν μπορεί να δώσει από τα πάνω μια μόνιμη και δίκαια λύση στην τραγωδία των λαών της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ούτε οι ντόπιοι εθνικιστές πολιτικοί και οι άρχουσες τάξεις, ούτε οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, ούτε η διπλωματία του Παπούλια.

Συνύπαρξη των εργατών

Σαν σοσιαλιστές είμαστε ανυποχώρητα αντίθετοι σε κάθε ιμπεριαλιστική επέμβαση στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Είμαστε αντίθετοι στις διπλωματικές πιέσεις και στους εκβιασμούς που ρίχνουν λάδι στη φωτιά του πόλεμου και χρησιμοποιούν τις μειονότητες σαν το μακρύ χέρι της κυνικής εξωτερικής πολιτικής τους.

Όλοι αυτοί, από τις Μεγάλες Δυνάμεις μέχρι τις κυβερνήσεις στα Βαλκάνια, ψάχνουν για "λύσεις" που θα έλθουν μέσα από τις μοιρασιές και τις εθνικές εκκαθαρίσεις και όχι μέσα από την ειρηνική συνύπαρξη των απλών ανθρώπων σε όλα τα Βαλκάνια. Τα "ψαξίματα" τους είναι ψεύτικα και γεμάτα υποκρισία. Ο κόσμος στην

Βοσνία μόλις πριν λίγα χρόνια ζούσε μαζί, δούλευε μαζί και απεργούσε μαζί.

Σαν σοσιαλιστές έχουμε εμπιστοσύνη σ'αυτούς τους απλούς εργαζόμενους. Πιστεύουμε ότι η μόνη απάντηση μπορεί να έλθει από τα κάτω, από αυτούς που είναι τα θύματα αυτού του άδικου πόλεμου. Οι απεργίες που έγιναν μέσα στο '94 σε Σερβία και Κροατία δείχνουν ότι η εργατική τάξη μπορεί να ξαναπιάσει το νήμα των μαζικών κινητοποιήσεων του 1987 και του 1991.

Τον Γενάρη του '94 απεργούσαν οι ανθρακωρύχοι και οι οδηγοί λεωφορείων στη Σερβία. Στα μέσα του Νοέμβρη οι 1500 εργάτες του εργοστασίου κινητήρων ΙΜΡ έκαναν διαδήλωση και σε συγκέντρωσή τους αποφάσισαν να κατέβουν σε απεργία. "Ο Μιλόσεβιτς μας κοροϊδεύει, όταν πανηγυρίζει που άνοιξε ξανά το αεροδρόμιο του Βελιγραδίου", έλεγε ένας από τους διαδηλωτές. "Με τα λεφτά που παίρνουμε έτσι κι αλλιώς δεν μπορούμε να πάμε πουθενά".

Στην Κροατία τον περασμένο Αύγουστο απεργούσαν για δυο βδομάδες οι εργάτες του μεγάλου εργοστασίου κατεργασίας ψαριών Mirna-Rovinj. Οι δάσκαλοι κατέβηκαν δυο φορές σε απεργία τον Απρίλη και ξανά τον Σεπτέμβρη.

Από αυτούς του εργατές και τις εργάτριες μπορεί να έλθει η ειρήνη στα Βαλκάνια. Όσο και να φαίνεται δύσκολο μέσα στη φρίκη του πολέμου, άλλη λύση δεν υπάρχει. Μόνο όταν οι εργάτες σε όλες τις πλευρές των συνόρων της πρώην Γιουγκοσλαβίας ξεσηκωθούν ενάντια στους πολεμοκάπηλους πολιτικάντηδες και στις άρχουσες τάξεις που πλουτίζουν από τη δυστυχία τους, μόνο τότε θα σταματήσει η άδικη αλληλοσφαγή.

Η βία στην οικογένεια Ποιός φταίει;

Ιστορίες τρόμου για κακοποιησεις παιδιών από τους γονείς τους βρίσκουν καθημερινά θέση στα πρωτοσέλιδα. Η Βίλλυ Φωτοπούλου ψάχνει πίσω από τις υποχρισίες των ΜΜΕ για τις πραγματικές αιτίες

Η τελευταία ταινία του Κεν Λούις, Ladybird, είναι πολύ επίκαιρη για το τι βλέπουμε να γίνεται γύρω μας. Στην ταινία το δικαστήριο και οι κοινωνικοί λειτουργοί παίρνουν με τη βία τα 6 παιδιά μιας γυναίκας γιατί κρίνεται ανίκανη να τα φροντίζει. Γύρω μας βλέπουμε καθημερινά τους βαρώνους των ΜΜΕ και την αστυνομία να ουρλιάζουν για τους άκαρδους γονείς που κακοποιούν τα παιδιά τους ή τα παρατάνε στους πέντε δρόμους.

Πέρα από τις περιπτώσεις που γίνονται πρωτοσέλιδο, η βία μέσα στην οικογένεια είναι φαινόμενο πολύ πιο συχνό και καθημερινό.

Οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος αποκαλύπτονται από τις στατιστικές που αποδεικνύουν ότι η οικογένεια είναι το πιο επικίνδυνο μέρος για τις γυναίκες και τα παιδιά: Ξυλοδαρμοί

Ένα παιδάκι κακοποιημένο από τη φτώχεια. Του έφαγαν το πρόσωπο τα ποντίκια.

και βιασμοί συμβαίνουν πιο συχνά εκεί παρά στους δρόμους.

Η εξήγηση βρίσκεται στις εντάσεις που γεννιούνται μέσα στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού, όταν διαψεύδονται οι προσδοκίες που έχουν οι εργαζόμενοι ξεκινώντας να κάνουν οικογένεια.

Για την εργατική τάξη, που δεν έχει τον έλεγχο πάνω στη δουλειά της, η πραγματική ζωή αρχίζει όταν κλείνει πίσω της η πόρτα του γραφείου, ή πύλη του εργοστάσιου και του σχολείου. Οι σχέσεις, φιλικές, ερωτικές, οικογενειακές, αποχτούν εξαιρετικά μεγάλη σημασία μιας και είναι το κομμάτι της ζωής μας που

μοιάζει ότι επιτέλους μπορούμε να ελέγξουμε.

Όμως, τόσο η προσωπική εμπειρία του καθένα και της καθημιάς, όσο και τα συνολικά στοιχεία για τη βία στην οικογένεια, λένε ακριβώς το αντίθετο: το σπίτι είναι πιο συχνά η αρένα καυγάδων και ατελείωτης γκρίνιας, παρά αυτό που ελπίζαμε.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η αιτία γι' αυτό είναι ότι η οικογένεια, όπως είναι σήμερα, είναι πρώτα και κύρια ένας θεσμός που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης.

Με τον καπιταλισμό εμφανίζεται ο καινούργιος τύπος οικογένειας, που η αστική τάξη προωθεί και ενισχύει με όλα τα μέσα που διαθέτει, γιατί κερδίζει απ' αυτόν δύο απόλυτα αναγκαίες υπηρεσίες.

Η πρώτη έχει να εξασφαλίσει τη σημερινή γενιά εργατών: η οικογένεια είναι ο χώρος όπου οι εργαζόμενοι μπορούν να πάρουν δυνάμεις για να ξαναβγούν την άλλη μέρα στη δουλειά. Εκεί μπορούν να βρουν ζεστό φαί καθαρά ρούχα και την ηρεμία για να ξαναπάρουν την άλλη μέρα στη δουλειά καλοδιάθετοι.

Η δεύτερη ρόλου σημαντική λειτουργία έχει να κάνει με τη μελλοντική γενιά εργατών. Τα παιδιά ανατρέφονται, παίρνουν τα πρώτα στοιχεία μόρφωσης και κοινωνικοποιούνται με "ομαλό τρόπο", μαθαίνουν δηλαδή την υπακοή στους μεγαλύτερους και ανώτερους από την πιο τρυφερή ηλικία. Παίρνουν πράγματα που είναι απαραίτητα, ώστε να γίνουν το πειθαρχημένο εργατικό δυναμικό για το εργοστάσιο ή το γραφείο όταν μεγαλώσουν.

Οι καπιταλιστές ενίσχυσαν όσο μπορούσαν το σχηματισμό αυτής της μορφής οικογένειας γιατί αυτές οι λειτουργίες γίνονται χωρίς κανένα κόστος γι' αυτούς.

Έτσι ζούμε σε μια αντιφατική κατάσταση: δουλεύουμε, μορφωνόμαστε ή εξυπηρετούμε τις ανάγκες της υγείας μας μέσα σε μεγάλες συλλογικότητες: το εργοστάσιο, το γραφείο, το σχολείο ή το νοσοκομείο. Ενώ οι υπόλοιπες ανάγκες μας καλύπτονται μέσα σ' ένα πολύ στενό κύκλο δύο ή τεσσάρων ατόμων.

Η κατάσταση αυτή έχει γίνει αποδεκτή, θεωρείται φυσιολογική από την πλειοψηφία της τάξης μας γιατί πατάει πάνω στην υπαρκτή ανάγκη να έχουμε ένα χώρο έξω από τη δουλειά που να αισθανόμαστε ασφάλεια και επιβεβαίωση. Οτι ακριβώς μας στερεί το αφεντικό και ο προϊστάμενος.

Γίνεται όμως αποδεκτή γιατί υπάρχει και μια ιδεολογία που ντύνει αυτή την κατάσταση και δεν μας αφήνει να δούμε με γυμνό μάτι το πώς έχουν τα πράγματα. Είναι ο σεξισμός, είναι δηλαδή η αντίληψη που λέει ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι με τα παιδιά, ότι η μητρότητα είναι η ολοκλήρωσή της σαν άτομο. Ενώ ο ρόλος του άνδρα είναι του δυνατού, αυτού που κυριαρχεί στη ζωή και στο σπίτι απολαμβάνει όχι απλά την εκτίμηση που δικαιούται σαν άνθρωπος, αλλά το σεβασμό και την υπακοή σαν ανώτερος από τη γυναίκα του και τα παιδιά του.

Όμως, επειδή αυτή η ιδεολογία είναι ένα ψέμα, σπάει. Και όταν σπάει, όταν δηλαδή οι άνθρωποι ανακαλύπτουν ότι η πραγματικότητα στη ζωή τους απέχει πολύ από το πώς φαντάζονταν τις σχέσεις τους και της οικογένειάς τους, έχουμε τις εντάσεις που φτάνουν σε βίαια ξεσπάσματα.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ Η ΒΙΑ;

Αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι ότι ο άντρας εργαζόμενος, σύμφωνα με τους ρόλους που μας έχουν μοιράσει και βάλει στο μυαλό από πολύ μικρούς, πρέπει να κυριαρχεί. Κυριαρχεί όμως στη δουλειά του; Είναι σαφές πως όχι. Πρέπει να κυριαρχεί τουλάχιστο στο σπίτι. Πώς όμως να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις της γυναίκας του και των παιδιών του, ειδικά σήμερα που οι μισθοί συρρικνώνονται; Η διέξοδος της βίας είναι μία και είναι συχνή γιατί η βία είναι παντού μέσα στη ζωή μας. Είναι ο αυταρχισμός του προϊστάμενου, είναι η καταστολή της αστυνομίας, οι πόλεμοι που βλέπουμε γύρω μας.

Οι εκφράσεις "το ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο" ή "όπου δεν πίπτει λόγος, πίπτει ράβδος" είναι μέρος της ανατροφής μας. Ειδικά η βία απέναντι στις γυναίκες και στα παιδιά ήταν μέχρι πολύ πρόσφατα στο πρόγραμμα του σχολείου και στις συμβουλές που έπαιρνε ένας νιόπαντρος άντρας από τους συγγενείς του.

Οι καινούργιες γενιές των εκπαιδευτικών έχουν σχεδόν καταργήσει τη σωματική τιμωρία στο σχολείο, αλλά δεν έχουν αλλάξει την ωμή πραγματικότητα ότι όταν οι απαιτήσεις των παιδιών δεν καλύπτονται, πρέπει να καταστούνται.

Οι καινούργιες γενιές γυναικών έχουν κερδίσει αυτοπεποίθηση βγαίνοντας στη δουλειά, όπου ο μισθός τους δίνει μια σχετική ανεξαρτησία. Έτσι έχουν κατακτήσει και στις σχέσεις τους μεγαλύτερο σεβασμό, έχουν επιβάλει ότι είναι ντροπή να δέρνεις τη γυναίκα σου για ψύλλου πήδημα.

Όμως το δηλητήριο που ποτίζει τις σχέσεις μας, ο σεξισμός, δεν έχει καταργηθεί.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Αυτό το δηλητήριο σκοτώνει εκεί όπου συνδυάζεται με τη μεγαλύτερη διάψευση των προσδοκιών που μπορεί να συμβεί σ' έναν άνθρωπο, με την ανεργία και τη φτώχεια.

Οι στατιστικές μιλάνε καθαρά: Το 90% των γονιών που κακοποιούν τα παιδιά τους είναι άνεργοι ή ευκαιριακά εργαζόμενοι, εξαιρετικά κακοπληρωμένοι. Οι γειτονιές όπου αυτό συμβαίνει πιο συχνά δεν είναι καθόλου τυχαίες: Όλες οι εργατογενιότητες της Δ. Αττικής και του Πειραιά, καθώς και τα πιο φτωχά και απομονωμένα χωριά της επαρχίας.

Για τη μεσαία και την αστική τάξη υπάρχουν πολύ περισσότερες διέξοδοι για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των παιδιών και των γονιών. Ακόμα και όταν σε αυτές τις οικογένειες συμβαίνουν περιστατικά κακοποίησης, οι δυνατότητες να συγκαλυφτούν και να ξεχαστούν είναι πολύ περισσότερες. Η κηδεμονία των παιδιών δεν έχει ποτέ αφαιρεθεί με κρατική επέμβαση από γονείς που το εισόδημά τους ξεπερνάει το κατώτερο μεροκάματο.

Η ανεργία και οι περικοπές δεν έχουν μόνο αντίκρουσμα στις τσέπες μας. Διαλύουν και τις ζωές μας. Οι περικοπές κλείνουν

τους παιδικούς σταθμούς και αυτό συσσωρεύει τεράστιες πιέσεις στις εργαζόμενες μητέρες. Οικογένειες ολόκληρες στριμώχνονται σε ένα ημιυπόγειο δωάρι και αυτό φέρνει εντάσεις και βίαιες συγκρούσεις.

Ακριβώς επειδή οι συνθήκες της ζωής μας γίνονται όλο και πιο σκληρές μέσα στην κρίση, τα περιστατικά της κακοποίησης αυξάνουν.

Είναι εξαιρετικά υποκριτικό να επιτίθενται οι αστοί και οι εφημερίδες τους στις ανύπαντρες ή χωρισμένες μητέρες.

Είναι εξαιρετικά υποκριτικό να παρουσιάζουν τις μανάδες "άκαρδες και σκληρές" αυτοί που σχεδιάζουν ψυχρά τα μεγαλύτερα εγκλήματα: Κλεισίματα εργοστασίων και πέταγμα των εργατών και εργατριών στο δρόμο.

Κάθε "ακραία περίπτωση" έχει πίσω της μια ιστορία που δεν ξετυλίχτηκε στο κενό. Από τους σημερινούς γονείς, μια στις εφτά γυναίκες και ένας στους δεκαέξι άνδρες έχει υποστεί σεξουαλική κακοποίηση στην οικογένεια. Όσο για το ξύλο, ήταν κομμάτι της ανατροφής όλων. Τελικά, το πώς και πόσο εκρηκτικά θα ξεσπάσει ο καθένας και η καθεμία απέναντι στα παιδιά, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς έζησε και μεγάλωσε, αλλά και από το πόσο ικανοποιημένος είναι από τη ζωή του σήμερα.

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ;

Η λύση απέναντι σ' όλα αυτά δεν είναι ούτε η εξιδανίκευση και η επιστροφή "στα παλιά καλά ήθη της ελληνικής οικογένειας", όπου ο άντρας είναι η κεφαλή του σπιτιού, ούτε η κόλαση των ιδρυμάτων της εκκλησίας όπου στριμώχνουν τα παιδιά που αρπάζουν από τις οικογένειές τους.

Η δημοσιοποίηση των ιστοριών φρίκης από τα ιδρύματα που στήριζε η εκκλησία ή οι φιλανθρωπικές εταιρίες τα είχαν εξαφανίσει σχεδόν τις τελευταίες δεκαετίες. Σήμερα έχει ξαναρχίσει να γίνεται λόγος γι' αυτά, ακριβώς γιατί οι περικοπές έχουν ροκανίσει κάθε άλλο τρόπο υποστήριξης των παιδιών και των οικογενειών τους. Ο εγκλεισμός των παιδιών σ' αυτά δε λύνει κανένα πρόβλημα, ίσα-ίσα προσθέτει μεγαλύτερη αθλιότητα στη ζωή τους, αλλά και στη ζωή των γονιών που τους αφαιρούν την κηδεμονία με τη βία της δικαστικής απόφασης.

Η λύση απέναντι σ' αυτή τη φρίκη είναι η πάλη του εργατικού κινήματος για καλύτερες συνθήκες ζωής για άντρες και γυναίκες. Η πάλη για προσλήψεις και αυξήσεις στους μισθούς είναι ζωτικής σημασίας σήμερα. Προστατεύοντας τους μισθούς μας και τις κοινωνικές δαπάνες από τις επιθέσεις των καπιταλιστών στην πραγματικότητα προστατεύουμε τις ίδιες τις ζωές μας από τη μιζέρια και τη φρίκη.

Η ανατροπή του συστήματος που παράγει μαζική φτώχεια και εξαθλίωση, βάζει τις βάσεις για να οργανώσουμε διαφορετικά τις ζωές και τις σχέσεις μας με τους συντρόφους και με τα παιδιά μας. Σε μια σοσιαλιστική κοινωνία η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών είναι συλλογική και παύει να είναι το βάρος που κρατάει ατομικά την κάθε γυναίκα στο σπίτι. Παιδικοί σταθμοί σε 24ωρη βάση δίνουν τη δυνατότητα στους γονείς να βρίσκονται με τα παιδιά τους όταν οι ίδιοι έχουν τη δυνατότητα να χαρούν την παρουσία τους. Η ελευθερία επιλογής συντρόφου είναι πραγματική μόνο όταν δεν υπάρχουν οι οικονομικές πιέσεις που δένουν δύο ανθρώπους, ανεξάρτητα από τον αν η συναισθηματική σχέση έχει τελειώσει. Τέτοιου είδους δυνατότητες δεν μπορεί να προσφέρει ο καπιταλισμός. Μόνο μια καινούργια κοινωνία στην οποία ο πλούτος μοιράζεται σ' αυτούς που τον παράγουν μπορεί να δώσει στους ανθρώπους τη δυνατότητα να στηρίξουν τις σχέσεις τους στην εκτίμηση και όχι στον εξαναγκασμό που καταλήγει στη βία.

Κοινοβούλιο ή άμεση εργατική δημοκρατία;

Από πολύ μικρή ηλικία οι περισσότεροι μαθαίνουμε να πιστεύουμε ότι πάντα θα υπάρχουν, αυτοί που κυβερνούν και αυτοί που κυβερνούνται, αφεντικά και εργάτες, στρατηγοί και στρατιώτες.

Διδασκόμαστε πως είμαστε ανίκανοι να καθορίσουμε τη ζωή μας. Πως πάντα πρέπει να υπάρχουν κάποιοι "ειδικοί" να κυβερνούν.

Μας καλούν να πιστέψουμε ότι, έστω κι αν το κοινοβούλιο δεν λειτουργεί όπως θα θέλαμε, παραμένει η δικαιότερη μορφή δημοκρατίας. Αρκεί να ψηφίσουμε τους "σωστούς" ανθρώπους. Και το μόνο που χρειάζεται είναι "κατάλληλες" πλειοψηφίες", "κυβερνήσεις, με κατεύθυνση τον πολίτη".

Όμως, η πραγματική εξουσία βρίσκεται αλλού. Στα γραφεία της Μότορ Οйл, της SHELL και της ΙΝΤΡΑΚΟΜ, στα ΔΣ των Τραπεζών, στις σάλες συσκέψεων της ΔΕΑΤΑ, της ΦΑΓΕ και της ΖΕ, αποφασίζουν το τι και το πότε, την ποιότητα και την ποσότητα της παραγωγής. Αποφασίζουν πόσο εργάτες θα δουλεύουν, πόσο χρόνο, με τι μισθό θα πληρώνονται και πόσο σκληρή θα είναι η μέρα τους. Τέλος, αυτοί αποφασίζουν πόσο πρέπει να πληρώνουμε για τα προϊόντα που εμείς παράγουμε.

Οι καπιταλιστές είναι ευχαριστημένοι, να χρησιμοποιούν το κοινοβούλιο σαν τρόπο να κυριαρχούν, με την ψήφο και τη συγκατάθεση του κόσμου.

Το κοινοβούλιο όμως δεν δουλεύει για τους εργάτες. Είναι δημιούργημα της αστικής τάξης, όταν έδωσε από την εξουσία τους φεουδάρχες.

Πριν από 100-200 χρόνια οι αστικές επαναστάσεις εξήλωσαν τη μοναρχία, έπνιξαν τον σκοταδισμό, ανέτρεψαν ότι παλιό φαινόταν ακλόνητο και σταθερό. Οι α-

στοί από καταπιεσμένη τάξη έγιναν, κυρίαρχη τάξη. Εχτισαν το κοινοβούλιο, θεσμό πιο δημοκρατικό, σε σχέση με τη βαρβαρότητα του Μεσαίωνα.

Όμως, ο νέος θεσμός έφτασε γρήγορα στα όριά του. Από επαναστατικός, μετατράπηκε σε μια επιτροπή που συντονίζει απλά με νόμους και διατάγματα, τις κοινές δραστηριότητες όλων αυτών που κρατούν στα χέρια τους τον πλούτο της κοινωνίας.

Αυτοί που στ' αλήθεια κυβερνούν, δεν εκλέγονται ποτέ. Επειδή η τάξη τους είναι μειοψηφία, συμπεριφέρονται με τρόπο, τελείως αντιδημοκρατικό. Γι' αυτούς η δημοκρατία είναι απειλή. Όλοι οι οργανισμοί που διοικούν λειτουργούν με ένα αντιδημοκρατικό σύστημα, που ξεκινά με "ραντεβού" στην κορυφή και καταλήγει, μέσα από ένα δαιδαλώδες ιεραρχικό σύστημα ελέγχου, στη βάση.

Το κοινοβούλιο δεν έχει τον παραμικρό έλεγχο πάνω σ' αυτή την ιεραρχία. Στην ουσία κυρίαρχοι είναι, οι βιομήχανοι του ΣΕΒ, οι τραπεζίτες, οι διοικητές των Οργανισμών, οι δικαστές, οι μεγαϊστάνες των ΜΜΕ, οι στρατηγοί, οι αρχηγοί της αστυνομίας, οι διευθυντές των φυλακών. Όλοι αυτοί που ελέγχουν όχι μόνο τα εργοστάσια, τις τράπεζες και τα γραφεία, αλλά τη βιομηχανία των ιδεών -τις εφημερίδες, τους τηλεοπτικούς σταθμούς- και την κρατική μηχανή -τα δικαστήρια, το στρατό και την αστυνομία.

Οποιαδήποτε προσπάθεια να βάλει το κοινοβούλιο χέρι στα προνόμια αυτής της τάξης δεν έχει αποδώσει. Ακόμα κι αν έρθει στην εξουσία κυβέρνηση με "αριστερό πρόγραμμα", οι καπιταλιστές την αναγκάζουν να ακολουθήσει τις επιθυμίες τους. Μέσα από τον έλεγχο των τραπεζών και του χρηματιστηρίου, μπορούν να ασκούν οικονομι-

κές πιέσεις (π.χ. φυγάδευση κεφαλαίων στο εξωτερικό) ώστε να αναγκαστούν οι κυβερνήσεις σε υποχωρήσεις.

Απ' τις αρχές της δεκαετίας του '80 μέχρι σήμερα, οι "σοσιαλιστικές" κυβερνήσεις του Μιττεράν στη Γαλλία, του Γκονζάλες στην Ισπανία και του Παπανδρέου στην Ελλάδα, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αυταπατών. Οι "σοσιαλιστές της σαμπάνιας" -όπως αποκαλούν οι εργάτες στην Ισπανία, το κόμμα του Γκονζάλες- δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να ρίχνουν τα βάρη της καπιταλιστικής κρίσης στις πλάτες των εργατών και της νεολαίας.

Σε ακραίες καταστάσεις -οικονομικής κρίσης, ή δυνατού εργατικού κινήματος- οι καπιταλιστές δεν διστάζουν να ανατρέψουν ακόμα και τις "νόμιμες" κυβερνήσεις και μαζί τους ολόκληρο το οικοδόμημα του κοινοβουλευτισμού που με τόσο σθένος υπερασπίζον. Όπως έγινε με τη δικτατορία στην Ελλάδα.

Οι ψευδαισθήσεις ότι αρκεί μια "αριστερή κυβέρνηση" που θα έχει πλειοψηφία στο κοινοβούλιο, για να λειτουργήσει η δημοκρατία, οδηγούν σε ανάποδο αποτέλεσμα.

Το 1973 στην Χιλή, αυτή η αυταπάτη αποδείχθηκε μοιραία. Η στρατιωτική χούντα, με ηγέτη τον "έμπιστο" στρατηγό Πινοσέτ, ανέτρεψε την κυβέρνηση Λαϊκού Μετώπου, του Σαλβαδόρ Αλλιέντε. Εκατοντάδες χιλιάδες αγωνιστές πλήρωσαν, με βασανιστήρια, εξορίες, φυλακές και δολοφονίες. Κι όλα αυτά όταν μέχρι τότε, όλοι θεωρούσαν την Χιλή σαν τη σταθερότερη κοινοβουλευτική δημοκρατία στη Λατινική Αμερική.

Η κοινοβουλευτική δημοκρατία, όπως έχει καταλάβει κι ο περισσότερος κόσμος απ' την καθημερινή του εμπειρία, σημαίνει δημοκρατία περιορισμένη, αδύναμη και τυπική. Ο Λένιν έγραφε: "Να αποφασίζεις

μια φορά σε κάποια χρόνια ποιά μέλος της άρχουσας τάξης θα καταπιέζει, θα καταπιάνει τον λαό στη Βουλή -να ποιά είναι η ουσία του αστικού κοινοβουλευτισμού, όχι μόνο στις συνταγματικές μοναρχίες, αλλά και στα πιο δημοκρατικά κοινοβουλευτικά πολιτεύματα".

Οι βουλευτές εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια, χωρίς δυνατότητα άμεσου ελέγχου από τους εργάτες. Αν ρίξει κανείς μια ματιά στην καταγωγή των βουλευτών πολύ λίγοι προέρχονται απ' την εργατική τάξη. Οι περισσότεροι είναι γιατροί και δικηγόροι, που στην πλειοψηφία τους κατοικούν στα βόρεια προάστια.

Ακόμα κι όσοι έχουν περάσει από τα συνδικάτα στη Βουλή -όπως ο Κανελλόπουλος, ο Πιπεργιάς, ο Γιατράς -ουσιαστικά έχουν ξεκόψει απ' τα συμφέροντα της τάξης που ανήκαν παλιότερα. Έχουν ξεχάσει τις διακηρύξεις τους ενάντια στο φιλελευθερισμό και τώρα ψηφίζουν τους νόμους και τον προϋπολογισμό της λιτότητας. Ο Κοκκινοβασιλής (σημερινός υφυπουργός Μεταφορών) υπογράφει μαζί με τον Τσούρα τα μέτρα ενάντια στους εργαζόμενους στην Ολυμπιακή. Ενώ το '85 διαφώνισε με τα μέτρα Σημίτη και έφυγε απ' την ΠΑΣΚΕ. Στην ουσία το κοινοβούλιο αποδεικνύεται το καλύτερο σχολείο για όλους εκείνους τους βουλευτές, που δεν προέρχονται από την άρχουσα τάξη, αλλά σήμερα την υπηρετούν.

Τα προνόμια ενός βουλευτή είναι σκανδαλώδη. Έχουν στο ετήσιο εισόδημά τους φοροαπαλλαγή της τάξης του 50%. Εισπρατούν μηνιαίους μισθούς που φτάνουν μέχρι και 1.500.000 δραχμές!

Το φλερτάρισμα με τα φώτα της δημοσιότητας, τους σπρώχνει να παρουσιάζουν καθημερινά ένα προφίλ περισσότερο όπως τους θέλει η κυρίαρχη τάξη, παρά όπως θα τους ήθελε ο κόσμος από κάτω.

Η εργατική τάξη δεν μπορεί να περιμένει μια καλύτερη κοινωνία μέσα από αριστερές κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες. Η μόνη ελπίδα είναι να πάρει την κατάσταση στα δικά της χέρια. Κι ο τρόπος να το κάνει είναι μέσα απ' την άμεση εργατική δημοκρατία. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζεται να ανατρέψει αυτούς που σήμερα ελέγχουν την οικονομική και την πολιτική εξουσία.

Η εργατική δημοκρατία, θα είναι πολύ πιο δυνατή απ' την τυπική δημοκρατία του κοινοβουλίου. Οι εργάτες ελέγχοντας τα μέσα παραγωγής θα μπορούν να ασκούν για πρώτη φορά άμεσα οικονομική και πολιτική εξουσία μαζί. Η οικονομία θα λειτουργεί με κριτήριο τις ανθρώπινες ανά-

γκες κι όχι το κέρδος. Αυτός ο τρόπος σχεδιασμού θα αποτελεί επέκταση της δημοκρατίας.

Κάθε χώρος δουλειάς θα διευθύνεται δημοκρατικά απ' αυτούς που δουλεύουν εκεί. Οι αποφάσεις σχετικά με το τι και το πώς της παραγωγής θα περάσουν στα χέρια εκλεγμένων αντιπροσώπων. Η δημοκρατία θα είναι ουσιαστική, διότι οι αντιπρόσωποι θα είναι άμεσα ανακλητοί, έτσι ώστε να λειτουργούν εντελώς διαφορετικά απ' ό,τι οι βουλευτές σήμερα. Οι ίδιοι οι παραγωγοί θα συντονίζουν τις αποφάσεις τους. Θα συνεργάζονται μεταξύ τους για να πετύχουν ένα αποτέλεσμα που να ανταποκρίνεται όσο το δυνατό περισσότερο στα συμφέροντά τους. Αντί η οικονομική εξουσία να έρχεται κάθετα από τα πάνω, όπως γίνεται στον καπιταλισμό, θα έχει οριζόντια κατεύθυνση, ανάμεσα στους διαφορετικούς χώρους, καθώς οι εργάτες θα προσπαθούν να συντονίσουν τις δραστηριότητές τους με δημοκρατικό τρόπο.

Η δημοκρατική συζήτηση μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών λύσεων θα είναι ανοιχτή σε όλους. Θα υπάρχει πρόσβαση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και δεν θα είναι περιορισμένη μόνο σ' αυτούς που έχουν χρήματα να αγοράζουν τα συγκροτήματα Τύπου και τα τηλεοπτικά κανάλια. Οι ιδέες για το προχώρημα της νέας κοινωνίας θα έχουν όλη τη δυνατότητα δημοσιοποίησης χωρίς περιορισμούς όπως στον καπιταλισμό.

Το δυνάμωμα της δημοκρατίας θα περνάει απ' όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων. Εργατική δημοκρατία δεν σημαίνει μονοκομματική δικτατορία. Όλα τα κόμματα -που έχουν πρόθεση να λειτουργήσουν ειρηνικά μέσα στα πλαίσια της νέας κοινωνίας- θα είναι ελεύθερα να ανταγωνίζονται για επιρροή μέσα στα εργατικά συμβούλια και θα έχουν εγγυημένη πρόσβαση στα ΜΜΕ. Αυτή η δημοκρατική διαδικασία απελευθερώνει τις δυνατότητες των εργατών, δίνοντας περισσότερο ελεύθερο χρόνο να συμμετέχουν μαζικά στην πολιτική.

Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτό είναι η "καταστροφή της έτοιμης κρατικής μηχανής". Η εφαρμογή των νόμων του εργατικού κράτους θα γίνεται από εκλεγμένους εκπρόσωπους των ίδιων των εργατών. Χωρίς να χρειάζονται οι ανεξέλεγκτοι μηχανισμοί των δικαστηρίων. Η αστυνομία θα διαλυθεί και θα αντικατασταθεί από ένοπλες εργατικές πολιτοφυλακές. Αν ποτέ χρειάζονταν στρατός να υπερασπίσει τις κατακτήσεις της νέας κοινωνίας από την αντεπανάσταση, θα ήταν έ-

νας στρατός των εργατών. Με αξιωματικούς που θα εκλέγονται απ' τους απλούς φαντάρους και θα είναι άμεσα ανακλητοί, χωρίς ψηλότερους μισθούς και προνόμια.

Ολα αυτά δεν είναι κούφια λόγια. Το 1871 η Παρισινή Κομμούνια ήταν η πρώτη γεύση πραγματικής εργατικής δημοκρατίας. Για τα μέλη της Κομμούνιας -η πολιτική, η δικαιοσύνη, η αστυνομία, η εκπαίδευση, η επιστήμη, τα εργοστάσια, η οικονομία- όλες αυτές οι λειτουργίες, υπάκουαν σε δύο λέξεις ακλόνητες, "υπεύθυνος" και "προσωρινός". Όλοι οι αντιπρόσωποι πληρώνονταν τα ίδια λεφτά με τους εργάτες και ήταν αιρετοί. Με λίγα λόγια, όπως έγραψε η κόρη του Μαρξ, **Ελεανόρα**, ήταν "η κυβέρνηση των εργατών από τους ίδιους τους εργάτες. Η πρώτη προσπάθεια του προλεταριάτου να κυβερνήσει τον εαυτό του".

Η Ρώσικη Επανάσταση το 1917 έφερε στο προσκήνιο ξανά μια τέτοιου τύπου εξουσία. Σήμαινε στις πιο δύσκολες συνθήκες, την άνθηση της πλατύτερης δημοκρατίας για την πλειοψηφία του κόσμου. Το διάταγμα στις 21 Οκτώβρη κατοχύρωσε την άμεση δημοκρατία: "Κανένα εκλεγμένο σώμα δεν μπορεί να θεωρείται πραγματικά δημοκρατικό χωρίς δικαίωμα των ψηφοφόρων να ανακαλούν όσους εξέλεξαν". Εκατομμύρια άνθρωποι συμμετείχαν. Συζητούσαν πολιτικά, διψούσαν για γνώση και τέχνη. Η όπερα, τα θέατρα, τα μπαλέτα, τραβούσαν, όχι μια μικρή ελίτ, αλλά χιλιάδες εργάτες. Στην προσπάθεια να αλλάξουν τον κόσμο, οι απλοί εργάτες άλλαξαν τον ίδιο τους τον εαυτό.

Αν την εποχή των Μπολσεβίκων το προχώρημα της ανθρωπότητας σήμαινε "εργατικά συμβούλια και εξηλεκτρισμός" σήμερα ο συνδυασμός της εργατικής δημοκρατίας με την εξέλιξη της τεχνολογίας, ανοίγει αφάνταστες δυνατότητες.

Αυτή είναι η ελπίδα των εργατών. Το όραμα που εμπνέει σήμερα τους σοσιαλιστές επαναστάτες να είναι οι καλύτεροι μαχητές των δημοκρατικών δικαιωμάτων της εργατικής τάξης. Να υπερασπίζονται την κοινοβουλευτική δημοκρατία απέναντι στον φασισμό και τη δικτατορία, διότι υπερασπίζουν τη δυνατότητα της εργατικής τάξης να παλεύει ελεύθερα. Τη μόνη δύναμη που μπορεί να δώσει τέλος στην ανισότητα, ξηλώνοντας τους καπιταλιστές και το κράτος τους. Βάζοντας στην θέση τους, το δικό της κράτος, στηριγμένο στην άμεση δημοκρατία της τεράστιας πλειοψηφίας του πληθυσμού.

Κώστας Σαρής

Η έκρηξη στις σχολές και τα σχολεία

Ο νέος προϋπολογισμός για την Παιδεία, έφερε ξανά σε αντιπαράθεση την κυβέρνηση με την σπουδάζουσα νεολαία. Ο Γιάννης Μαραβελάκης εξηγεί πώς θα ξεπεράσουμε τον κατακερματισμό των αγώνων και ποιά μπορεί να είναι η προοπτική.

Ενας χρόνος έχει περάσει από τη στιγμή που το ΠΑΣΟΚ ήρθε στην κυβέρνηση και βρίσκεται μπροστά σε μια νέα έκρηξη στο χώρο της εκπαίδευσης.

Οι μαθητές των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων και των Πολυκλαδικών έχουν προχωρήσει σε καταλήψεις. Οι σπουδαστές των ΤΕΙ κάνουν διαδηλώσεις και καταλήψεις στα περιφερειακά ΤΕΙ, σε Νομαρχίες και Εθνικές οδούς.

Οι φοιτητές οργανώνουν αποχές, και διαδηλώσεις. Οι καθηγητές μέσης εκπαίδευσης, παρά την αναστολή της απεργίας τους από την Ομοσπονδία, δείχνουν αποφασισμένοι να προχωρήσουν σε κινητοποιήσεις διαρκείας.

Οι φετινές κινητοποιήσεις ξαναπιάνουν το νήμα των αγώνων του '90. Βάζουν το ζήτημα της αντίστασης στη διάλυση της δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης από τις περικοπές του προϋπολογισμού. Εκφράζουν την αγωνία χιλιάδων νέων απέναντι στην ανεργία. Ακολουθούν τα χνάρια των κινητοποιήσεων της νεολαίας, στην Ιταλία, την Αγγλία, το Βέλγιο κ.α.

Η περσινή χρονιά ήταν χρονιά αναμονής, απέναντι στις υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ για ενίσχυση της δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης, για μεγαλύτερες δαπάνες στην Παιδεία.

Φέτος το άνοιγμα των σχολών και των σχολείων δεν άφησε κανένα περιθώριο αυταπατών για την πολιτική που ακολουθεί το ΠΑΣΟΚ στην Παιδεία.

Πολλά σχολεία έκαναν αγιασμό με μοναδικούς παρόντες τους διευθυντές και τους μαθητές, αφού οι διορισμοί νηπιαγωγών, δασκάλων και καθηγητών, ήταν λιγότεροι από όλα τα προηγούμενα χρόνια. Μόλις 360 νηπιαγωγοί, 650 δάσκαλοι και 1748 καθηγητές διορίστηκαν το 1994.

Στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ υπάρχουν αντίστοιχες ελλείψεις. Το τμήμα της Κοινωνιολογίας στην Πάντειο απειλείται με κλείσιμο, αφού οι καθηγητές δεν υπάρχουν και το ίδιο συμβαίνει στους Νηπιαγω-

γούς αφού στους έκτακτους καθηγητές δεν ανανεώνονται οι συμβάσεις. Στα ΤΕΙ η πλειοψηφία των καθηγητών είναι έκτακτοι και δεν έχουν καινούργιες συμβάσεις. Τα εργαστήρια δεν επαρκούν για όλους τους σπουδαστές, τα συγγράμματα δεν δίνονται όλα και αναγκάζονται φοιτητές και σπουδαστές να πληρώνουν απ' την τσέπη τους. Στις εστίες ο φοιτητής πρέπει να πληρώνουν ενοίκιο, ενώ η δωρεάν σίτιση και στέγαση δίνεται όλο και σε λιγότερους.

Ο νέος προϋπολογισμός δείχνει πόσο κυνικές είναι οι επιλογές της κυβέρνησης. Από 6,3% πέρσι φέτος δίνει 6,7%! Τα ΤΕΙ από 5,05 δις πέρσι, θα λειτουργήσουν φέτος με 5 δις. Τα ΑΕΙ θα λειτουργήσουν με 25 δις, όσα και πέρσι, έστω κι αν υπάρχουν πάνω από 10 καινούργια τμήματα. Για τα φοιτητικά συσσίτια από 7,62 δις πέρσι, δίνει φέτος 7,6 δις, ενώ για συγγράμματα δίνει 300 εκατομμύρια.

Αυτό είναι το υπέδαφος που οδήγησε στην έκρηξη των κινητοποιήσεων τους τελευταίους μήνες.

Το χρονικό των κινητοποιήσεων

Στις αρχές του Οκτώβρη οι φοιτητές στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο κάνουν κατάληψη για ένα μήνα περίπου, με αιτήματα την απόκτηση νέου κτίριου και την δωρεάν σίτιση και στέγαση για όλους τους φοιτητές. Είναι η πρώτη κατάληψη της νέας χρονιάς.

* Στα μέσα του Οκτώβρη, στη Φοιτητική Εστία Αθηνών γίνεται διήμερη κατάληψη στο γραφείο του διευθυντή ενάντια στην εφαρμογή του μέτρου που αναγκάζει τους φοιτητές να πληρώνουν νοίκι. Τελικά η διεύθυνση πήρε το μέτρο πίσω.

* Στις 12-19 Οκτώβρη οι φοιτητές του τμήματος Κοινωνιολογίας της Παντείου και του Παιδαγωγικού, αποφασίζουν διαδηλώσεις στο υπουργείο Παιδείας. Το κεντρικό τους σύνθημα ήταν,

“τέρμα πια στην κοροϊδία, δώστε λεφτά για την Παιδεία”. Στις 1/11 γίνεται κοινή διαδήλωση των φοιτητών της Κοινωνιολογίας, του Παιδαγωγικού και των Νηπιαγωγών.

* Στις αρχές του Νοέμβρη ξεκινούν οι κινητοποιήσεις των ΤΕΙ απ’ αφορμή την ανάκληση του Προεδρικού Διατάγματος που καθόριζε τα επαγγελματικά δικαιώματα τριών σχολών. Οι φοιτητές της ΣΤΕΦ Αθήνας και Πειραιά αποφασίζουν διαδήλωση στις 3/11. Η έκρηξη αρχίζει.

Περισσότεροι από 4.000 σπουδαστές τραντάζουν το κέντρο της Αθήνας με τον παλμό και τα συνθήματά τους.

Τις ίδιες μέρες στα Γιάννενα γίνεται κατάληψη της πρυτανείας από δύο σχολές. Ενώ στην Θεσσαλονίκη τα ΤΕΙ και η Κτηνιατρική κατεβαίνουν σε κοινή διαδήλωση.

Η ΕΣΕΕ πιέζεται απ’ τις κινητοποιήσεις και αποφασίζει διαδήλωση και συναυλία για τις 9/11. Περισσότεροι από 2.500 σπουδαστές διαδηλώνουν κάτω από συνεχή βροχή. Την επόμενη μέρα διαδηλώνουν και οι φοιτητές από την Πάντειο, τη Γεωπονική, το Παιδαγωγικό, το Χημικό και την Ιατρική.

Στην Πάτρα 300 περίπου σπουδαστές συγκρούστηκαν με την αστυνομία έξω απ’ τη Νομαρχία. Στη συνέχεια ακολούθησαν αποχές απ’ τα μαθημάτα και κλεισίματα δρόμων. Το ίδιο και στην Θεσσαλονίκη, όπου πάνω από 3.000 σπουδαστές διαδήλωσαν στις 10/11. Μαζί τους κατέβηκαν φοιτητές του Φιλολογικού ύστερα από πρόταση της ΕΣΟΦ. Στις 9/11 στην Αθήνα, εκατοντάδες φοιτητές συγκεντρώθηκαν στην Νομική και πέταξαν τον φασίστα Πλεύρη έξω απ’ τη σχολή. Ήταν μια σημαντική νίκη, ενάντια στη “νομιμοποίηση” των φασιστών στα Πανεπιστήμια.

Οι κινητοποιήσεις κορυφώνονται. Στις 22/11 περίπου 10.000 σπουδαστές απ’ όλη την Ελλάδα διαδηλώνουν στο κέντρο της Αθήνας στη μεγαλύτερη κινητοποίηση από τις καταλήψεις του ‘90-’91. Συμμετείχαν τα ΤΕΙ Αθήνας, Πειραιά, Πάτρας, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Καβάλας, Δράμας, Καρδίτσας, Κοζάνης, Χαλκίδας, Φλώρινας και Μεσσολογίου.

Οι πρώτες καταλήψεις ΤΕΙ ξεκινούν στα Γιάννενα και την Κοζάνη. Οι παρατάξεις ΔΑΠ και ΠΑΣΠ μπλοκάρουν το συντονισμό ΑΕΙ-ΤΕΙ, ενώ οι ΠΚΣ και ΕΑΑΚ διατάζουν να προτείνουν κλιμάκωση.

* Την Τετάρτη 30/11 στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη γίνεται η πρώτη κοινή διαδήλωση φοιτητών, σπουδαστών και μαθητών ενάντια στον προϋπολογισμό. Στην Αθήνα, η πορεία συναντά διαδήλωση των καθαριστριών στα σχολεία που απεργούν. Το σύνθημα “φοιτητές-εργατιά μια φωνή και μια γραφή” ενθουσιάζει τους διαδηλωτές και τον κόσμο στα πεζοδρόμια.

Από την πανελλαδική διαδήλωση των ΤΕΙ στις 22 Νοέμβρη

Οι καταλήψεις στα σχολεία -αρχικά στα ΤΕΛ και αργότερα στα υπόλοιπα λύκεια- αρχίζουν να απλώνονται. Το ίδιο συμβαίνει και στα ΤΕΙ της επαρχίας (Γιάννενα, Κοζάνη, Καβάλα, Δράμα, Φλώρινα, Καρδίτσα, Χαλκίδα). Στη μάχη μπαίνει και η Ιατρική Αθήνας με διαδήλωση την 1/12 έξω απ’ το υπουργείο Υγείας.

Φοιτητές και σπουδαστές των ΕΣΟΦ-Σ μαζεύουν υπογραφές για συνελεύσεις με πρόταση συμμετοχής των συλλόγων στην πανεργατική συγκέντρωση της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ στις 14/12. Η ΠΚΣ και τα ΕΑΑΚ προτείνουν κινητοποίηση για την επόμενη μέρα 15/12, με επιχείρημα “τις ιδιαιτερότητες του χώρου της Παιδείας”.

Στη συγκέντρωση της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ συμμετέχουν οι ΕΣΟΦ-Σ. Η διαδήλωση στις 15/11 στηρίχθηκε περισσότερο στην παρουσία των μαθητών. Στα ΑΕΙ οι ίδιες παρατάξεις που πρότειναν ξεχωριστή κινητοποίηση απ’ τους εργαζόμενους, δεν οργάνωσαν το κατέβαση ούτε των σχολών που είχαν πάρει απόφαση για τις 15/11.

Την ίδια μέρα 300 περίπου σπουδαστές απ’ την ΣΤΕΦ Πειραιά αποκλείσαν συμβολικά την είσοδο του ΤΕΕ, ενώ στη Πάτρα οι σπουδαστές κατέλαβαν τα γραφεία της διοίκησης του ΤΕΙ.

Μια βδομάδα πριν τα Χριστούγεννα περισσότερα από 250 σχολεία βρίσκονταν σε κατάληψη. Ενώ την ημέρα ψήφισης του προϋπολογισμού οργανώνεται διαδήλωση από μαθητές και σπουδαστές.

Αυτός είναι ο χορός των κινητοποιήσεων -καταλήψεις, αποχές, διαδηλώσεις, μαθητών, φοιτητών, σπουδαστών. Ο συντονισμός όλων μαζί και η κλιμάκωση στο πλάι των εργατικών αγώνων είναι μπροστά μας, όπως το χειμώνα του ‘90 - ‘91 που οι καταλήψεις έριξαν τον Κοντογιανόπουλο και ταρακούνησαν τη ΝΔ.

Οι κινητοποιήσεις του φετινού φθινοπώρου θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν συνολικότερη αντιπαράθεση με την κυβέρνηση. Το παράδειγμα της Ιταλίας είναι χαρακτηριστικό. Οι εργάτες με απεργίες, οι φοιτητές και οι μαθητές με καταλήψεις, βρέθηκαν μαζί σε μια διαδήλωση 1,5 εκατομμύριου, που ανάγκασε τον Μπερλουσκόνι να αλλάξει τον προϋπολογισμό των περιφερειών.

Θα μπορούσε κι εδώ να συμβεί το ίδιο. Αυτό προϋποθέτει πολιτική σύγκρουση με μια σειρά αντιλήψεις που βάζουν η ΔΑΠ κι η ΠΑΣΠ. Σε πολλούς συλλόγους η ΠΑΣΠ έχει κάνει κοινό μέτωπο με τη ΔΑΠ και είτε ανοιχτά είτε καλυμμένα συγκροτούν μια πλειοψηφία στα Δ.Σ που στέκεται εμπόδιο, μπλοκάροντας τις διαδικασίες των γενικών συνελεύσεων, των κινητοποιήσεων, των κοινών αγώνων.

"Ιδιαπερότητες"

Το επιχείρημα που προβάλλουν είναι "οι ιδιαιτερότητες". Υποστηρίζουν ότι οι σπουδαστές των ΤΕΙ έχουν δικά τους ξεχωριστά συμφέροντα απ' τους υπόλοιπους. Το ίδιο λένε στους φοιτητές και στους μαθητές. Η προσπάθειά τους είναι να παλεύει το κάθε κομμάτι μόνο του.

Το παράδειγμα της "αντιπαράθεσης" ανάμεσα στα ΤΕΙ και τα ΑΕΙ είναι χαρακτηριστικό. Στα ΤΕΙ οι σπουδαστές διεκδικούν αναβάθμιση σπουδών και κατοχύρωση επαγγελματικών δικαιωμάτων που εκκρεμούν εδώ και 10 χρόνια. Ταυτόχρονα οι φοιτητές του Πολυτεχνείου και συνολικότερα των ΑΕΙ έχουν πρόβλημα με τις περικοπές και την ανεργία που μαστίζει τους πτυχιούχους. Χωρίς ἄπάνες για την Παιδεία και νέες θέσεις εργασίας δεν υπάρχει λύση. Γι' αυτό η μάχη σπουδαστών και φοιτητών πρέπει να είναι κοινή.

Αντί για προτάσεις που ενώνουν τη δράση η ΔΑΠ και η ΠΑΣΠ καλλιεργούν συνειδητά κλίμα εχθρότητας ανάμεσα στους σπουδαστές και τους φοιτητές. Στα ΤΕΙ βάζουν στο στόχαστρο, όχι την κυβέρνηση, αλλά το ΤΕΕ και το Πολυτεχνείο. Δηماغωγούν υποστηρίζοντας ότι στο Πολυτεχνείο, από τον μεγαλοκαθηγητή ως τον απλό φοιτητή, όλοι είναι ενάντια στο αίτημα για αναβάθμιση των ΤΕΙ. Στα ΑΕΙ οι ίδιες παρατάξεις που στα ΤΕΙ είναι υπέρ της αναβάθμισης, υποστηρίζουν χυδαία ότι αναβάθμιση των ΤΕΙ σημαίνει ότι "θα μας φάνε τις δουλειές".

Αντίστοιχη σύγκρουση καλλιεργούν και σε άλλα κομμάτια. Ανάμεσα στους φοιτητές των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και Παιδαγωγικών τμημάτων μεταφέρουν το ζήτημα στο ποιός θα διαριστεί πρώτος κι όχι στο αίτημα για μαζικούς διορισμούς. Το ίδιο μεθοδεύουν ανάμεσα στους φοιτητές στο Γεωλογικό και στους Τοπογράφους κλπ.

Ο κοινός παρανομαστής όλων αυτών των επιχειρημάτων είναι "οι ανάγκες της αγοράς". "Γεμίσαμε πτυχιούχους" μας λένε "η αγορά δεν χρειάζεται άλλους". Το πρόβλημα όμως είναι ακριβώς το αντίθετο. Οι ανάγκες που υπάρχουν σήμερα είναι μεγαλύτερες από ποτέ. Εχουμε ανάγκη από μηχανικούς, ηλεκτρολόγους, πολιτικούς μηχανικούς, για αντιπλημμυρικά έργα, για να κτίσουν φοιτητικές και εργατικές κατοικίες. Εχουμε ανάγκη από νοσοκόμους, γιατρούς, δασκάλους και καθηγητές. Εχουμε ανάγκη να ξαναδουλέψουν τα κλειστά εργοστάσια, τα ναυπηγεία, όχι για να φτιάχνουν φρεγάτες, αλλά το απαρχαιωμένο δίκτυο του ΟΣΕ και της ΔΕΗ. Εχουμε ανάγκη από περισσότερες κοινωνικές υπηρεσίες που να βελτιώσουν τη ζωή εκατομμυρίων απλών ανθρώπων. Για την ανεργία φταίνε οι βιομήχανοι και οι κυβερνήσεις που απολύουν, παγώνουν τις προσλήψεις, κλείνουν τα εργοστάσια κι όχι ο αριθμός των πτυχιούχων.

Είμαστε αντίθετοι στην πολιτική που πάει να προσαρμόσει την παιδεία στις "ανάγκες της αγοράς" και γι' αυτό προχωράει σε περικοπές και κλεισίματα τμημάτων. Αυτή την πολιτική υλοποιεί το νομοσχέδιο του Γ. Παπανδρέου. Γι' αυτό πρέπει να αγωνιστούμε όλοι μαζί, φοιτητές, σπουδαστές, μαθητές ενάντια στο νομοσχέδιο και ενάντια στις περικοπές των δαπανών για την Παιδεία. Να παλέψουμε για ενιαία δωρεάν δημόσια εκπαίδευση, ανοιχτή σε όλους. Να συγκρουστούμε με την καταστροφική μανία του κεφά-

λαιου, διεκδικώντας δουλειά για όλους. Οι δημαγωγίες της ΔΑΠ και της ΠΑΣΠ, η τακτική του "διαίρει και βασίλευε", είναι μια πολιτική που αποδυναμώνει τους αγώνες μας, κρύβοντας ποιός είναι ο πραγματικός αντίπαλος.

Απέναντι σ' αυτές τις παρατάξεις χρειάζεται αριστερή απάντηση. Ομως η ΠΚΣ και τα ΕΑΑΚ προτιμούν τις κόντρες για το ποιός θα έχει τον έλεγχο αντί να οργανώνουν την αγανάκτηση του κόσμου στις σχολές. Δεν επιδιώκουν το κοινό αγώνα φοιτητών-σπουδαστών, και υποκύπτουν εύκολα στις αντιλήψεις της "ιδιαιτερότητας" κάθε χώρου.

Αριστερή απάντηση

Σε αυτές τις μάχες χρειαζόμαστε μια αριστερά που να ζωντανεύει τους συλλόγους, να οργανώνει το θυμό των φοιτητών και των σπουδαστών, να δίνει πολιτικές απαντήσεις στα ζητήματα που ανοίγουν. Η προσπάθεια να ξεπεράσουμε τον κατακερματισμό που καλλιεργούν η ΔΑΠ και η ΠΑΣΠ είναι το πρώτο μέτωπο. Η πρωτοβουλία που πήραν τα μέλη της ΕΣΟΦ ΕΜΠ να μιλήσουν σε συνέλευση στα ΤΕΙ ήταν το πρώτο βήμα. Το επόμενο ήταν το κατάβασμα του συλλόγου Γεωπονικής, ύστερα από πρόταση της ΕΣΟΦ, σε διαδήλωση των ΤΕΙ. Ετσι στη διαδήλωση της 9/11 το σύνθημα "φοιτητές-σπουδαστές ενωμένοι νικητές" έδειξε ποιός είναι ο δρόμος της νίκης.

Η πρόταση των ΕΣΟΣ για καταλήψεις στα ΤΕΙ είναι η μόνη που μπορεί να βάλει ουσιαστική πίεση πάνω στο Γ. Παπανδρέου και την κυβέρνηση. Οι καταλήψεις μπορούν να γίνουν κέντρο εξόρμησης των σπουδαστών προς τους υπόλοιπους χώρους που βρίσκονται σε αναβρασμό. Αυτή η πρόταση συναντά την κόντρα της ΔΑΠ και της ΠΑΣΠ, αλλά και των ΠΚΣ και ΕΑΑΚ. Ταυτόχρονα όμως, όλο και περισσότεροι σπουδαστές συζητούν γι' αυτή την προοπτική. Καταλαβαίνουν ότι από μόνες τους, οι συνεχείς διαδηλώσεις, τα κλεισίματα δρόμων ή οι συμβολικοί αποκλεισμοί, δεν αποτελούν αρκετή πίεση για να αποσύρει το νομοσχέδιο ο Γ. Παπανδρέου.

Και στις σχολές που δεν βρίσκονται σε κατάσταση εκρηκτική όπως τα ΤΕΙ, οι δραστηριότητες των ΕΣΟΦ είναι προς την κατεύθυνση να ξεπεραστεί η διάλυση των συλλόγων που προκαλούν η ΔΑΠ και η ΠΑΣΠ. Το μάζεμα υπογραφών είναι ένας τρόπος να ξεπεραστεί η αδράνεια των ΔΣ. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μόλις τα μέλη της ΕΣΟΦ μαζί με άλλους φοιτητές άρχισαν να μαζεύουν υπογραφές για γενική συνέλευση στην Πάντειο, το ΔΣ έτρεξε αμέσως να καλέσει συνέλευση. Ακόμα πιο εντυπωσιακό είναι το παράδειγμα της Νομικής όπου η ίδια προσπάθεια ανάγκασε το ΔΣ να καλέσει την πρώτη γενική συνέλευση, ύστερα από ενάμιση χρόνο.

Η συμπαράσταση στους εργατικούς αγώνες δεν είναι απλά ζήτημα αλληλεγγύης, αλλά κοινής μάχης ενάντια στην ανεργία. Σ' αυτή την κατεύθυνση οι ΕΣΟΦ-Σ άνοιξαν καμπάνια συμπαράστασης στην απεργία του ΟΤΕ. Σε εκδήλωση στη Νομική απεργιοί του ΟΤΕ και φοιτητές βρέθηκαν μαζί και συζητήσαν γιατί οι ιδιωτικοποιήσεις δεν είναι λύση. Ψήφισμα συμπαράστασης ύστερα από πρόταση της ΕΣΟΦ, έβγαλε η γενική συνέλευση των φοιτητών της Γεωπονικής και για τους απεργούς του ΟΤΕ και για τους απολυμένους δασολόγους του Υπουργείου Γεωργίας.

Μ' αυτό το τρόπο πετυχαίνουμε να σπάσουμε την αδράνεια, να οργανώσουμε την οργή των φοιτητών και των σπουδαστών, να δώσουμε τη μάχη μαζί με τους εργαζόμενους ενάντια στην λιτότητα και την ανεργία. Σ' αυτή τη σύγκρουση η παρέμβαση των σοσιαλιστών σπουδαστών, φοιτητών και μαθητών, μπορεί να είναι καθοριστική.

Η έκρηξη του '65

Φώντας Λάδης, "Ιουλιανά 1965, 100 μέρες που συγκλόνισαν την Ελλάδα", Εκδόσεις Καστανιώτη - νέα έκδοση συμπληρωμένη, σελ 141, δραχμές 1400

"Εκατό μέρες που συγκλόνισαν την Ελλάδα" είναι ο τίτλος του βιβλίου του Φώντας Λάδη για τα Ιουλιανά του '65.

Στις 15 Ιούλη του '65 το παλάτι - ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, εκείνος που διαμαρτύρεται σήμερα για καταπάτηση των "δη-

ξεων στην περιοχή.

Η Μέση Ανατολή ήταν ένα ηφαιστειο λόγω των νασερικών κινήματων και άρα το ζήτημα της στρατιωτικής επέμβασης από τους ιμπεριαλιστές παιζόταν συνεχώς.

Το εάν η Ελλάδα μπορούσε να είναι μέ-

σα σε αυτό το παιχνίδι, και το "Κυπριακό" προσέφερε πάντα αυτή τη δυνατότητα, ήταν καθοριστικό για την κυρίαρχη τάξη. Γι' αυτό το ποιός καθόριζε την εξωτερική πολιτική και το στρατό κατέληγε πάντοτε σε πολιτικούς καυγάδες και αντιπαραθέσεις.

Το βιβλίο του Λάδη είναι χρήσιμο γιατί καταφέρει μέσα σε 140 σελίδες να περιγράψει όχι μόνο την κρίση και τις διαφωνίες σε επίπεδο κορυφής, αλλά και το πώς αυτές έδωσαν την ευκαιρία για ένα ξέσπασμα από τα κάτω.

"Στο διάστημα των σαράντα ημερών από το μοναρχικό πραξικόπημα, είχαν πραγματοποιηθεί τετρακόσιες λαϊκές συγκεντρώσεις σε ανοιχτό χώρο... Ο ρυθμός δέκα μεγάλων λαϊκών συγκεντρώσεων κάθε μέρα δεν νομίζω

να είχε προηγούμενο στην ιστορία..."

Ένα εκατομμύριο κόσμος πλημμύρισε τους δρόμους της Αθήνας διαδηλώνοντας ενάντια στο πραξικόπημα του βασιλιά. Το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν: "Δεν σε θέλει ο λαός, παρ' τη μάνα σου και μπρος" βάζοντας ανοιχτά και καθαρά ζήτημα πολιτεύματος.

Το πιο ζωντανό κομμάτι του βιβλίου είναι το ίδιο το φωτογραφικό υλικό. Πάνω από το μισό βιβλίο έχει φωτογραφίες από τις διαδηλώσεις, τις απεργίες, τις συγκρούσεις με την αστυνομία και τα σ-

δοφράγματα, τη δολοφονία του Σωτήρη Πέτρουλα, τη διαδήλωση με ένα εκατομμύριο κόσμο τη μέρα της κηδείας του.

Στις 27 Ιούλη οργανώνεται πανελλαδική πολιτική απεργία, ενώ πριν και μετά σχεδόν όλοι οι κλάδοι απεργούσαν.

Δύομιση μήνες χρειάστηκε το παλάτι για να καταφέρει να σχηματίσει κυβέρνηση, που να πάρει πλειοψηφία στη Βουλή (μόλις 152 ψήφους).

Το ερώτημα που βάζει ο Λάδης στο τέλος του βιβλίου του είναι το πού θα μπορούσε να πάει αυτή η έκρηξη, εάν η αριστερά, η ΕΔΑ τότε, δεν είχε μετατραπεί σε ουρά του Παπανδρέου, και είχε τολμήσει να βάλει τουλάχιστον πολιτευτικό ζήτημα.

"Η αριστερά, βέβαια, δεν μπορούσε απτόμομα να αλλάξει πρόσωπο... ωστόσο η γενική κατάσταση και τα Ιουλιανά την έδειχναν αυτή την ανάγκη..."

Είναι ένα πολύ ζωντανό βιβλίο που πρέπει να διαβάσει ο καθένας. Είναι μέρος της ιστορίας μας και είναι γραμμένο από κάποιον που πήρε μέρος στα γεγονότα και είναι πάντα τοποθετημένος απ' αυτή τη μεριά των οδοφραγμάτων.

Μαρία Στύλλου

Ο ρόλος των ιμπεριαλιστών

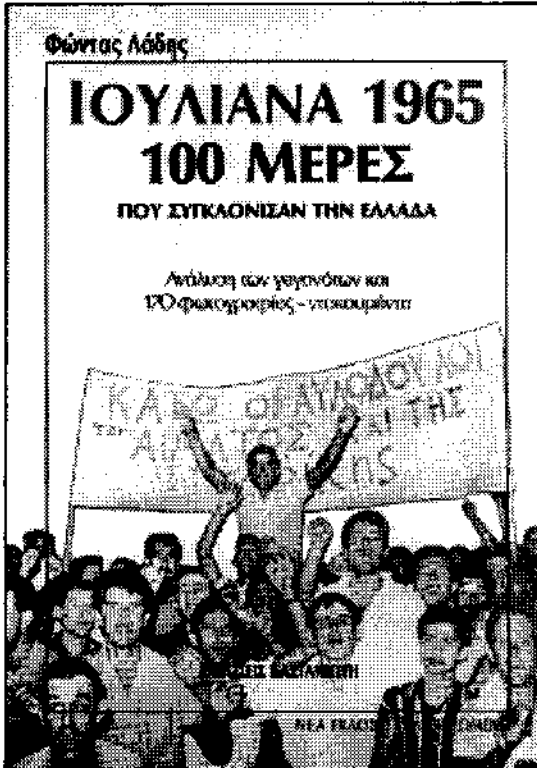
Βάσος Μαθιόπουλος:

Ο Δεκέμβριος του '44,

Εκδόσεις Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη, σελίδες 420, δραχμές 3120

Η επέτειος των 50 χρόνων από τον Δεκέμβρη του '44, προκάλεσαν ποικίλους σχολιασμούς. Για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες η πολιτική συζήτηση άνοιξε από τόσες πολλές μεριές.

Το βιβλίο του Β. Μαθιόπουλου "Ο Δε-

μοκρατικών δικαιωμάτων" του, απόλυσε τον Πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου (πατέρα του Ανδρέα). Τον Πρωθυπουργό ενός κόμματος που είχε κερδίσει τις εκλογές με 53%.

Η Ένωση Κέντρου ήταν ένα αστικό φιλελεύθερο κόμμα από το οποίο σίγουρα δεν κινδύνευε το σύστημα. Η βασική ρήξη ανάμεσα στην κυβέρνηση και το παλάτι ήταν του ποιός θα έλεγχε τον στρατό, την εξωτερική πολιτική, τις μυστικές υπηρεσίες. Συγκρούσεις που έπαιρναν χαρακτηρισμό ρήξης και κρίσης λόγω των εξελί-

“Ο Δεκέμβριος του 1944” είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη των ημερών του Δεκέμβρη, που όπως ο ίδιος υπογραμμίζει “...ήταν επανάσταση στις κοινωνικές παραμέτρους του”.

Αυτό το βιβλίο αξίζει να διαβαστεί για τρεις λόγους. Ξεσκεπάζει το ρόλο του αγγλικού ιμπεριαλισμού εκείνη την περίοδο, την απόφασή του να τσακίσει με οποιοδήποτε τρόπο το κίνημα της Αντίστασης.

Χαρακτηριστικό είναι το τηλεγράφημα του Τσώρτσιλ προς τον Α. Ηντεν υπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας στις 7 Νοεμβρίου του 1944, που ξεκινά έτσι: “Και τώρα εμπρός αποφάσιστα: Να τους κοινορτοποιήσουμε...” Και συνεχίζει ο Β. Μαθιόπουλος: “Για τον τότε Αγγλο πρωθυπουργό ήταν αδιάφορο αν θα αποφάσιζαν βίαια οι κομμουνιστές να καταλάβουν την εξουσία ή αν θα δέχονταν ειρηνικό συμβιβασμό”.

Επίσης δεν αφήνει καμιά αμφιβολία για την στάση της Ρωσίας και του Στάλιν απέναντι στο κίνημα της Αντίστασης. Μπορεί το ΚΚΕ σήμερα να απορρίπτει σαν “προβοκάτσιες” τις αποκαλύψεις για τις συμφωνίες Στάλιν-Τσώρτσιλ για τα Βαλκάνια στις 12 Οκτωβρίου του 1944, αλλά τα ντοκουμέντα από αγγλικές, ρωσικές, γαλλικές και σουηδικές διπλωματικές πηγές δεν μπορούν να διαψευστούν.

Ενδεικτικό της στάσης της Ρωσίας είναι ότι ανακοίνωσε την αποστολή πρέσβευτή στην ελληνική κυβέρνηση στις 30 Δεκέμβρη, όταν οι μάχες στην Αθήνα έφθαναν στο τραγικό τους αποκορύφωμα!

Τέλος ο Μαθιόπουλος ανοίγει ένα κεφάλαιο που είναι λίγο γνωστό. Το κύμα α-

γανάκτησης που προκάλεσε η επέμβαση στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στην Αγγλία.

“Στις 17 Δεκεμβρίου το Ρώιτερ μετέδιδε πως 150.000 σκοτσέζοι εργαζόμενοι εγκατέλειψαν για μια μέρα τις εργασίες τους, οργάνωσαν διαδηλώσεις και με τηλεγραφήματά τους προς τον Βρετανό πρωθυπουργό, διαμαρτύρονταν για την πολιτική του στην Ελλάδα”.

Όμως εκεί που το βιβλίο είναι πολύ αδύνατο είναι στα κομμάτια με τις πολιτικές εκτιμήσεις του συγγραφέα. Αυτό που καθορίζει τις κρίσεις του είναι ότι η ηγεσία του ΕΑΜ δεν έπρεπε να παρασυρθεί από τους “εξτρεμιστές”, αλλά να δείξει ρεαλισμό και να αποσπάσει ένα έντιμο συμβιβασμό. Προσπαθεί να αποδείξει ότι μια τέτοια πορεία ήταν δυνατή: Ετοιμά το ρόλο του Ρούσβελτ και της Αμερικής που διαφωνούσαν με την πολιτική του Τσώρτσιλ, μιλά ακόμα και για δυνατότητα συμμαχιών με τον Ντε Γκώλλ “που δέχθηκε τους κομμουνιστές στην κυβέρνησή του”. Επίσης ο Γ. Παπανδρέου μένει σχεδόν στο απυρόβλητο.

Μ’ αυτόν τον τρόπο όμως ο ρόλος του Τσώρτσιλ, παραμένει ανεξήγητος: από εκπρόσωπος των συμφερόντων του ιμπεριαλισμού και των αστών, μετατρέπεται σε ένα μανιακό πολιτικό που προκάλεσε την σφαγή από μόνος του!

Αυτή η εικόνα βέβαια έρχεται σε κατευθείαν αντίφαση με την άποψη ότι “Ο Δεκέμβριος ήταν κοινωνική επανάσταση”. Αν το τελευταίο ισχύει -και ισχύει- το τέλος του όπως και κάθε κοινωνικής επανάστασης, δεν μπορούσε να ήταν ένας ουτοπικός συμβιβασμός, αλλά ο θρίαμβος ή η συντριβή της επανάστασης.

Βέβαια αυτές οι αντιφάσεις δεν είναι ανεξήγητες. Ο Β. Μαθιόπουλος ανήκε στο Κέντρο και μετά στο ΠΑΣΟΚ. Μπορεί στο βιβλίο του να παίρνει το μέρος της Αντίστασης, αλλά αρνείται να δει την νικηφόρα προοπτική της.

Λεάνδρος Μπόλαρης

Το "Κατηγορώ" των εργατών

**Εμίλ Ζολά, "Ζερμινάλ",
Εκδόσεις Λιβάνη, σελ. 573, δρχ 2.620**

Το αριστούργημα του Ζολά “Ζερμινάλ” παίχτηκε φέτος στους κινηματογράφους. Διανομείς, αιθουσάρχες και ΜΜΕ έβαψαν

σε μια συνομιλία σιωπής την ταινία.

Παρά τα 100 και πλέον χρόνια που πέρασαν, η αστική τάξη και τα τσιφάρια της συμπεριφέρονται με τον ίδιο περίπου τρόπο στο έργο του Ζολά. Το 1885 απαγορεύτηκε το ανέβασμά του στο θέατρο. “Θα εγκυμονούσε τους μεγαλύτερους κινδύνους απ’ την άποψη της κοινωνικής τάξης”: Μ’ αυτά τα λόγια δικαιολόγησε την απαγόρευση, ο Γάλλος υπουργός Goblet. Τα λόγια αυτά ενός εκπροσώπου της αστικής τάξης, είναι ίσως οι καλύτερες συστάσεις που μπορεί να κερδίσει ένα βιβλίο που μιλάει για τους εργάτες.

Στο μνημειώδες αυτό έργο, ο Ζολά ξαναζωντανεύει με “πένα που τρέμει” την εξέγερση των ανθρακωρύχων του Βορέ, μιας περιοχής της Β.Γαλλίας. Η άγρια απεργία και η ματωβαμένη καταστολή που επακολούθησε συγκλόνισε την αυτοκρατορία του Ναπολέοντα του ΙΙΙ το 1866-67. Μια αυτοκρατορία που συντρίφτηκε απ’ το βάρος του πολέμου με την Πρωσσία και την επανάσταση των εργατών του Παρισιού, την περίφημη Παρισινή Κομμούνια το 1871.

Το Ζερμινάλ αποτελεί έναν ύμνο στο δικίο της εξέγερσης. Περιγράφει τις άθλιες συνθήκες ζωής των ανθρακωρύχων, την οργή που σιγά σιγά συσσωρεύεται στις καρδιές τους. Μια οργή που οδηγεί στην έκρηξη όταν η εταιρία πετσοκόβει ακόμα περισσότερο τα άθλια μεροκάματα.

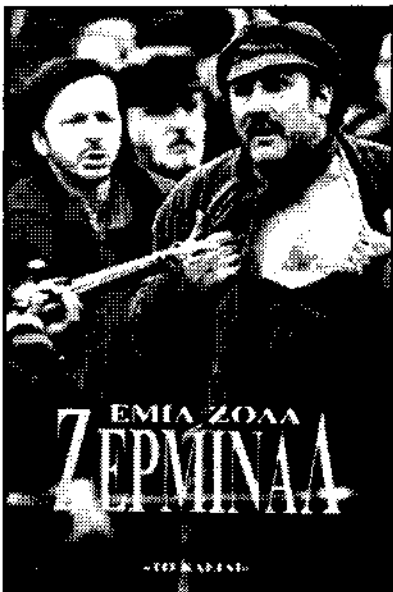
Η μεταμόρφωση των εργατών απ’ την υπακοή στο ξύπνημα της μαχητικότητας περιγράφεται θαυμάσια απ’ τον Ζολά. Ο κεντρικός ήρωας του βιβλίου, ο Μαέ, είναι ένας εργάτης “που κοιτάζει τη δουλειά του”. Όταν όμως τον πνίγει το δικίο μεταμορφώνεται σε ηγέτη της απεργίας. Το ίδιο και η γυναίκα του η Μαένταινα. Μ’ αυτήν επικεφαλής οι γυναίκες θα αναλάβουν πρωτοπόρο ρόλο στην απεργία.

Ο Ζολά περιγράφει την κλιμάκωση του αγώνα: η απεργία από ειρηνική μετατρέπεται σε εξέγερση. Οι εργάτες δεν υπερασπίζονται πια μόνο το ψωμί τους. Ο αγώνας γίνεται για να μπορούν να έχουν το κεφάλι ψηλά, για να επικρατήσει το δικίο και όχι οι παράλογοι νόμοι του κέρδους που φέρνουν την αθλιότητα.

Με φανερή την αγανάκτηση που τον πνίγει, ο συγγραφέας περιγράφει το αδιάφορο και απάνθρωπο πρόσωπο των αφεντικών που δεν διστάζουν να πνίξουν στο τέλος τους εργάτες στο αίμα. Ο Ζολά δείχνει ότι η αστική τάξη μόνο ένα συναίσθημα μπορεί να νοιώσει: τον φόβο απ’ το ξέσπασμα των εργατών, το τρόπο μπροστά στην επερχόμενη επανάσταση.

Ο Ζολά δεν ήταν επαναστάτης. Είχε πάρει θέση ενάντια στην Παρισινή Κομμούνια. Όμως στα έργα του καταγγέλλει, με την λαμπρή πένα του, τα εγκλήματα του καπιταλισμού. Περιήφημο παραμένει μέχρι σήμερα το άρθρο του "Κατηγορώ" (1898) όπου καταγγέλλει τις σκευωρίες και τον αντισημιτισμό των караβανόδων ενάντια στον Εβραίο αξιωματικό Ντρέ-ύφους. Η ευαίσθητη ματιά του κατεβαίνει στον πάτο της κοινωνίας, ξεσκεπάζοντας τις υποκρισίες των αστών.

Στο μυθιστόρημά του "Νανά"(1880) δίνει σε μια πόρνη τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Με τον πρωτοπόρο του νατουραλισμού Ζολά, το μυθιστόρημα βγαίνει απ' τις καθαρές κάμαρες των πλουσιών και περιγράφει την αθλιότητα στην οποία καταδικάζει ο καπιταλισμός την πλειοψηφία της κοινωνίας.

Παρά την ελπίδα του για μεταρρυθμίσεις, ο Ζολά καταλάβαινε ότι η κοινωνική επανάσταση έρχεται. Στο Ζερμινάλ δίνει τον τελευταίο λόγο στον Ετιέν, σοσιαλιστή και οπαδό της Διεθνούς. Ο Ετιέν φεύγοντας απ' το Βορέ σκέφτεται το μέλλον:

"Ήταν βέβαια νικημένοι, είχαν χάσει λεφτά και αγαπημένους ανθρώπους σ' αυτό τον αγώνα, αλλά το Παρίσι δεν θα ξεχνούσε τις τουφεκίες του Βορέ, κι απ' αυτή την αγιάτρευτη πληγή θα χυνόταν το αίμα της αυτοκρατορίας. Κι αν η βιομηχανική κρίση πλησίαζε στο τέλος της, αν τα εργοστάσια άνοιγαν το ένα μετά το άλλο, ο πόλεμος είχε κηρυχτεί και η ειρήνη ήταν πια αδύνατο να βασιλεύσει..."

"Κάτω από τις φλογερές ακτίνες του ήλιου αυτή την υπέροχη μέρα, η εξοχή εγκυμονούσε απ' αυτόν το βόμβο. Ανθρω-

ποι ξεφύτρωναν, ένας μαύρος στρατός, εκδικητής, έσκαζε αργά αργά στ' αυλάκια και ψήλωνε για τη συγκομιδή του επόμενου αιώνα, που η βλάστησή του θα τίναζε γρήγορα στον αέρα τη γη."

Μήτσος Γχορίτσας

Χωρίς εθνικιστικούς μύθους

Ρίτσαρντ Κλογκ, "Σύντομη Ιστορία της Ελλάδας", Εκδόσεις Καρδαμίτσα, σελ 329.

Τι χρησιμότητα μπορεί να έχει για ένα σοσιαλιστή μια επίτομη ιστορία της Ελλάδας γραμμένη από κάποιο πανεπιστημιακό; Κι όμως, και ο συγγραφέας και το έργο του είναι πολύ αξιόλογα.

Ο Κλογκ δεν είναι μαρξιστής και οι πολιτικές του απόψεις βρίσκονται κάπου στα όρια των πεφωτισμένων κεντρώων. Όμως, πριν από μερικά χρόνια ήρθε σε αξεία σύγκρουση με τον κύκλο των Ελλήνων εφοπλιστών του Λονδίνου γιατί σε προηγούμενο έργο του περιέγραφε την απόπειρα χειραγώγησης και πολιτικής χρησιμοποίησης από τις ελληνικές κυβερνήσεις και τους πλούσιους Έλληνες του Λονδίνου του ιστορικού Arnold Toynbee. Ο Toynbee ήταν ο πρώτος κάτοχος της έδρας Κοραή για Βυζαντινή και Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου το 1919 - 1924. Ακόμα, ο Κλογκ παρουσιάστηκε σαν παρατηρητής στη δίκη της ΟΣΕ για το Μακεδονικό.

Πέρα όμως από το ιστορικό του, το ίδιο το έργο έχει δύο κύρια προτερήματα. Δεν υποφέρει από την ασθένεια του εθνικισμού και με μεγάλη ικανότητα συμπυκνώνει το ιστορικό υλικό, ακόμα και όταν αυτό βρίσκεται σε αντίθεση με τις πολιτικές απόψεις του.

Το βιβλίο ξεκινά από το 1204 και καταλήγει στο 1985. Μέσα σε 329 σελίδες καλύπτει κυρίως την πολιτική ιστορία αυτών των 781 ετών με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο από το 1821 και μετά.

Γράφει με συναρπαστικό τρόπο και χρησιμοποιεί το υλικό της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας για να τονίσει την ανάλυση των πολιτικών γεγονότων. Εκεί ο αριστερός αναγνώστης θα βρει πάρα πολύ χρήσιμα στοιχεία. Λ.χ στην περιγραφή

των Βαλκανικών πολέμων και του Μικρασιατικού πολέμου, χωρίς πουθενά να χρησιμοποιείται ο όρος επεκτατισμός ή ιμπεριαλισμός τονίζεται ότι ο ελληνικός πληθυσμός στη Μακεδονία ήταν μόνο το 42% του συνόλου, ή ότι σύμφωνα με τις απογραφές του Πατριαρχείου στην περιοχή της Σμύρνης δεν ήταν πλειοψηφία οι Έλληνες ή ότι στη Δυτική Θράκη ο ελληνικός πληθυσμός ήταν μόνο το 17%.

Τα πιο δυνατά κεφάλαια του βιβλίου είναι εκείνα που αφορούν τον 19ο αιώνα: από την ίδια την παρουσίαση της επανάστασης του 1821 που στέκεται στο ρόλο των εμπόρων, των караβοκυραίων, των διαφωτιστών και των φιλελλήνων αλλά και στις αντιδράσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας, μέχρι τα τέλη του αιώνα όταν βγαίνει στο προσκήνιο η "Οθωμανική ελληνική μπουρζουαζία" με τους μεγάλους "εθνικούς ευεργέτες", τους πλούσιους τραπεζίτες σαν τους Ζαρίφηδες κλπ.

Αντίθετα οι πολιτικές απόψεις του Κλογκ αδυνατίζουν τα κεφάλαια που ασχολούνται με τις πρόσφατες δεκαετίες. Παρά το αδύναμο και ενοχλητικό τέλος του, το βιβλίο οπωσδήποτε αξίζει τον κόπο να διαβαστεί με κριτικό μάτι, για τον όγκο του υλικού που προσφέρει και παρά τα συμπεράσματα του συγγραφέα.

Χρήστος Πετράκος

Στη μέση του δρόμου

Δημήτρης Τσοβόλα "Οι δρόμοι της ευθύνης", Εκδόσεις Κάκτος, 238 σελίδες, 1.600 δραχμές

Το βιβλίο αυτό είναι συλλογή από άρθρα και συνεντεύξεις του Δ. Τσοβόλα στις εφημερίδες τα 4 τελευταία χρόνια. Μέσα από τις σελίδες προβάλλει ανάγλυφα η αντιπαράθεσή του με την υπόλοιπη ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, μια αντιπαράθεση που γίνεται από τα αριστερά. Αλλά ανάγλυφα προβάλλουν και τα όριά της. Οι απόψεις του Τσοβόλα καταγγέλλουν τη δεξιά πορεία του ΠΑΣΟΚ, αλλά δεν μπορούν να προσφέρουν διέξοδο απ' αυτήν.

Η καταγγελία της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ εκφράζεται αρκετά έντονα:

"Αυτά τα τέσσερα χρόνια οι θυσίες έγιναν μεν από τον εργαζόμενο λαό, αλλά οι μεγαλοαστοί δεν επένδυσαν αυτά τα χρήματα που τους προσφέρθηκαν, αφού οι ιδιωτικές επενδύσεις μειώθηκαν αντί να

αυξηθούν. Θεωρώ απαραίτητο λοιπόν, προκειμένου να νομιμοποιηθεί η κυβέρνηση, και μάλιστα μια κυβέρνηση με έκφραση σοσιαλιστική, να επιβάλει οποιαδήποτε βάρη στο λαό να πει προηγουμένως ότι: Σ' αυτούς που την περασμένη χρονιά κέρδισαν πάνω από 100 εκατομμύρια και δεν επένδυσαν τουλάχιστο το 50% των κερδών τους, επιβάλεται εφάπαξ εισφορά... Εκτός αν δεν μιλάμε για ανάπτυξη αλλά για προκλητικό θησαυρισμό σε βάρος των μισθωτών."

Την ώρα που το ΠΑΣΟΚ δεν τολμάει να ακουμπήσει ούτε τρίχα από τα προνόμια των καπιταλιστών, τέτοια λόγια ηχούν καλοδεχούμενα. Το ίδιο ισχύει και για την αποδοκιμασία της συνθήκης του Μάαστριχτ:

"Το Μάαστριχτ είναι μια σειρά από δείκτες τους οποίους όλους υπερκάλυπτε π.χ η Αλβανία του Εμβέρ Χότζα που δεν χρώσταγε σε κανένα, που είχε μηδενικό πληθωρισμό, ήταν όμως μια από τις πιο καθυστερημένες χώρες στον κόσμο".

Ο Τσοβόλας έχει επίσης σκληρά λόγια και για τη Νέα Τάξη Πραγμάτων:

"Δημιουργία νέας τάξης σημαίνει ότι το οικονομικό, στρατιωτικό και πολιτικό κενό που δημιουργήθηκε (από την κατάρρευση της σοβιετικής αυτοκρατορίας) θα προσπαθήσει να το καλύψει κάποιος ή κάποιοι άλλοι... Τέτοιοι πόροι ασφαλώς δεν υπάρχουν λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του νεοφιλελεύθερου (νεοκαπιταλιστικού) συστήματος. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να υπάρξει νέα παγκόσμια τάξη όπως την οραματίζονται οι κυρίαρχες δυνάμεις της Δύσης..."

Υστερα από όλες αυτές τις σωστές διαπιστώσεις, ποιά είναι η δύναμη που θα αντιπαρατεθεί στους ιμπεριαλιστές και στους μεγαλοαστούς; Εδώ ο Τσοβόλας βλέπει σαν κινητήρια δύναμη το Έθνος και προτείνει "εθνοκεντρική πολιτική"

"...(στο σημερινό κόσμο) η μόνη αρχή που θα υπάρχει είναι ότι δεν υπάρχει καμία αρχή, παρά μόνο η διατήρησή της ομάδας, δηλαδή του λαού και του έθνους."

Αυτή η βασική επιλογή, που παίρνει το

όνομα "αριστερός Βενιζελισμός", οδηγεί σε θέσεις που δεν έχουν τίποτα να κάνουν με τα συμφέροντα των εργατών και των αγροτών. Παρόλο που ο Τσοβόλας επιμένει να μιλάει στο όνομα των "μη προνομιούχων", ο ταξικός διαχωρισμός της ελληνικής κοινωνίας εξαφανίζεται και στη θέση του μπαίνει ένας πρώτος πληθυντικός που αγκαλιάζει όλο το έθνος:

"Στο χωριό της περιφέρειάς μας είμαστε οι πρώτοι... πρέπει να σταματήσουμε το "δεν διεκδικούμε τίποτα"... Στόχος μας να γίνει η Εκκλησία της Ελλάδας η Τράπεζα της Ορθοδοξίας, το οικονομικό Βατικανό...Αλλαγές συνόρων δεν μπορούν να γίνουν και μάλιστα ερήμην μας".

Όλη η αριστερή ρητορική εξαφανίζεται και είναι σα να μιλάει ο Παπαθεμελής.

Αυτή η μεταμόρφωση δεν είναι τυχαία. Όσο κι αν σήμερα ο Τσοβόλας θέλει να συντηρεί ένα φιλολαϊκό προφίλ και διεκδικεί να εκφράσει την αγανάκτηση της βάσης του ΠΑΣΟΚ που αισθάνεται προδομένη από την κυβέρνηση, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ήταν Υπουργός Οικονομικών σε όλη την οκταετία, ακόμα και την περίοδο των σκληρών μέτρων Σημίτη. Το "Τσοβόλα δώσα όλα" ήταν ένας μύθος που κά-

λυψε τον πραγματικό ρόλο του εκείνη την περίοδο. Όπως παραδέχεται ο ίδιος στο βιβλίο, οι προϋπολογισμοί της περιόδου 1982 - 88 "δεν παρουσίαζαν καταναλωτικά ελλείματα". Δεν ήταν οι παροχές προς τους εργαζομένους που δημιουργούσαν ελλείματα (αυτές είχαν αρχίσει να κόβονται ήδη από το '85), αλλά:

"Η αλλαγή πολιτικής δανεισμού του Δημοσίου (το οποίο) άρχισε να δανείζεται με του όρους δανεισμού των ιδιωτών... Ο καταναλωτισμός για τον οποίο κατηγορείται ο Δημόσιος τομέας αποτελεί μύθο και προπαγανδιστικό εφεύρημα της ΝΔ".

Τελικά, πίσω από τα μεγάλα λόγια η ρητορική του Τσοβόλα αποκαλύπτεται κενή και γίνεται κατανοητό γιατί δεν αποτέλεσε αντίβαρο στη δεξιά πορεία του ΠΑΣΟΚ.

Πάνος Γκαργκάνας

